
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA UYGULANAN AİLE KATILIM ÇALIŞMALARININ AİLE-ÖĞRETMEN ARASINDAKİ İLETİŞİM VE İŞBİRLİĞİNE ETKİSİ

Özlem ÜSTÜBAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

OCAK 2015

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren bir (1) yıl sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Özlem
Soyadı : ÜSTÜBAL
Bölümü :
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı :

İngilizce Adı :

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirtiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar adı ve soyadı: Özlem ÜSTÜBAL

İmza:

Jüri Onay Sayfası

Özlem ÜSTÜBAL tarafından hazırlanan " KONUi " adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ana Bilim Dalı Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç.Dr Fatma Tezel Şahin

Başkan:

Üye:

Tez Savunma Tarihi: …/…/2014

Bu tezin Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ana Bilim Dalı Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Servet KARABAĞ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü …….……

TEŞEKKÜR

Bu araştırmayı yapmamda bana daima destek olan, rehberlik eden, tezimin hazırlanmasında yol gösterici görüşleri ile çok büyük katkıları bulunan, sonsuz sabrıyla ve gülen yüzüyle yanında hep mutlu çalıştığım ve bana araştırmayı ve bilimi sevdiren çok değerli hocam Doç. Dr. Sayın Fatma TEZEL ŞAHİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Tüm eğitim hayatım boyunca ve bu çalışma süresince benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen canım babam'a ve araştırmam süresince çocuklarıma sevgi ve sabırla bakan benim yokluğumu aratmayan ve her zaman her koşulda yanımda olan annem'e sonsuz teşekkür ederim.

Bu uzun ve zorlu süreçte çevirilerimi yapan ve beni destekleyen eşim Ferhat ÜSTÜBAL'a desteği, hoşgörü ve yardımları için sonsuz teşekkür ederim. Ve oğlum Emre ÜSTÜBAL ve kızım Ayşe Beren ÜSTÜBAL'a zamanlarından çalarak hazırladığım tezimde beni yormayarak sağladıkları katkıdan dolayı teşekkür ederim.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA UYGULANAN AİLE KATILIM ÇALIŞMALARININ AİLE-ÖĞRETMEN ARASINDAKİ İLETİŞİM VE İŞBİRLİĞİNE ETKİSİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Özlem ÜSTÜBAL

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aralık 2014

ÖZ

Bu çalışma, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının aile-öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma grubunu Ankara İli Çankaya merkez ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okulları bünyesinde bulunan bir anasınıfından 30 anne deney grubu, 30 anne kontrol grubu olmak üzere toplam 60 anne oluşturmuştur. Deney grubu annelere ihtiyaçları saptanarak hazırlanan "Anne Katılım Programı" uygulanmıştır. "Anne Katılım Programı"nda aile katılım çalışmalarından veli toplantısı, haber mektubu, fotoğraf ve internet, grup toplantısı, broşür, eğitim panosu, bireysel görüşme ve yıl sonu sergisi çalışmalarına yer verilmiştir. Kontrol grubu annelere herhangi bir program uygulanmamıştır. Çalışma ön ve son test, kontrol gruplu deneysel desenle yapılmıştır. Araştırmada, çocuklar ve aileleri hakkında bilgi almak amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", annelerin ihtiyaç duydukları konuları belirlemek amacıyla "İhtiyaç Belirleme Formu", uygulanan "Anne Katılım Programı"nın aile-öğretmen iletişim ve işbirliği üzerine etkisini ölçmek amacıyla "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada ailelere ait demografik bilgiler frekans ve yüzde olarak verilmiştir. Annelerin iletişim ve işbirliği durumlarını belirlemek amacıyla "Aile-İletişim ve İşbirliği Ölçeğinin alt boyut ve toplam puanları Mann Whitney U Testi, Kruskall-wallis H Testi ve Wilcoxon Testi ile test edilmiştir. Annelerin yaş, öğrenim durumu ve çalışma durumlarının öğretmen ile olan iletişim ve işbirliğinde etkisinin olup olmadığını değerlendirmek amacıyla Mann Whitney U Testi, Kruskall-wallis H Testi ve Wilcoxon Testi yapılmıştır. Araştırma sonucunda "Anne Katılım Programı" uygulama sonrası Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği' nin tüm alt boyutlarında ve toplamda deney ve kontrol grubu son test puanları, deney grubu ön ve son test puanları arasında anlamlı fark saptanmıştır ($p < 0,05$). Bu fark deney grubu lehinedir. "Anne Katılım Programı" uygulanmayan kontrol grubu annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,005$). Deney ve kontrol grubu annelerin yaş, öğrenim durumu ve çalışma durumuna göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,005$).Aile katılım çalışmaları annelerin ihtiyaçlarına,

uygun oldukları zamanlara göre hazırlandığında, tüm annelerin istekle katıldığı ve "Anne Katılım Programı"nın anne ile öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Bilim Kodu : -
Anahtar Kelimeler : Okul öncesi dönem, okul aile işbirliği, aile katılım çalışmaları, anne katılım programı.
Sayfa Adedi : 99
Danışman : Doç. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN

THE EFFECTS OF THE INVOLVEMENT OF FAMILIES APPLIED IN PRE-SCHOOL INSTITUTIONS ON THE COLLABORATİON AND COMMUNICATION BETWEEN FAMILY AND TEACHER

(M.S Thesis)

Özlem ÜSTÜBAL

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

December 2014

ABSTRACT

This research has been conducted in order to study the affects of the collaboration and communication between parents and teachers, which are applied in pre-school education with the involvement of families. The study group is made up of 60 mothers involving 30 mothers in an experimental group and 30 mothers in a control group of a pre-school class at a public primary school in central Ankara. "The Involvement of Mothers Program" has been applied to the mothers of the experimental group by analyzing their needs. "The Involvement of Mothers Program" comprises conferences with parents, newsletters, photographs, Internet, group meetings, leaflets, notice boards, individual meetings and a year-end exhibition. However, no program has been applied to mothers of the control group. The study has been carried out on an experimental pattern with pre and post-tests. In the research, to collect data about the students and their families "Personal Data Form", to determine the needs of the families "The Involvement of The Mothers Program", and to measure the impact of this program on the communication and collaboration between family and teacher "Family-Teacher Communication and Collaboration Scale" have been used. The demographic data of families have been stated in this research by giving frequency and percentage. In order to determine their state of communication and collaboration, the total and subscale scores of "The Scale of Communication and Collaboration" are acquired with the Mann Whitney U Test, Kruskall-Wallis H Test and Wilcoxon Test. The Mann Whitney U Test, Kruskall-Wallis H Test and Wilcoxon Test have been carried out to evaluate whether the age of mothers, their educational background and their educational status have any effects on their communication and collaboration with teachers. At the end of the research, after the application of "The Involvement of Mothers Program" in the "Family-Teacher Communication Scale" a noteworthy difference has been witnessed in all the subscale and total scores regarding the experimental and control groups' last test scores and the pre and post-test scores of the experimental group ($P<0,05$). This difference is in favor of the experimental group. There has been no significant difference found the subscale and total scores in "The Family-Teacher Communication and Collaboration

Scale" of the mothers in the control group in which "The Involvement of Mothers Program" has been used (P<0,005). There has been found no significant difference between the subscales and total scores of "The Family-Teacher Communication and Collaboration Scale" with regard to the age, educational background and educational status of experimental and control group mothers (P<0,005). When the studies on the involvement of families have been prepared with respect to the needs of the families and the time they are to participate, it has been concluded that "The Involvement of Mothers Program" is a program which has affected positively the collaboration and communication between mother and teacher. Keywords: Pre-school period, school parent collaboration, the studies on the involvement of families, the involvement of mothers program.

Science code : -
Key words : Pre-School period, family-school collaboration, study on family involuement, the involve of mothers program.
The numbers of page : 99
Advisor : Assoc. Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR ..... **iv**
ÖZ ..... **v**
ABSTRACT ..... **vii**
İÇİNDEKİLER ..... **ix**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xiv**
BÖLÜM I. GİRİŞ **1**
1.1 Problem Durumu **3**
1.2. Araştırmanın Amacı **4**
1.3. Araştırmanın Önemi **5**
1.4. Varsayımlar **6**
1.5. Sınırlılıklar **6**
1.6. Tanımlar **6**
BÖLÜM II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE **9**
2.1 Okul Aile İşbirliği ve İletişim **9**
2.3 Okul Aile İşbirliği ve İletişiminde Aile Katılım Çalışmalarının Yeri ve Önemi **12**
2.4 Aile Katılımı Çalışmalarının Yararları **14**
2.4.1 Çocuklar Üzerindeki Yararları **14**
2.4.2 Aileler Üzerindeki Yararları **15**
2.4.3 Öğretmenler Üzerindeki Yararları **17**
2.5. Okul Öncesi Eğitim Programında Aile Katılımı Çalışmaları **18**
2.5.1. İlk Görüşme **19**
2.5.2. Tanışma Toplantısı **19**
2.5.3. Veli Toplantısı **20**
2.5.4. Grup Toplantısı **20**
2.5.5. Bireysel Veli Görüşmesi **20**
2.5.6. Ebeveyn Köşesi **21**

2.5.7. Eğitim Panosu **21**
2.5.8. Haberleşme Panosu **21**
2.5.9. Afiş **22**
2.5.10. Broşür **22**
2.5.11. Kitapçık **22**
2.5.12. Dergi ve Gazete **23**
2.5.13. Dilek Kutusu **23**
2.5.14. Haber Mektubu **23**
2.5.15. Yazışma **24**
2.5.16. Gelişim Raporu **24**
2.5.17. Toplu Dosyalar **24**
2.5.18. Fotoğraf **24**
2.5.19. Telefon Görüşmeleri **25**
2.5.20. Video-Teyp Kayıtları **25**
2.5.21. Anne Babaların Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Etkinliklerine Katılması **25**
2.5.22. Konferans **26**
2.5.23. Özel Günlerde Anne Babaları Okula Davet Etme **26**
2.5.24. Yıl Sonu Sergisi **26**
2.5.25 Ev Ziyaretleri **27**
2.6. İlgili Araştırmalar **27**
BÖLÜM III. YÖNTEM **41**
3.1 Araştırmanın Modeli **41**
3.2. Çalışma Grubu **41**
3.3. Veri Toplama Araçları **43**
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu **43**
3.3.2. Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği **43**
3.4. Verilerin Toplanması **43**
3.4.1. Anne Katılım Programının Hazırlanması **44**
3.4.2. Anne Katılım Programının Uygulanması **48**
3.5. Verilerin Analizi **52**
BÖLÜM IV. BULGULAR VE YORUM **55**
BÖLÜM V. SONUÇ VE ÖNERİLER **85**
5.1. Sonuçlar **86**

5.2. Öneriler **87**
KAYNAKLAR **89**
EKLER.....Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Ek-1. Yönetici Öğretmen Aile… .....Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Ek-2. Soru Formu .....Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Deney Ve Kontrol Grubu Annelerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı 42
Tablo 2. İhtiyaç Belirleme Formuna Göre Annelerin Bilgi Sahibi Olmak İstedikleri Konular 45
Tablo 3. Deney Ve Kontrol Grubu Annelerin "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön Test Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları 55
Tablo 4. Deney Ve Kontrol Grubu Annelerin Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeğine Ait Son Test Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları 58
Tablo 5. Deney Grubu Annelerin "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Ön-Son Test Puanlarının Wilcoxen İşaret Testi Sonuçları 63
Tablo 6. Kontrol Grubu Annelerin "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön-Son Test Puanlarının Wilcoxen İşaret Testi Sonuçları 66
Tablo 7. Deney Grubu Annelerin Yaşlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön Test Mann-Whitney U Testi Sonuçları 69
Tablo 8. Deney Grubu Annelerin Yaşlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Son Test Mann-Whitney U Testi Sonuçları 70
Tablo 9. Kontrol Grubu Annelerin Yaşlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön Test Mann-Whitney U Testi Sonuçları 71
Tablo 10. Kontrol Grubu Annelerin Yaşlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Son Test Mann-Whitney U Testi Sonuçları 72
Tablo 11. Deney Grubu Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Ön Test Puanlarının Kruskall-Wallis H Testi Sonuçları 73
Tablo 12. Deney Grubu Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Son Test Puanlarının Kruskall-Wallis H Testi Sonuçları 74

Tablo 13. Kontrol Grubu Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Ön Test Puanlarının Kruskall-Wallis H Testi Sonuçları 76
Tablo 14. Kontrol Grubu Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Son Test Puanlarının Kruskall-Wallis H Testi Sonuçları 77
Tablo 15. Deney Grubu Annelerin Çalışma Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları 79
Tablo 16. Deney Grubu Annelerin Çalışma Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları 80
Tablo 17. Kontrol Grubu Annelerin Çalışma Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları 81
Tablo 18. Kontrol Grubu Annelerin Çalışma Durumlarına Göre Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeğine Ait Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları 82

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Deney ve kontrol grubu annelerin "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeğine" ait ön test puanları 56
Şekil 2. Deney ve kontrol grubu annelerin "Aile -Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait son test puanları 59
Şekil 3. Deney grubu annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeğine" ait ön-son test puanları 64
Şekil 4. Kontrol grubu annelerin " Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği "ne ait ön-son test puanları 67

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim, bireyin, kendi yaşantısı yoluyla, kasıtlı ve istendik olarak davranışlarında meydana gelen değişme sürecidir. Okul öncesi eğitim, 0-6 yaşlarını kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan, çocuğun tüm gelişimlerinin zengin uyarıcı bir ortamda istenilir niteliklere doğru yönlendirileceği gelişim ve eğitim sürecidir.

Yapılan bilimsel araştırmalar ve çağdaş eğitim alanındaki uygulamalar, nitelikli, sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip nesilleri yetiştirmek için eğitime çok küçük yaşlarda başlanması gerekli olduğu ortaya koymuştur. Eğitim doğumla birlikte başlar ve bireyin yaşamı boyunca sürer. Bu sürede öğrenmenin önemli bir kısmı okul öncesi döneme rastlayan zamanda gerçekleşir. Bu anlamda yaşamın en önemli dönemi olan okul öncesi yıllarında verilen eğitim çok önemlidir. Erken yaşlarda zengin deneyimlerle elde edilen temel bilgi ve beceriler, çocukların daha sonraki öğrenmelerinde başarılı olma şanslarını arttırmaktadır. Etkili bir okul öncesi eğitim yaşamıyla çocuğun ilkokuldaki uyum ve başarı arasında sıkı bir ilişki olduğu araştırmalarla ortaya konmuştur. Eğitim-öğretim etkinliklerinin en önemli amacı, bir ülkenin geleceği olan çocukları en iyi şekilde yetiştirmektir.

Uzun süren bu eğitim yaşantısında çocukların eğitimde okul, aile, çevre ve öğretmen önemli rol oynamaktadır. Aile yaşamın ilk dönemlerinde çocuğun eğitiminden birinci derecede sorumlu iken, bilim ve teknolojinin etkisi altında ortaya çıkan hızlı toplumsal değişimler, ailenin sorumluluklarını okul gibi başka toplumsal kurumlarla paylaşmasına da neden olmuştur. Bu dönemin en etkili şekilde geçirilmesi ve çocuğun eğitiminin kesintisiz uygulandığı kurumlar şüphesiz okul öncesi programının uygulandığı kurumlardır. Çünkü okul öncesi eğitim kurumları, ailenin sunduğu sınırlı olanakları zenginleştiren, çocuklara fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimleri açısından daha uyarıcı bir ortam sunan eğitsel ve sosyal bir çevredir (Oğuzkan ve Oral, 2000, Seçkin, Koç, 1997 ve Ertürk, 1982). Özellikle

çalışan anne sayısının artması, oyun alanlarının azlığı ve şehir hayatının sıkışık düzeni okul öncesi eğitim kurumlarının sayısını arttırmıştır (Gündoğan, 2002, Güler, 2001, Çetinsoylu, 1998) .

Okul öncesi eğitim kurumlarının giderek gelişmesi ailenin yeni sorumluluklar üstlenmesini ve okul ile iletişime geçip, işbirliği kurulması gereğini beraberinde getirmiştir. Okul öncesi eğitim ortamları çocuğun aileden bağımsız hareket edebildiği çocuğun gelişimi için çok önemli sosyal çevredir.

Çocuğun gelişimi ve eğitimi için okulu ve aileyi birbirinden ayrı düşünülemez. Ailelerde eğitim içerisine alınarak okul öncesi eğitim anlamlı bir hale getirilir. Bu nedenle okul öncesi eğitim döneminde çocukların mutlu ve başarılı bir birey olarak hayata hazırlanmaları için, aile bireyleri ve okul arasında sağlam bir işbirliği kurulmalıdır. Bu dönemde kurulan okul-aile işbirliği ile çocukların okul öncesi eğitim kurumlarında sağlıklı bir şekilde gelişimleri desteklendiği gibi, ailelerin de çocuklarının eğitimlerine etkin katılımları sayesinde çocukları ile sağlıklı iletişim içinde olmalarında çok büyük bir önem taşır.

Aileler okuldaki etkinliklere katıldıklarında, okuldaki eğitim programlarının nasıl uygulandığı, eğitime nasıl katkı sağlayabileceklerini, eksik yönlerini, çocuklarının eğitimlerini evde hangi faaliyetlerle ve nasıl destekleyebilecekleri konusunda bilgi sahibi olmakta; çocuklarının öğretmenlerini daha iyi anlamakta ve tanımakta ve onlarla olan iletişimlerinin ve işbirliklerini artırarak öğretmenlere eğitimlerinde destek olup eğitimin bir parçası olabilmektedirler. Anne katılımının sağlanması ile ailelerde okula ve öğretmene karşı olumlu bir tutum gelişebilmekte, okulda ve evde tutarlılık gösteren ailelerin öğretmeni ile iletişim kurduğu birbiri ile paralel doğrultuda giden eğitim çocuğun kendisine ait sorumlulukları daha çok önemsemesinde ve bu durumu uzun yıllar sürdürebilmesinde etkili olur.

Bunun için okul ve aileler birbirleri ile iletişim kurmalı ve yakın ilişkiler içinde olmalıdırlar. Sağlıklı ve güçlü bir iletişim ve işbirliği için öğretmen ve ailelere ayrı ayrı görev ve sorumluluklar düşmektedir. Öğretmen ailelerin ihtiyaçları doğrultusunda aile katılım çalışmaları planlamalı, planladığı etkinliklere ailelerin katılımı sağlanmalıdır. Öğretmen ailelerle ilişkilerini olumlu tutumlar geliştirerek güçlendirmelidir.

1.1 Problem Durumu

Aile çocuğun gelişiminde büyük önem taşımaktadır. İnsan yaşamı üzerinde doğum öncesinden başlayarak ömrünün sonuna kadar etkisini sürdürür. Okul öncesi dönemde çocuğun ebeveynleriyle kuracağı iletişim ve duygusal bağlar, onun ileri yaşlarında nasıl bir insan olacağının ve karakter özelliklerini büyük ölçüde belirleyen en önemli etkenlerden biridir.

Anne- babaların çocuk yetiştirme tarzlarının; çocukların psiko-sosyal, zihinsel, dil, cinsel ve bedensel gelişimlerini etkilediğini belirten, birbirleriyle sıcak ve sevecen ilişkiler içerisinde olan bir ailede çocuğun tüm gelişimlerinin desteklendiğini; huzursuz, çekişmeli, kavgalı bir ailede çocuğun gelişiminin olumsuz etkilendiğini ifade etmektedir. (Senemoğlu, 2004).

Çocuğun zamanının büyük bir kısmını evde ailesi okulda öğretmeni ile geçirdiği düşünülürse çocuk evde ve okulda birçok olgu ve olaydan etkilenmektedir. Bu nedenle okul aile arasında etkili bir iletişim ve işbirliği sağlanması önem taşımaktadır.

Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve verilen eğitimin sürekliliğinin sağlanması için okul-aile işbirliği şarttır. Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programları ne denli kaliteli olursa olsun, aile tarafından desteklenmediği sürece, çocuklarda kalıcı davranış değişikliği sağlamak ve okul öncesi eğitim hedeflerine ulaşmak mümkün olmayacaktır. Bu işbirliğinde her iki tarafın da katılımının sağlanması gerekmektedir (Ömeroğlu ve Yaşar, 2005; Bremer, 2001).

Aileler ve öğretmenler çocukların hayatında bu kadar önem taşırken aile katılım çalışmaları ve aile- öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliği üzerinde yapılan çalışmalar da çok büyük önem taşımaktadır ve bu konu ile ilgili yapılan araştırmaların yeterli sayıda olmadığı görülmektedir. Bu nedenle çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden annelere uygulanan aile katılım çalışmalarının aile-öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisi araştırılması gereken bir konu olarak düşünülmektedir. Bu araştırmanın problem cümlesini okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan, aile katılım çalışmalarının aile ile öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliği üzerindeki etkisi nedir? ” sorusu oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yapılan araştırmalar sonucunda, aile katılımı çalışmalarının aile-öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğini olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Okul ve aile arasında sağlanan olumlu bir iletişim ve işbirliği ortamında çocuk, dengeli, sosyal, uyumlu ve mutlu bir birey olarak yetişebilir. Bu nedenle aile okulu, okul aileyi tanımalı ve belli ilkelerde görüş birliği ve yardımlaşma içinde olmalıdır (Atabey, 2008; Decker ve Majerczyk, 2000, Oğuzkan ve Oral, 1997;).

Annelerin okul ve öğretmen ile geçirdikleri zaman arttıkça daha olumlu ilişkiler sergiledikleri, öğretmeni daha iyi anladıkları ve bu durum anneler ile öğretmen arasındaki işbirliğini güçlendirmesi amaçlanmaktadır.

Okul-aile arasında oluşturulacak etkili bir işbirliği için doğru metotların uygulanmasının öneminin bilincinde olunması gerekir. Okul aile işbirliğini arttıran önemli unsurlar, uygulanan Aile Katılım Çalışmalarıdır.

Aile katılım çalışmaları yolu ile aile ve öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliği artırılarak, beklentilerin karşılıklı güven verici bir ilişkiyle sürdürebilmek mümkün olur.

Aileler okuldaki etkinliklere katıldıklarında, okuldaki eğitimin nasıl işlediği ve okuldaki eğitime nasıl katkı sağlayabileceği, çocukların eğitimlerini evde nasıl destekleyeceği konusunda fikir sahibi olmakta, öğretmeni daha iyi anlayabilmekte ve öğretmen ile iletişim ve işbirliği yapmakta daha istekli davranabilmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım programı öncelikle aile- öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine ve okul öncesi eğitimde yer alan çocuklar için kazançlı sonuçlar verecektir.

Aile katılım çalışmalarının okullarda uygulanmasının önemi ve okul aile işbirliğine sağlayacağı olumlu etkilerinden bahsedilmesine rağmen uygulama boyutunda gerek anasınıfı öğretmenleri gerekse aileler yeterince bilgilendirilmemektedir. Bu araştırma ile okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının aile- öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

Alt Amaçlar

1. Deney ve kontrol grubu annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" ne ait ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney ve kontrol grubu annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney grubu annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Kontrol grubu annelerin" Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Deney grubu annelerin yaş, öğrenim durumu ve çalışma durumlarının aile-öğretmen iletişim ve işbirliği üzerinde etkisi var mıdır?
6. Kontrol grubu annelerin yaş, öğrenim durumu ve çalışma durumlarının aile-öğretmen iletişim ve işbirliği üzerinde etkisi var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okulun çevre ile olan ilişkisinde en önemli unsur okul ve aile arasındaki ilişki ve işbirliğidir. Okula ve öğretmene düşen görev okul ve aile arasındaki ilişkiyi ve işbirliğini arttırıcı çalışmaları belirleyip bu yönde faaliyetler düzenlemektir. Etkili bir eğitim için aile ve öğretmen arasında kurulacak olan sağlıklı bir iletişim önem taşımaktadır. Bu iletişim okula aile katılımını gerektirmektedir. Ailerin okula ve eğitime katılımlarını olumlu yönde arttıran en önemli çalışma okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarıdır. Aile katılımının artması, öğretmen ve aile arasındaki iletişim ve işbirliğinin güçlenmesi, okul ile ailenin ortak çalışmasıyla eğitim ve öğretim de olumlu sonuçlar alınacağı düşünülmektedir. Eğitimin her aşamasında ailenin eğitime katılım ve öğretmeni ile işbirliği önemli olsa da özellikle okul öncesi dönemde, aile katılımı özel bir öneme sahiptir. Çünkü çocuk bu dönemde ailesi ile bir bütündür. Okul öncesi eğitimin amaçları belirlenirken, çocuk tek başına düşünülmemeli, başarılı bir eğitim programı uygulayabilmek için aile katılım çalışmaları uygulayarak ebeveynlerde eğitim süreci içine alınmalıdır. Ailelere aile katılım çalışmaları planlayıp uygulayarak, aile ile öğretmen arasında iletişim ve işbirliği, çocuklarının eğitiminde daha etkin rol alması, ebeveynlik becerilerini geliştirmesi ve evde çocukları ile geçirdikleri zamanı daha verimli

kullanabilmesi sağlanabilir. Bu çalışmada annelerin ihtiyaçları doğrultusunda aile katılım çalışmaları uygulanarak annelerin okul öncesi eğitim programına katılımı sağlandığı bunun sonucunda da aile -öğretmen arasında olumlu bir iletişim meydana geldiği için çalışma önem teşkil etmektedir.

Aile katılım çalışmaları ile aile- öğretmen ilişkisinin nasıl etkilendiğinin ortaya konması, uygulanan "Anne Katılım Programı" sonucunda anneleri, okul öncesi kurum ve öğretmeni hakkında bilgilendirmesi açısından da çalışma önem taşımaktadır. Ayrıca araştırma aile katılım çalışmalarının aile ve öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisini farklı yönlerden değerlendirdiği için akademik açıdan önemlidir.

Okul öncesi eğitimde aile katılımı konusunda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara da rehberlik etmesi bakımından önem taşımaktadır.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçların, sadece okul öncesi eğitimi öğretmenlerine değil ilköğretimde çalışan birinci ve ikinci kademe öğretmelerini de okul-aile işbirliği ve iletişimi sağlamak için aile katılımı çalışmalarını planlama ve uygulama konusunda rehberlik edebileceği düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

- Çalışmaya katılan ailelerin " Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nde yer alan sorulara objektif olarak yanıt verdiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma;

- Ankara ili Çankaya Merkez İlçesindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim bünyesinde bulunan anasınıflarına devam eden çocukların anneleri ile sınırlıdır.
- Aile katılım çalışmaları uygulanmayan anasınıfları ile sınırlıdır.
- "Aile -Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin ölçtüğü puanlar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Aile Katılımı: Aile katılımı, çocukların ilk eğitimcilerinin anne, babaları olduğu görüşünden yola çıkarak, aileleri destekleyici, onları çocuk gelişimi ve eğitimi hakkında eğitici ve çocukların eğitimine katılmalarını sağlayıcı şekilde sistematik ve kuramsal

eğitimle evdeki eğitimi paralelleştiren bir yaklaşımın sergilenmesidir (Tezel Şahin ve Ünver, 2005).

İletişim: İletişim; duygu, düşünce ya da bilgilerin söz, devinim, yazı, görüntü gibi araçlarla başkalarına aktarılması ve paylaşılmasıdır (Aral ve Baran, 2003).

İşbirliği: İki kurumun deneyim, yaklaşım ve bilgilerinin eğitimde belirlenen hedefler doğrultusunda, çocuğa yönelik davranış biçimlerinin kazandırılması amacıyla etkileşmesidir (Oğan, 2003).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde okul aile işbirliği ve iletişim, okul aile işbirliği ve iletişimini etkileyen faktörler, okul-aile işbirliği ve iletişiminde aile katılımı çalışmalarının yeri ve önemi, aile katılımı çalışmalarının çocuklar, aileler ve eğitimciler üzerindeki yararları, okul öncesi eğitim programında aile katılım çalışmaları, yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırımalar özetlenecektir.

2.1 Okul Aile İşbirliği ve İletişim

Etkin bir okul öncesi eğitim ortamı yaratılmak isteniyorsa çocuk tek başına düşünülmemelidir ve çocuğa verilen eğitim, ailesi ile bir bütün olarak ele alınarak planlanmalı ve uygulamalar okul-aile işbirliği yoluyla sağlanmalıdır.

Çocuğun eğitim hayatının ilk başlangıcı olan okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliği ve iletişimi özel bir öneme sahiptir. Çünkü çocuk bu dönemde ailesinden ayrı düşünülemez. Okul öncesi eğitimde amaçlar ve kazandırılması beklenen davranışlar belirlenirken çocuk tek başına düşünülmemelidir. Başarılı bir okul öncesi eğitimi için aile katılım çalışmaları planlanmalı ve aileler ile iletişim ve işbirliği kurularak aile eğitim sürecinin içine alınmalıdır (Cavkaytar, 2004).

(Can2002) ve(Uluğ 1999) okul-aile arasındaki işbirliğinin okul öncesi eğitimde hedeflenen davranışların kazandırılmasın da ön koşul niteliği taşımakta olduğunu belirtmişlerdir. Çünkü çocuklar 3-6 yaşlarını kapsayan yaşamlarının en önemli bölümünü okul ve aile arasında sürdürürler. Okul ve ailenin işbirliği içinde olması, bu dönemdeki çocukların eğitimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek faktörleri ortadan kaldırarak, okul ve ailenin iletişimini güçlendirmektedir.

Günümüzde okul yalnızca akademik bilgilerin aktarıldığı bir kurum değildir. Okul bir taraftan çocukların eğitimleri ve sosyalleşmeleri sürecinde rol alırken, diğer bir yandan anne babaların eğitimine de yardımcı olmaktadır (Zembat ve Unutkan, 2001).

Okul öncesi eğitim kurumlarında verilen eğitimin sürekliliğini ve kalıcılığını sağlamak, okul ve ailenin işbirliği ve iletişim içerisinde olduğu, birbirini destekleyen iyi planlanmış bir eğitim programı ile mümkündür (Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2008).

Okul-aile işbirliği, öğretmen ve ailenin birbirlerini daha yakından tanıyıp çocukların gelişimleri ve eğitimleri için birlikte çaba göstermesidir Bu işbirliği sayesinde öğretmen ile aile çocuğun gelişimini birlikte takip eder ve destekler, öğrenilenler pekiştirilir, sorumluluklar paylaşılır, ailelerin eğitim ihtiyaçları giderilir ve kurulan olumlu iletişim sayesinde, belirlenen hedefler gerçekleştirilir (Sucuka ve Kımmet, 2003; Aksoy, 1999, Kaya, 2002).

Ailenin öğrettikleri ve yakın çevreden alınan bilgiler çocuğun yaşamını önemli ölçüde etkiler. Bununla birlikte çocuk için gerekli olan en etkili eğitim aile ve öğretmenin birlikte çalışmalarıyla ve işbirliğiyle gerçekleşir. Dolayısıyla okul öncesi eğitim programlarında aile işbirliğini sağlamak çocukların gelişimi açısından önemle üzerinde durulan bir konu haline gelmiştir. Bu görüş geleneksel okul öncesi eğitim programlarındaki yaklaşımlardan farlıdır. Geleneksel yaklaşımlarda aile çocuğu kuruma getirir, bırakır ve acil durumlar dışında okulda çocuğuyla etkileşimde bulunması desteklenmez. Okulda öğretmen çocukla ilgilenen ve gözlemleyen tek kişidir. Bu koşullar altında çocuk istenen davranışı kazanamadığında ve belirlenen hedeflere ulaşılamadığında, öğretmen aileyi, aile öğretmeni suçlayabilir. Bu tür bir tutum tüm bunların merkezinde yer alan çocuğu etkileyerek davranışlarına yansıyabilir ve aile-öğretmen iletişimini olumsuz etkiliyebilir. (Yıldıran, 1983).

Okul ve ailenin iletişim ve işbirliği, çocuğun gelişimi, erken ve devamlı okul aile işbirliğinden önemli derecede etkilenmektedir. Eğitim sisteminde öğrencilerinin yetiştirilmesi onların ihtiyaçlarının doğru belirlenmesi ancak amacına uygun yapılan okul aile işbirliği ile sağlanabilir. (Akbaba ve Samancı, 2004).

2.2 Okul Aile İşbirliği ve İletişimini Etkileyen Faktörler

Eğitim faaliyetleri planlanırken ve uygulanırken, etkili bir okul-aile işbirliği sağlamak her zaman mümkün olmayabilir. Eğitimcilerin karşılaştıkları imkansızlıklar, anne babaların

karşılaştığı baskılar, okul personeli ve aile arasındaki kültürel, sosyoekonomik farklılıklar okul aile işbirliğine engel oluşturabilir (Başaran ve Koç, 2001).

Aile-öğretmen iletişim ve işbirliği, aileler ve öğretmenler arasındaki kültürel ve ekonomik durum, inançlar ve değer yargıları, kurallar ve beklentiler vb. farklılıklar göz önünde bulundurulmazsa, bu durum ailenin ve öğretmenin uyumlu çalışmasını etkileyebilir.

Aile ya da öğretmen bazı durumlarda kendi ortamlarına müdahale yapıldığını düşünebilir ve savunma mekanizması geliştirerek iletişim ve işbirliğinden uzak durabilir (Arabacı, 2003).

Yapılan araştırmalar sonucunda okul-aile işbirliğini etkileyen birçok faktörün olduğu görülmüştür. Bu faktörlerden bazıları şu başlıklar altında toplanabilir:

Öğretmen Açısından:

- Aileler ile hangi etkinlikleri uygulayarak iletişim kuracaklarını bilmemeleri

-Çalışmalarında aile katılım programı uygulamalarına yeterince yer vermemeleri

- Aileler ile iletişim ve işbirliği konusunda yeterince istekli olmamaları

-Aileler ile iletişim sıklığı artığında, sınırların ortadan kalkarak bu durumun aile ile arasında karışıklığa yol açacağını düşünmeleri

-Ailelere nasıl ulaşacağını ve işbirliğine nasıl teşvik edeceğini bilmemeleri

-İş stresi

Yönetici Açısından:

-Ailelerin, okul-aile işbirliğine karşı ilgisizliği

-Ailelere ayıracak yeterli zamanın olmaması

-Sosyo ekonomik durumun buna imkan vermediğini düşünmeleri

-Ailelerle iletişim kurmada çeşitli problemlerin ortaya çıkması

Aile Açısından:

-Yönetici ve öğretmenlerin olumsuz tutumları

-Ailelerin ekonomik ve ailesel sorunları

-İletişim ve işbirliği için yeterli zamanlarının olmaması

-Okul personeli ile yeterli bir iletişim ortamı oluşturamaması

-Öğretmen ile arasındaki eğitim farklılığı (ailelerin eğitimsizliği) olarak sıralanabilir.

Ayrıca kültürel farklılıklar, dini inanışlar, ailenin içinde yaşadığı toplum, çocuğa ve bulunduğu çevreye ilişkin sorumluluklar gibi faktörler nedeniyle ailelerin yaşam tarzları farklılaşmaktadır. Aile yapısı ve yaşam tarzının, okul-aile işbirliği etkinliklerinde yer alma yeteneğini ve iletişimindeki rahatlığını etkilediği bilinmektedir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010).

Her aile ve bireyinin kişiliği ve beklentisi farklıdır ve bu durum okul-aile işbirliğini etkiler. Bazı aileler okulda kendilerini rahat hisseder ve öğretmenleriyle iş birliği yapmak için isteklidirler. Bazı aileler ise çekingendirler ve öğretmen ile nasıl iletişim kuracaklarını bilemezler. Bu farklılıklar ve işbirliğini etkileyen etmenler ne olursa olsun öğretmen, durumu değerlendirerek bu doğrultuda bir eğitim programı hazırlamalıdır. Programa bütün ailelerin katılımını sağlayarak, ailelere değer verdiğini belirtmeli ve aralarındaki iletişim ve işbirliği engellerini ortadan kaldırmalıdır (Zembat ve Haktanır, 2005; Arabacı ,2003; Pehlivan, 1999;).

2.3 Okul Aile İşbirliği ve İletişiminde Aile Katılım Çalışmalarının Yeri ve Önemi

Değişen yaşam koşulları ile birlikte aile yapısının küçülmesi, anne ve babaların çalışıyor olması, çocuğun hareketlerini kısıtlayan apartman yaşantısına geçilmesi, çocukla ilgilenebilecek akrabalardan uzak yaşanması, çocuğun hem bakımında, hem de eğitiminde yardımcı olacak okul öncesi eğitim kurumları gereksinimini ortaya çıkartmıştır. Çocuğun kişiliğinin şekillendiği ve gelişiminin önemli bir aşama kaydettiği bu dönemde okul öncesi eğitim kurumları ile birlikte aile çocuğun hayatında önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle aile ve kurumlar arası işbirliği de önem kazanmıştır(Tezel Şahin ve Özyürek, 2012).

Aile katılım çalışmalarına paralel olarak öğretmen, öğrenci ve anne babayı eğitim sisteminin en önemli üç temel öğesi olarak görmekte ve başarılı bir eğitim için bu üç temel öğenin uyum ve işbirliği içinde olması gerektiğine dikkat çekmektedir. Anne babaların eğitim sistemi dışında tutulmaması gerektiğini ve ailelerin ne kadar çok eğitim sistemine dahil edilirse, çocuklarda da o derece başarılı bir eğitim süreci gerçekleşeceğini savunmaktadır (Başaran ve Koç, 2001; Özyürek ,1983;).

Okul ve aile arasında kurulacak işbirliğine etki etmesi amacı ile aile katılım çalışmaları ailelerin eğitim ihtiyaçları belirlenerek bu doğrultuda, öğretmen tarafından planlamalı ve uygulamalar çocuğun eğitiminin ilk yılları olan, okul öncesi dönemde başlanmalı ve okul yılları boyunca sürdürülmelidir (Aslan ve Nural, 2006).

Özellikle düşük gelirli ve farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ailelere, küçük yaşta anne baba olmuş ebeveynlere ve evlat edinmiş, boşanmış vb. ailelere ve çocuklarına, aile katılımı çalışmaları önemli yararlar sağlamaktadır (Piliçer, 2008).

Anne babaları çocuklarının eğitimine katılmasını sağlayabilen okullar çocuğun eğitimi ile ilgili bütün alanlarda işbirliğine önem veren bir anlayıştadır. Aile ile sadece çocuğun okulla ilgili faaliyetleri için değil, okul dışı faaliyetleri ile ilgili olarak da işbirliği yapmaktadırlar (Funkhouser vd., 1998).

Okul-aile işbirliği ve iletişimindeki en önemli nokta çocuğun gelişim sürecinde bilişsel, dil, pisiko-motor, duygusal ve sosyal yönden ailelerin desteklenmesidir (Eryorulmaz, 1993).

Bu çerçevede, aile katılımı çalışmalarının önemi şu şekilde sıralanabilir;

- Aileye, evde yapılabilecek ve çocuğu destekleyecek çalışmalarla ilgili bilgiler vermek,
- Çocuğun olumlu gelişiminin süreklilik kazanmasını sağlamak,
- Çocuğun gelişimine katkıda bulunmak,
- Ailenin çocuk için önemini vurgulamak,
- Sorunlar büyümeden önlem alabilmek ve bu sorunlara çözüm yöntemleri sunmak (Sucuka ve Kımmet, 2002).
- İki farklı kurum (Okul öncesi eğitim kurumu ve aile kurumu) arasında köprü kurmak,
- Aileleri çocuklarının eğitimi konusunda bilinçlendirmek ve etkili kılmak,
- Ailelerin çocuklarının ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerinin farkına varmalarını ve çocuktan beklentilerini gerçekçi düzeye getirmelerini sağlamak (Öztop, 1994) .
- Çevrede ve okulda diğer ailelerle iletişim sağlamak ve öğretmenlere çalışmalarında yardımda bulunmak (Metin, 2003).
- Çocukların okulda ve ileriki yaşlarında başarılı bir birey olmalarını sağlamak(Epstein, 1995).

Aileler üzerinde uygulanan çalışmalar, çocuğun gelişimini olumlu yönde etkileyecektir. Toplumun en küçük birimi olan ailelerin bu eğitim yolu çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilinçlenmeleri sağlanacaktır. Böylece toplumun da bilinçlenmesi sağlanacaktır. Çocukların eğitiminde hedeflenen amaçlara ulaşmada başarı sağlanacak ve anne babaların eğitim farkındalıkları artacaktır (Weiss ve Heather, 1999).

2.4 Aile Katılımı Çalışmalarının Yararları

Okul aile işbirliği sürecinde çocuk, aile, öğretmen ve okul bir bütündür. Bu süreçte amaç aile, öğretmen ve okulun birlikte hareket ederek çocukların sağlıklı bir şekilde gelişimlerini sürdürmelerine yardımcı olmaktır (Watkins, 2000; Eccless ve Harold, 1993).

Programında aile katılım çalışmalarına sıklıkla yer veren öğretmenler ile uygulamalara katılan aileler arasında olumlu bir ilişki vardır. Aile katılım çalışmalarının aktif biçimde yürütüldüğü okullarda aile-öğretmen işbirliğinin daha fazla olduğu ve bu durumun okul-aile işbirliğini ve okul başarısını arttırdığı görülmüştür. Aile katılım çalışmalarına ne kadar erken yaşlarda başlanırsa çocuklar ve aileler üzerindeki olumlu etkilerinin de o kadar güçlü olduğu görülmüştür (Cotton ve Wikelund, 2007).

Okul aile işbirliğinin ve aile katılım çalışmalarının, çocuk, anne-baba, öğretmen, okul ve eğitim programı açısından önemli yararlar sağladığı görülmektedir.

2.4.1 Çocuklar Üzerindeki Yararları

Okul öncesi eğitim kurumlarında aileyi eğitime katmanın ve aile ile kurulan işbirliği ve iletişiminin en önemli amaçlarından biri, çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimine ailesinin de katkıda bulunmasını sağlayarak, çocukların eğitimlerinin desteklenmesidir (Canpolat , 2002).

Okul aile işbirliği ile çocuk anne babasının kendisine ve eğitimine önem ve değer verdiğini, eğitiminin ilk yıllarından itibaren görme fırsatı elde eder (İşmen ve Yıldız, 1996).

Okul ve ev arasında kurulan olumlu bağlar ve ailelerin çocuklarının eğitiminde yer alması, çocukların başarı seviyesini arttırmaktadır. Çocuğun okuldaki deneyimlerinin anne babalara bildirilmesi, anne babaların evde neler yaptıklarının öğretmen tarafından bilinmesi ve karşılıklı olarak bu deneyimlerin desteklenip pekiştirilmesi sonucunda tutarlı bir eğitim ortamı oluşmaktadır. Çocuk tutarlı bir ortamda olmaktan dolayı kendini güvenli hissetmekte ve bu durum başarısını arttırmaktadır (Wolfendale, 1992; Eliason ve Jenkins, 1994; Powel, 1986;).

Okulun ve öğretmenin aile ile kurduğu iletişim sonucunda, çocukların okul hakkında pozitif duygular hissetmeleri ve okulu güvenli bir yer olarak algılamaları sağlanmaktadır. Çocuklar sadece evde değil okulda yapılan çalışmalarda da en iyisini yapmaya çalışmakta

ve okulda daha fazla zaman geçirmek istemekte, yapılan çalışmalara daha istekli katılmaktadırlar (Ballantine, 1999; Davies ve Webb, 1997) .

Ailelerin çeşitli etkinliklere katılması, öğretmenler ile iletişim ve işbirliği içinde olmaları, çocukların sınıf ortamında kendilerini daha güvenli ve desteklenmiş hissetmelerine neden olmaktadır. Yapılan çalışmaların çocuklar açısından diğer bir olumlu yönü ise aile katılım çalışmaları aracılığı ile çocuklar, sınıflarındaki diğer arkadaşlarının anne babaları ve geniş bir yetişkin grubu ile tanışma şansı bulmakta ve onlarla iletişim fırsatları yakalayarak çeşitli meslek grupları, değişik kültürleri tanıyarak, yeni deneyimler elde etme şansına sahip olmaktadır (Catron, 1993).

Anne babaların eğitim programlarına katılımının çocukların zeka düzeyi üzerinde olumlu etkisi olduğu gözlenmiştir (Powel, 1986). Bunun yanı sıra çocukların benlik saygısı, öğrenmeye güdülenmeleri ve dil becerileri de gelişmektedir (Temel, 2001) .

Okul ve aileler arasındaki işbirliği ve iletişimin çocuklar üzerindeki diğer bir olumlu etkisi sınıfta yapılan çalışmalara ailelerin katılması ile öğretmen ve anne babalar aynı derecede birbirlerinden haberdar olarak, birbirlerinin amaç ve değerlerini öğrenebilmektedirler. Bu yolla çocuğun kafasında karışıklığa neden olabilecek, öğretmen ve anne babalar arasında ortaya çıkabilecek çelişkili durumlar ve çatışmalar azalmaktadır (Aksoy ve Turla, 2001).

2.4.2 Aileler Üzerindeki Yararları

Ana-babalar çocuğun ilk 4-5 yıllık yaşamında hem ilk öğretmenleri hem de gelişimlerinde etkili en önemli kişilerdir. Bir insanın tüm yaşamı boyunca elde edeceği bilgilerin %90'ını bu dönemde öğrendiği göz önüne alınınca ana babaların nitelikli öğretmenliğinin önemi dikkat çekici şekilde ortaya çıkmaktadır. Ailenin öğretmenlik rolü, yetişkinlik, hatta daha sonraki dönemlerine kadar sürmektedir. Bu nedenle yaşamın ilk yıllarında özellikle ailelere verilecek çok yönlü eğitim önem taşımaktadır (Chow, 2004; Gordon, 1993).

Anne baba olmak hayat boyu devam eden zor ve stresli bir görevdir. Bununla birlikte okul öncesi dönemdeki bir çocuğa sahip olmak, anne babalara daha da fazla sorumluluk yüklemektedir. Bu sorumluluğun başında ise okul ile yakın ilişkiler içinde olmak ve çocuklarının öğretmenleri ile etkili iletişim kurmak olduğu söylenebilir (Hamamcı, 2005).

Aileyi, okul öncesi eğitim programının bir parçası haline getirmek, çocukların gelişimi açısından önemli bir konudur. Bu noktada, aile katılım çalışmaları yolu ile okul-aile arasında kurulan iletişim öğretmenin aileyi ve çocuğu tanıması kadar, aileninde okulu,

programı ve öğretmeni tanımasına yardımcı olmaktadır. Böylece aile çocuğun eğitim ortamını, okulun ve öğretmenin koşullarını öğrenme fırsatı bulabilmektedir (Argon ve Akkaya, 2008).

Ailenin eğitim programlarına katılımları sonucu bilgi, davranış ve tutumlarında meydana gelecek değişiklikler, toplum bilincini ve duyarlılığını geliştirerek toplumun eğitime bakış açısında olumlu etkiler oluşturacaktır.

Aile katılım çalışmaları yolu ile kurulan iletişim ve işbirliği, ailelere çocuklarını desteklemek, yeteneklerini keşfederek onlara rehberlik etmede ve kendilerini daha yeterli hissetmelerinde yardımcı olacaktır. Okul ile iletişim içerisinde olan ve uygulanan aile katılımı çalışmalarına katılan ailelerin öz yeterliliklerinin ve benlik saygılarının güçlendiği yolunda bir çok araştırma sonucuna ulaşılmıştır (Ömeroğlu ve Yaşar, 2005; Ural, 2005; Epstein ve Sanders,1998).

Aile katılım çalışmaları sayesinde anne babalar ve diğer aile üyeleri çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi sahibi olma, çocuklarını yetiştirmede doğru metotlar kullanma ve iyi bir vatandaş olma açısından gerekli olan becerileri, bilgileri ve güveni kazanmaktadırlar (Davies, 1997). Çocuklarının öğretmenlerini daha iyi tanıyıp anlamakta, öğretmenleri ile işbirliği içerisinde olmakta ve anne baba olarak kendilerini daha iyi hissetmektedirler. Bu sayede çocuklarıyla daha olumlu ilişkiler kurup, aile olarak görevlerini yerine getirme konusunda daha istekli olmakta ve iletişimleri gelişmektedir (Ballantine, 1999; Webb, 1997; Leik ve Chalkley, 1990).

Uygulanan çalışmalara katılan ve öğretmeni ile kurduğu iletişim sayesinde olumlu deneyimler kazanan aile, okulu, çocuğun gelişimi ve eğitimi ile ilgili gereksinim duyduğu pek çok bilgi ve beceriyi elde edinebileceği, kendini geliştirebileceği ve çocuğu ile ilgili sorunlarda en etkili çözüm yollarını bulabileceği bir yer olarak görmeye başlamakta ve okula karşı güven duymaktadır (Gisler ve Eberts, 2002).

Okul-aile işbirliğinin aileler açısından diğer bir yararı ise işinden dolayı çocuğuyla yeterince ilgilenememesinden doğan stresini ve suçluluk duygusunu azaltarak aile katılım çalışmaları yolu ile çocuklarını eğitimlerine katılmalarında ebeveynlere destek sağlayarak , onları cesaretlendirmektir (İsmen, 1996) .

2.4.3 Öğretmenler Üzerindeki Yararları

Okul öncesi eğitimde görev alan öğretmenler, eğitimin çok önemli parçalarından biridir. Okul öncesi eğitim öğretmeninin görevi sadece çocuğa hizmet vermek değildir. Aynı zamanda aileye de çocuğunun eğitiminde yardımcı olmaktır. Eğitim hiçbir zaman okulda verilen eğitimle sınırlanamaz. Öğretmen sahip olduğu beceriler ile, hem aileyi bilgilendirebilir, hem de çocukların daha sağlıklı yetişmesi için onlara rehberlik edebilir (Avcı vd., 2000).

Ailelerle iletişim bir öğretmenin en önemli sorumluluklarından biridir. Etkili aile öğretmen iletişimi çocukların öğrenmelerini desteklemeye ve okul aile işbirliğinin büyüyerek gelişmesine yardım etmektedir. Aile ile karşılıklı ilişki kurmak, bilgilerin ve deneyimlerin paylaşılmınıda arttırmaktadır (Sephocha, 2004) .

Öğretmen aile ilişkileri de diğer insan ilişkileri gibi düzenli ve etkili bir iletişimi gerektirir. Başarılı bir eğitimin gerçekleştirilmesi için öğretmen ile çocuk arasında güven ve sevgi ilişkisi kurulması, bunun yanında öğretmenin çocuğu tanıması, onun ihtiyaçlarını ve yaşadığı ailenin özelliklerini de iyi bilmesi gerekmektedir (Arabaca ve Aksoy, 2000). Okulun özellikle öğretmen ve ailenin bu konuda istekli olması ve çaba göstermesi gerekmektedir. Öğretmenin de yaptığı çalışma ve etkinlikler ile ailelerin ilgisini okula çekmesi önerilmektedir (Decker ve Decker, 1988).

Eğitimciler çocuğun ailesini ve çevresini okuldaki eğitimin devamı olarak görür ise, aileyi ve çevreyi okul ile birlikte çocukların gelişimi ve eğitimi için ortak bir işbirlikçi olarak görürler. Böylece çocuklar için birlikte çalışarak daha etkili bir program ve daha iyi fırsatlar yaratabilirler (Epstein, 1995) .

Aile ile iletişim içerisinde olan ve onlarla işbirliği kurarak yardımlarını alan öğretmen, öğrencilerine bireysel eğitim için daha fazla zaman ayırabilmektedir. Bu sayede aile öğretmene ve okula daha olumlu yaklaşmakta ve öğretmen ile daha fazla iş birliği içiresine girmektedir (Davies 1999) .

Çocuğun ailesi ile iletişim içinde olan öğretmenler çocuklar hakkında ayrıntılı bilgi alabilir ve böylece öğrencilerinin ilgi alanlarını, olumlu ve olumsuz yönlerini, ev ortamındaki değişimleri bilir ve aile-çocuk ihtiyaçlarını belirlerken daha duyarlı, daha planlı ve daha gerçekçi olurlar (Knitzer, 1999).

Öğretmen, işbirliği ile anne babaları yakından tanıma şansı elde etmekte ve bu yolla, çocuğun eğitimi yönünde anne babaları çaba göstermeye daha kolay cesaretlendirebilmektedir. Çocuğun okuldaki deneyimlerinin anne babalara bildirilmesi öğretmenlerin programlar hakkında önemli geri bildirimler elde etmesine yardımcı olmaktadır (Ersoy, 2003).

Aile ile kurulan iletişim öğretmeni olumlu etkilemekte ve öğretmen aile katılımına daha ilgili ve istekli bakabilmektedir (Eryorulmaz, 1993).

Ailenin yanlarında bulunmasından dolayı öğretmenin motivasyonu artar ve her iki taraf arasında kurulan olumlu iletişim ve işbirliği yolu ile oluşabilecek çatışmalar azalır (Davies, 2000) . Öğretmen ve okul gereksinimleri ve ihtiyaçları konusunda bilgili anne babalara sahip olmaktadır. Böylece anne babalar öğretmene ve okula her türlü desteği vererek öğretmene yardımcı olabilmektedir (Sanders ve Epstein, 1998; Webb, 1997).

Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocukların aileleri ile kurdukları iletişim ve işbirliğinde dikkat etmesi gereken, her ailenin okul öncesi eğitim ile ilgili bireysel ve özel gereksinimlerinin birbirinden farklı olabileceğidir. Bu yüzden öğretmenler ailelerin istek ve gereksinimlerine göre ailelerle iletişim de esnek davranmalıdırlar. Özellikle uygulanan programlar ailelerle paylaşılmalı ve bu paylaşımlar sırasında çeşitli iletişim modelleri kullanılmalıdır. Bu sayede öğretmen aile ile daha etkili bir iletişim gerçekleştirecek ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak bir eğitim programı uygulayacaktır (Decker ve Decker, 2005; Jackman, 2005; Essa, 2003) .

Aile katılım programları, aile eğitimi için birçok farklı yollar takip etse de özünde aynı amaca hizmet etmektedir. Bu programlar, aile ile öğretmen arasındaki iletişimi ve işbirliğini güçlendirmek, ailelerin ebeveyn olmadaki sorumluluklarını kazanmalarına yardımcı olmak, çocuğun eğitimi ve gelişimi konusunda aileleri bilgilendirmek, destek olmak ve çocukları okula başlarken öğrenmeye hazır hale getirmek gibi hedeflere sahiptirler (Gomby, 2005).

2.5. Okul Öncesi Eğitim Programında Aile Katılımı Çalışmaları

Aile katılımı çalışmaları, ailelerin kendileri ve çocukları için uygulanan eğitim programına destek sağlayacak şekilde eğitim faaliyetlerinin planlanması ve aileleri destekleyerek onlara doğru eğitimi verme ve eğitime katılmalarını sağlamak amacıyla planlanan çalışmalardır (Morrison, 1988) .

Aile katılımı ailelerin desteklenmesi, eğitilmesi, evleri ile eğitim kurumları arasındaki sürekliliğin arttırılarak uygulanan eğitim programına velilerin de katılımıyla zenginleştirmesini sağlayan bir yaklaşımdır (Catron, 1993) .

Öğretmen çocuğun ailesini tanımadıkça ve aile ile etkili bir şekilde iletişim stratejileri geliştirmedikçe kurum çocukların ihtiyaçlarını uygun bir şekilde karşılayamaz (Cleave ve Brown, 1999; Powell, 1990) .

Ailenin çocuklarının eğitimleri ve gereksinimleri hakkında bilgiye ihtiyaçları vardır. Ayrıca, çocuklarının okuldaki eğitim programları ve bu program içerisinde neler yaptıklarını bilmek isterler. Bunun için de çocukların öğretmenleriyle ve okulla bir iletişime girmeleri gerekir (Barrera ve Warner, 2006; Hornoby, 1990). Aile katılımı etkinlikleri bu iletişimin ve bilgi alışverişinin sağlanmasında önemli bir stratejidir.

Öğretmen anne babalarla iletişim ve işbirliği kurmada ve eğitime katma da farklı yollar kullanabilir. Çocukların eğitiminde ailelerin yapabilecekleri özel yetenek ve ilgilerini uyandıracak, onları kontrol altına alacak ve çocuklarının gelişimleri için bilgi sahibi olabilecekleri birçok yöntem vardır. Bu konunun önemli olduğuna inanmak hem eğitimci hem de aileler için her şeyden önce gelmektedir (Peterson, 1989) .

2.5.1. İlk Görüşme

Başarılı okul-aile işbirliğini sağlayabilmek için ilk adım aile ve okulun ilk olarak iletişimde bulunduğu yani çocuğun okula ilk başladığı dönemde atılır. Aile ve çocukla kurulan ilk ilişkiler çocuğun okula kolay ve zevkli bir şekilde alışmasını sağlar. Veliler kendilerini okulda rahat hissederler. Okulun politikası, felsefesi ve amaçlarını tutmak için ortam rahatlıkla kurulur. Öğretmenin ve ailenin çocuk hakkında bilgi alış-verişinde bulunmalarına olanak sağlar (Hildebrand, 1981) .

Çocuk okula başlamadan önce anne baba ve okul yöneticisi arasında yapılan ilk görüşmedir. Bu görüşme de yönetici, okulun başlangıç ve bitiş saati, çalışma planı, okulun olanakları gibi konularda bilgi verir. Aynı zamanda aile ve çocuk hakkında bilgi alınır (Metin, 2003) .

2.5.2. Tanışma Toplantısı

Okullar açılmadan önce anne babalar okula davet edilerek genel bir toplantı yapılarak okulla, programla ilgili bilgiler verilebilir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010).

2.5.3. Veli Toplantısı

Eğitim yılı başında ve sonunda olmak üzere senede en az 2 kez yapılmalı ve belirli bir gündem izlenmelidir. Bu toplantılarda okulun genel eğitim politikası, işleyişi eğitim programları, amacı ve çocuklara kazandırılmak istenen hedefler aktarılmalıdır (Ömeroğlu, 2003).

Toplantılar sırasında öğretmen anne ve babaları konuşmaları için yönlendirmeli, çocuklar arasında karşılaştırma yapmamalı ve tartışmalardan kaçınmalıdır (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010).

Varsa yaşanan problemler bulunan ve uygulanan çözüm yolları anlatılmalıdır. Ailelerin görüşleri, okuldaki uygulamaların çocuğa ve aileye yansımaları alınmalıdır. Gelecek ay neler yapılacak, ailelerden istek ve beklentiler nelerdir, bunlar üzerinde tartışılabilir. Çocukların yaptığı çalışmalar gösterilir, ya da toplantı yapılan odada sergilenebilir (Metin, 2003).

Toplantılarda çocukların sorunlarını konuşurken duygusal konuşmalardan uzaklaşıp, sorunları çözümleyici mantıklı konuşmalar yapmak gerekir. Toplantıların sıcak ve güvene dayalı olması gerekir (Morgan, 1990) .

2.5.4. Grup Toplantısı

Çocuklarının gelişmelerini desteklemek, eğitimleri ile ilgili bilgilerini arttırmak amacıyla anne ve babalara ihtiyaç belirleme formuna göre belirlenen konularla ilgili grup toplantıları düzenlenebilir. Toplantı konuları çocuk gelişimi ve eğitimi, çocuklarla evde yapılabilecek etkinlikler, çocuk kitapları vb. olabilir. Aileler kendileri belirledikleri konularda daha fazla katılım gösterme eğilimindedirler (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010; Ömeroğlu vd. 2003; Hohmann ve Weikart, 2000; Hornby, 2000).

2.5.5. Bireysel Görüşme

Öğretmen bireysel görüşme düzenleyerek anne-babanın çocuğun problemini bilmesi ve çözümlemesi konusunda destek olabilir. Bireysel görüşmelerin amacı, programın aile üzerindeki etkisini öğrenmek ve daha iyi anlamak, çocuk hakkında daha çok şey öğrenmek ve aileyi programı desteklenmesi için teşvik etmektir (Seçkin, 1997).

Görüşme sırasında konuşulan konunun bütünlüğünün bozulmamasına dikkat edilmeli, ayrıca görüşme sırasında çocuğun ya da velinin kişiliğini yaralayıcı sözlere yer verilmemeye özellikle dikkat gösterilmelidir (Alıcıgüzel, 1998).

Aile olumlu bir tutumla karşılanmalı, görüşmeye hemen problem durumu ile başlamak yerine çocuğun okulda kazandığı olumlu gelişmelerden bahsedilerek çocuğun yaptığı faaliyetler gösterilerek aile ortama, yani görüşmeye ısındırılmalıdır. Daha sonra çocukta görülen problem durumuna geçilmelidir. Okuldaki gözlemler, uygulanan çözüm yolları ve sonuçlarından bahsedilebilir.

Görüşme sırasında öğretmen görüşmeyi not eder ama özel bilgileri korumalıdır (Hilderbrand, 1981).

2.5.6. Ebeveyn Köşesi

Ailelerle eğitimciler arasında en kolay ve iyi iletişim çocuklarını okula bırakırken ve alırken kurdukları iletişimdir. Bu nedenle eğitimci bu zamanları en iyi şekilde değerlendirmeye çalışmalıdır (Seçkin ve Koç, 1998; İşmen ve Yıldız, 1996).

Anne ve babaların çocuklarını okula almaya geldiklerinde vakit geçirebilecekleri bir köşedir. Bu köşe kitapçık, broşür ve makalelerle zenginleştirilebilir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010).

2.5.7. Eğitim Panosu

Anne ve babaların ihtiyaç duydukları konulara göre ilgi çekici, büyük puntolarla, resimli, görsel uyarıcıların olduğu panolar hazırlanabilir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010) .

Okulda herkesin görebileceği bir yere duyurular ya da çocukların etkinlik örneklerinin bulunduğu panolar asmak, yöntemler arasında sayılabilir (Aksoy, 1998; Eryorulmaz, 1993).

Panoya hazırlanmış olan konunun önemli noktaları ele alınarak bir broşür hazırlanabilir. Bu broşürler panonun yanında bir yere konarak anne babaların alması sağlanabilir (Bundy, 1991).

2.5.8. Haberleşme Panosu

Okul ve aileler arasında iletişim ve haberleşmeyi sağlamak velilere düzenli olarak bilgi vermek amacıyla hazırlanan panolardır. Haberleşme panosuna çocuk gelişimi ve eğitimi, çocuğun beslenmesi, oyun gibi konuların yer aldığı makaleler, çocukların yaptığı etkinlikler, duyurular, yemek listeleri, fotoğraflar asılabilir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010; Seçkin ve Koç, 1997).

Haberleşme panolarındaki bilgiler kısa sürede okunabilecek ya da incelenebilecek nitelikte hazırlanmalı, resim ve fotoğraf gibi görsel uyarıcılarla birlikte desteklenmelidir (Can Yaşar, 2001) .

Pek çok okul öncesi eğitim kurumu haber notları ya da bültenler yoluyla aileye düzenli olarak bilgi sunmaktadır. Çocukları etkileyen günlük olayları paylaşmak için geliştirilen yazılı veya sözlü iletişim sistemi kaliteli bir kurum için zorunludur (Eryorulmaz, 1993; Cap, 1983) .

2.5.9. Afiş

Afiş bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan kalabalığın görebileceği yere asılmış genellikle resimli duvar ilanı olarak tanımlanabilir. Eğitim yılı içinde anne babalara özellikle verilmek istenen konularda afiş hazırlanabilir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010).

Afişte çarpıcı bir resim ve bir de mesaj yer almalıdır ve ailelerin görebileceği yerlere asılmalıdır (Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2008; Akkaya, 2007).

2.5.10. Broşür

Broşür, genellikle bir şeyi tanıtmayı amaçlayan, sayfa sayısı az, küçük kitap olarak tanımlanabilir.

Beslenme, iletişim, çocuk kitapları, davranış problemleri, okulöncesi eğitim hakkında bilgi vb. konularda broşür hazırlanabilir. Broşürde önemli olan kısa, basit, anlaşılır ve uygulanabilir ifadelerin bulunması ve konularla ilgili, resimlere de yer verilebilmesidir. Gerektiğinde aşı, hastalık gibi durumlarla ilgili hazır broşürler de kullanılabilir. Bütün ailelere broşürün verilmesine dikkat edilmelidir (Aral ve diğ. 2002).

Broşürler hazırlanan eğitim panosunun içeriğine uygun olarak da hazırlanabilir. Böylece eğitim panosundaki bilgiler anne babaların ellerine de ulaşmış olacaktır (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010).

2.5.11. Kitapçık

Anne babaların, çocuk ve eğitimle ilgili yeni bilgileri ve gelişmeleri izleyebilmelerini ve kendi çocuklarının yaptığı çalışmalardan haberdar olmalarını sağlamak amacıyla evlere kitapçıklar hazırlanıp gönderilebilir. Gönderilen bu kitapçıklar anne babaların günlük yaşamlarında kullanabileceği ve ev ortamında çocuğunun eğitimine katkıda bulunabileceği pratik bilgileri içermelidir (Tezel Şahin ve Özyürek 2010) .

Kitapçıklar, öğretmen tarafından hazırlanabileceği gibi çocuklarla birlikte de hazırlanabilir. Örneğin, yazıları öğretmen tarafından hazırlanıp çocuklar tarafından resimlenmesi yapılabilir. Her çocuğa özgü bireysel kitapçıklar hazırlanabileceği gibi, genel olarak tüm sınıfı ilgilendiren konularda da kitapçıklar hazırlanabilir (Bundy, 1991; Hİlderbrand, 1981).

2.5.12. Dergi ve Gazete

Okullar aileleri bilgilendirme, sınıf ve okulla ilgili haberleri vermek için farklı türlerde gazete çıkarabilirler. Sınıf etkinlikleri hakkında, aileleri bilgilendirme, çocuk gelişimi ile ilgili bilgiler, etkinlik örnekleri aileler için ilginç ve ihtiyaçlarını karşılayacak konular seçilmelidir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010) .

2.5.13. Dilek Kutusu

Okul öncesi eğitim kurumunun bir köşesinde dilek kutusu bulunmalıdır. Anne-babalar kurum, çocuk, öğretmen ve idareyle ilgili özellikle paylaşmak istediği bazı düşüncelerini herhangi bir problem durumunu yazıya döküp küçük notlar halinde dilek kutusuna atabilir (Tezel, Şahin ve Özyürek, 2010) .

Dilek kutusu, anne babaların düşüncelerini iletmeye davet etmektedir. Bu nedenle ailelerin istek ve arzularını, eleştiri ve önerilerini yazarak, bırakabilecekleri bir kutu hazırlanmalıdır.

2.5.14. Haber Mektubu

Okul öncesi eğitim kurumlarında evlere günlük, haftalık veya 15 günlük arayla düzenli olarak haber mektupları gönderilebilir.

Haber mektupları sade bir dille, bir sayfayı geçmeyecek şekilde yazılmalıdır. Haber mektupları, çocuğun okul öncesi gün ilk kez başarabildiği bir davranışı, evde çocukla yapabilecek etkinlikleri, çocukların etkinlikler sırasında yaptığı davranışlar ve fotoğrafları gibi sınıf içi haberleri içerebileceği gibi çocuk yetiştirmeyle ilgili, çocuğun okulda öğrendiği bir kavramın evde nasıl pekiştirileceği ile ilgili bilgileri de içerebilir (Ömeroğlu vd., 2003).

Okuldaki olaylar ya da projeler hakkında ebeveynlere bilgi iletmek için uygun bir yoldur. Mektuplar ebeveynlerin anlayabileceği bir dille yazılmalıdır (Tezel, Şahin ve Özyürek, 2010; Ömeroğlu vd., 2000) .

Haber mektupları ile olaylardan haberdar edilen aile kurumun kendisine değer ve saygı duyduğunu düşünür (Koç, 1996).

2.5.15. Yazışma

Yazışmalar okuldan anne babaya, anne babalardan okula olmak üzere, iki yönlü bir iletişim süreci olmalıdır. Çocuğun büyüme ve gelişimi, yemek yeme, uyuma, sınıf içindeki etkinliklere katılımı arkadaşları ile iletişimi, sağlık durumu ile ilgili konular yazışma olabilir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010).

Çoğu anne-baba, öğretmenlerle mektupla iletişim kurmayı tercih ederken, bazıları ise okul-ev günlükleri ya da defterleri aracılığı ile iletişim kurmayı tercih edebilir. Yazışmalar, günlük ya da haftalık olarak yapılabilir. Yazışma konularında çocuğun okuldaki etkinliklere katılımı, çocuğun gelişimi hakkında belirli aralıklarla gönderilen gelişim raporları, sağlık durumu ve gelişim özelliklerine ilişkin bilgiler yer alabilir (Tezel Şahin ve Özyürek 2010) .

2.5.16. Gelişim Raporu

Çocuklar için tutulan gelişim raporları anne babalara gönderilmelidir. Dönem ortasında ve dönem sonunda olmak üzere iki kez gönderilebilir. Gözlem sonuçları ve değerlendirme formlarına göre gelişim raporları hazırlanarak, tüm gelişim alanları dikkate alınarak, çocuğun gelişimsel olarak kat ettiği yol, başarıları, desteklenmesi gereken özel yetenekleri, evde desteklenmesi gereken alanlar, ailelere öneriler detaylı bir şekilde anne ve babalara gönderilmelidir (Cömert ve Güleç, 2005).

2.5.17. Toplu Dosyalar

Öğretmen tarafından her bir çocuğun davranışlarını, büyüme ve gelişimini izlemek amacıyla toplu dosya tutulmalıdır. Toplu dosyalarda çocukların sağlık kayıtları, gözlem kayıtları, gelişim çizelgeleri, çocuğun yaptığı sanat çalışmaları ve anekdot kayıtları bulunabilir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010).

2.5.18. Fotoğraf

Sınıfta gerçekleşen önemli olaylar, programdaki etkinlikler, çocukların gelişimine ilişkin özel durumlar, çeşitli öğünlerde ve okul dışı gezilerde vb. çekilen fotoğraflar panoya asılarak ya da albüm oluşturulup evlere gönderilerek ailelere sunulabilir (Yaşar, 2001).

Günlük olaylar sırasında çekilen slaytlar ebeveynlere veli toplantılarında gösterilebilir. Slaytlar, ebeveynlere okul öncesi eğitim programları, amaçları ve hedefleri göstermede yardımcı olabilir (Temel, 2001) .

Fotoğraflarla aileler, sınıfta ve okulda yapılan etkinlikler hakkında bilgi sahibi olarak çocuklarını daha iyi tanıma fırsatı bulurlar (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010; Akkaya, 2007) .

2.5.19. Telefon Görüşmeleri

Ebeveynler ile yüz yüze görüşülmediği zaman kısa aralıklarla telefon görüşmeleri yapılarak ebeveyne okul ve çocuk hakkında bilgi verilebilir (Ömeroğlu, 2003) .

Telefon görüşmeleri acil durumlarda sadece problemleri iletmek amacıyla değil, çocukların ve ailelerin gereksinimi olduğu durumlarda ve olumlu duyguların paylaşılması amacıyla kullanıldığında da daha etkili olmaktadır (İşmen ve Yıldız, 1996).

Telefonla görüşme yapabilmek için anne baba açısından uygun zamanlar tercih edilmeli ve kısa görüşme şeklinde planlanmalıdır. Öğretmen, genel duyuruları iletmek amacıyla bir telefon zinciri oluşturabilir. Telefon zinciri, duyuruların hızla yayılmasını sağlamanın yanı sıra aileler arasındaki ilişkinin artmasına da yardımcı olmaktadır (Hornby, 2000) .

2.5.20. Video-Teyp Kayıtları

Çocukların arkadaşlarıyla sınıfta yaptığı ilginç konuşmalar, söyledikleri şiirler ve şarkılar, yaşadıkları ilginç olaylar karşısındaki izlenimleri kendi yarattıkları hikâyeler ve oyunlar teybe kaydedilebilir.

Sınıf ve bahçe oyunları, kutlamalar, inceleme gezileri kameraya çekilebilir. Ayrıca çocukların aileleri ile birlikte yaptıkları etkinlikleri içeren video, teyp kayıtları ve çektikleri fotoğraflar sınıfta arkadaşları ile paylaşması sağlanabilir.

Bu kayıtlar, evlere gönderilerek, okuldaki çalışmaların ailelerle paylaşılması ve ailelerin bilgilenmesi sağlanabilir (Temel, 2001) .

2.5.21. Anne Babaların Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Etkinliklerine Katılması

Ailelerin sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerine katılarak sınıf ortamında çocuklarını gözlemlemeleri program hakkında bilgi edinmeleri açısından önemlidir. Anne babalar sınıf içindeki ve sınıf dışındaki etkinliklere eğitici, rehber veya lider olarak katılabilirler (Ömeroğlu vd., 2003) .

Aileler, sınıftaki program etkinliklerini gözlemleyerek, şarkı, oyun gibi etkinliklerde öğretmen rolünü üstlenerek, evde ve okulda materyal hazırlayarak; inceleme gezilerinde öğretmene yardımcı olarak, dosyalama, kayıt tutma gibi etkinliklerde öğretmene yardımcı

olarak, meslekleri ve özel yetenekleri ile ilgili etkinliklere katılarak aile katılımında bulunmaktadırlar (Bridge, 2001) .

Anne babaların bu etkinliklere katılımının birçok şekli vardır. Bazı programlarda anne baba günlük etkinliklerde öğretmenin yardımcısı gibi görev yapmakta bazı programlarda ise sadece belirlenmiş zamanlarda özel bir etkinlik için yardım etmeye çağrılmaktadır. Ailelerin sınıf içi ve sınıf dışı çalışmalara katılmaları, sınıf ortamında çocuklarını gözlemlemeleri ve program hakkında bilgi edinmeleri açısından önemlidir (Coleman ve Churchill, 1997; Morrison, 1997) .

2.5.22. Konferans

Anne babaları çocuk gelişimi ve eğitimi, anne baba tutumları, kurum içinde yapılacak faaliyetler gibi konularda bilgilendirmek, anne babaların sorunlarını tartışmak amacıyla yıl içinde belirli aralıklarla konferanslar düzenlenebilir (İşlem ve Yıldız 1996) .

Önceden belirlenen konularda ya da genel konularda öğretmen, yönetici ya da davet edilen bir konuk tarafından verilebilir. Aileler için konferans düzenlemenin anne baba ve öğretmen arasında çocukla ilgili duyguların ve bilgilerin karşılıklı olarak paylaşılması ve okul aile işbirliğinin kolaylaştırılması amaçlanmaktadır (MEB., 2006; Swick, 2005). Konferans sadece uzman kişinin konuştuğu bir toplantı şeklinde olmamalıdır. Ebeveynlerin de katılımını sağlayan yöntemler kullanılmalıdır. Ebeveynlerin sorular sormasına, yaşadığı olaylara örnekler vermesine fırsat verilerek katılım daha fazla sağlanabilir (Eliason ve Jenkins, 2003).

2.5.23. Özel Günlerde Anne Babaları Okula Davet Etme

Özel günlerde (Anneler Günü, Babalar Günü vb) anne, babalar sınıfa davet edilerek onlara ikramda bulunulabilir. Kendileri için hazırlanan resimleri inceleyebilirler. Anne babaların çocukların oyunlarına katılarak hoş vakit geçirmeleri sağlanabilir. Çocukların masalarına oturarak birlikte kahvaltı yapmaları, çocukların öğrendikleri şiir, şarkı ve drama çalışmalarını, sunumlarını izlemeleri sağlanabilir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010) .

2.5.24. Yıl Sonu Sergisi

Çocuklarla yıl boyunca yapılan etkinlikler, resimler yılsonunda sergilenebilir. Anne ve babalar okula davet edilebilir ve böylelikle okul aile ilişkilerinin gelişmesi sağlanabilir (Işık, 2007).

2.5.25 Ev Ziyaretleri

Ailelerin değerlerini, çocuğuna karşı tutum ve davranışlarını, çocukla ilgili beklentilerini öğrenmek ve aileyi tanımak için kullanılan en iyi yöntemlerden birisi de ev ziyaretleridir (Ömeroğlu, 2003).

Ev ziyareti, ailelere evlerinde bilgi, rehberlik, duygusal ve pratik yaşam desteği ile eğitim sağlayan, çocuğun sağlığı, gelişimi, eğitimi ile ilgili olarak başta anneye olmak üzere aileye destek sağlayan sosyal servisler ve aile eğitim programlarının temel unsuru olarak hem Avrupa hem de Amerika'da eski bir tarihe sahiptir (Tezel Şahin ve İnal, 2007) .

Ev ziyaretleri sırasında öğretmen, çocuğun ve ailesinin hakkında daha çok şey öğrenir, çocuğun okula başlamadan önceki ve sonraki durumu arasında karşılaştırmalar yapabilir (Seçkin, 1997).

Öğretmen ziyareti tek başına yapılabileceği gibi sınıftaki bir grup çocukla da bu ziyareti gerçekleştirebilir. Ev ziyareti yapılmadan önce anne-babadan randevu alınmalı, aileye dostça yaklaşılmalı, ziyaretin çocuğun daha iyi tanınması ve gelişimi için yapıldığı ve başka bir amaç taşımadığı belirtilmelidir (Metin, 2003).

Ev ziyaretinde bulunan eğitimcilerin ailelerin ihtiyaçları doğrultusunda belirledikleri konuları, belli aralıklarla evlere giderek anlatmaları ve anne babalara uygulatmaları şeklinde sürdürülen bu çalışmanın başarısı eğitimcinin başarısıyla doğru orantılıdır (Myers, 1996).

2.6. İlgili Araştırmalar

Johnson (1981), ebeveynlerin, çocuklarının öğrenim programına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Kansas, Topeka'daki bir anaokuluna çocuğu devam eden anneler ve babalardan oluşan 215 katılımcı, 42 sorudan oluşan anketi cevaplandırmışlardır. Ebeveynlerin büyük bir kısmının, aile katılımının iyi bir okul politikası olduğu konusunda hem fikir olduğu, ayrıca cinsiyet ya da sosyo-ekonomik koşulların, çocukların öğrenim programlarına ilişkin ebeveyn yaklaşımlarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda öğrenim durumu daha iyi olan ebeveynlerin, çocuklarının eğitimine katkıda bulunmaya daha istekli oldukları, çocuklarının öğretmeninden ve idarecilerden daha yüksek beklenti içerisinde oldukları bulunmuştur.

Dempsey vd. (1992), "Okul İlişkilerini Keşfetme" adlı çalışmalarında ailelerin etkililiğini ve aile katılım çalışmalarına ailelerin katılma durumlarını incelemişlerdir. Anasınıfından 4. sınıfa kadar her hangi bir kademe de çocuğu olan 390 aile ve 50 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Ailelerin eğitim seviyesi yükseldikçe aile katılımı çalışmalarına daha fazla katıldıkları, öğretmenlerin programlarını uygulamada daha etkili oldukları sonucunu saptanmışlardır.

Gelfer (1994), okul öncesi eğitimde portfolio yaklaşımının değerlendirilmesi çalışmasında, yaşları 2,5 ve 5,5 arasındaki 20'si deney, 20'si kontrol grubu olmak üzere toplam 40 çocuk ve ailesi ile çalışmıştır. Öğretim yılı boyunca öğretmenler, deney grubu çocukların dosyalarına çalışmalarını koymalarına yardımcı olmuşlar ve aileleriyle düzenli toplantılar yapmışlardır. Kontrol grubu çocuklarıyla bir çalışma yapılmamış ve bu grubun aileleriyle planlı toplantılar gerçekleştirilmemiştir. Sekiz ay sonra ailelere ön test olarak uygulanan anket tekrar uygulanmıştır. İki grupta yer alan çocukların aileleri arasında karşılaştırma yapılmıştır. Anketin ilk uygulanmasından sonra gelen tüm yanıtlar, ailelerin okulda neler yapıldığının farkında olmadıklarını göstermektedir. Velilerin yanıtlardan bazıları şöyledir: "Çocuğuma nasıl yardım edebileceğimden emin değilim", "Program çocuğuma nasıl yardım edecek bilmiyorum". Uygulama sonunda iki grup arasında bulunan en önemli fark, deney grubu çocuklarının ailelerinin tümünün, bilişsel ve akademik alanda daha çok bilgi sahibi oldukları ve öğretmenler ile daha fazla görüşebildikleri sonucu bulunmuştur.

Rounds (1996), yaptığı çalışmada düşük gelirli ailelerde ev ziyareti programının etkisini incelemiştir. 47 anne kontrol, 37 anne deney grubunu oluşturmuştur. Sosyal hizmet uzmanı ve hemşire tarafından annelerin ihtiyaçlarına göre 15 dakika ya da 1 saat eğitim verilmiştir. Ev ziyareti programı 3 ay sürdürülmüştür. Ev ziyareti yapılan grupta yer alan annelerin programa daha çok uyum sağladıkları, genç ve eğitim seviyesi düşük annelerde özellikle daha etkili olduğu, bu program sayesinde annelerin daha çok problem çözebilme becerilerinin geliştiği ayrıca ev ziyaretlerinin anneler üzerinde yararlı olduğu saptanmıştır.

Laloumi Vidali (1997) çalışmasında, 131 okul öncesi eğitim uzmanına anket uygulayarak, öğretmenlerin işbirliği düzeyinde ailelerin katılımına yönelik duyarlılıklarını incelemiştir. Öğretmenler mesleklerine hazırlanırken ailelerle nasıl ortaklık yapabilecekleri konusunda eğitim almanın önemini belirtmişlerdir. Yunanistan'da okul öncesi eğitimin ve bakımın toplumun iç sistemi olarak işlev göstermemesinden dolayı, öğretmenlerin, ailelerin ihtiyaçları konusunda daha fazla bilgi edinmeleri gerektiği, ailelerin de ortaklığın yapısını anlama konusunda zorluklar yaşamakta oldukları çalışmada ortaya çıkan bulgulardır.

Ayrıca okul öncesi öğretmenliği eğitiminde, öğretmen adaylarına, aile katılımı hakkında bilgi verilmediği ve ailelerin de bu ortaklığın önemi konusunda bilgilendirilmediği saptanmıştır.

Grolnick vd. (1997) çalışmalarında öğretmen özelliklerinin aile katılımı çalışmalarında etkisini incelemişlerdir. Çalışmada 28 öğretmen, 209 anne yer almıştır. Ölçme araçları olarak, Aile Okul İletişim Soruları-Çocuk Raporu (Parent-Scholl interaction Questionnaire-Child Report), Çocuğun Aileye Davranışı Envanteri (The Parent Report Of Child Behavior Toward Parent İnventorj,-Short Form), Aile Kontrol Ölçeği (The Parental Locus Of Control Scale), Yaşam Deneyimleri Anketi (The Life Experiences Survey), Aile Katılımında Öğretmen Tutumu Soruları (Teacher Attitudes Towards İmportance Of Parent İnvolvement Questionnaire) kullanılmıştır. Çalışma sonucun da öğretmenlerin uyguladıkları aile katılım çalışmalarında sergiledikleri tutumların ve öğretmenin karakter özelliklerinin, aile katılım çalışmalarındaki başarıyı arttırdığı, ailelerin uygulamalara daha istekli ve düzenli katıldığı, ailelerin öğretmeni ile olan ilişkilerinde ve beklentilerinde olumlu etkisi olduğu bulunmuştur.

Gökçe (1998) tarafından gerçekleştirilen, "İlköğretimde Okul-Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi" konulu araştırmada, araştırmacı ilköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak okul yöneticileri, öretmenler ve öğrenci velilerinin beklenti ve önerilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Ankara' da ilköğretim okullarında görev yapan 16 okul yöneticisi ve 80 öğretmenin beklenti ve önerilerinin belirlenmesi amacıyla anket formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler gruplandırılarak frekans ve yüzde şeklinde ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda; hem okul yöneticilerinin, hem öğretmelerin hem de velilerin tamamına yakınının sürekli etkileşim ve işbirliğinin sağlanması gerektiği konusunda görüş birliği içinde oldukları, okul yöneticileri ve öğretmenlerin öğrenci velilerinin öncelikle okula ve kendilerine yardımcı olmalarını isterlerken, öğrenci velilerinin ise, okul yönetimine aktif olarak katılmayı ve eğitimin niteliğinin arttırılmasını istedikleri, yine okul yöneticileri ve öğretmenlerin, öğrenci velisinin okul etkinliklerine ve toplantılarına katılarak sorumluluklarını yerine getirmesini beklerlerken, öğrenci velilerinin ise, talep ve isteklerinin okul yönetimi tarafından dikkate alınmasını, sosyal faaliyetlerin artırılmasını ve okul aile birliğinin işlevsel hale getirilmesini istedikleri saptanmıştır.

Unutkan ve Zembat (2000) yaptıkları araştırmada hazırladıkları, "5-6 Yaş Grubu Aile Katılımı Sosyalleşme Programı" ile çocukların sosyal gelişimi üzerindeki etkilerini deneysel bir çalışmayla belirlemeye çalışmışlardır. Programın içeriği, sosyalleşme

başlığına ait 5 alt boyutla ilgili saldırganlık, paylaşma-yardımlaşma-işbirliği, nezaket kuralları, sırasını bekleme, başladığı işi bitirme ve karar verme ve sorumluluk programlarından oluşmaktadır. Araştırmada deney ve kontrol gruplarından oluşan 30 çocuk ve ailelerine 5 haftalık bir program uygulanmıştır. Uygulanan programın alt boyutlar ve bütünsel etkisi açısından çocukların sosyalleşmesinde etkili olduğu ve okulda uygulanan programın çocuğun sosyalleşmesinde tek başına yeterli olmadığı saptanmıştır.

Fantuzzo'nun (2000) Afrika-Amerikan aileler üzerinde aile katılım engelleri üzerine yaptığı çalışmada, farklı sosyo-ekonomik seviyelerden aileler örneklem grubuna alınmıştır. Ailelere ve öğretmenlere 5'li likert tipinde 30 sorudan oluşan "Okul Katılımı Engelleri Anketi" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda Afrika-Amerikan ailelerin dil ve kültür farklılığı yanında sosyo-ekonomik nedenlerden dolayı aile katılım etkinliklerine sınırlı katıldıkları, ailelerin gelir durumunun aile katılımını etkilediğini saptamıştır.

Kohl vd. (2000) tarafından gerçekleştirilen "Okul Kavramına Çok Yönlü Aile Katılımı, Ailelerle İlişkiler ve Demografik Risk Faktörleri" konulu araştırmada, araştırmacılar aile katılımının çocukların akademik başarısı üzerindeki etkisini ve aile katılımının çocukların sosyal yeterlilikleri ile ilişkisini incelemişlerdir. Bu araştırmaya, anaokulu öğrencileri ve dört farklı yüksek riskli çevrede olan ilkokul birinci sınıf öğrencileri olmak üzere, toplam 387 çocuk alınmıştır. Aile öğretmen ilişkisi, aile öğretmen ilişkisinin niteliği, aile katılımı, öğretmenin aile algısı, ailenin öğrenim durumu gibi faktörler ele alınmış, araştırma sonucunda; aile katılımının çocukların akademik başarısında ve sosyalleşmesinde önemli bir rol oynadığı saptanmıştır.

Biber (2000) tarafından gerçekleştirilen "İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Sosyo – Ekonomik Düzeylerine Göre Öğretmen Aile İletişimi" konulu araştırmada, araştırmacı ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ailelerinin sosyo ekonomik düzeylerine göre öğretmen aile iletişiminin şeklini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda; alt sosyo ekonomik düzeyde bulunan ailelerin, öğretmenlerle öğrenci aracılığıyla iletişim kurdukları, bu ailelerin büyük bir bölümünün okul ziyaretlerinden çekindikleri, okul ziyaretlerinde bulunan ailelerin ise ziyarette bulunma sıklıklarının, süresinin ve görüşmelerin yapıldığı yerin belirsiz olduğu, ailelerin veli toplantılarına daha çok not öğrenmek için katıldıkları, üst sosyo ekonomik düzey ailelerin ise öğretmenlerle öğrenci ve telefon aracılığıyla iletişim kurdukları, okul dışında karşılıklı ev ziyaretlerinde bulundukları, veli toplantılarında çocuklarının katılımını ve arkadaşlık ilişkilerini öğrenmek istedikleri saptanmıştır.

Brown vd. (2001) çalışmalarında, aile ile iletişim kurmada aile katılım çalışmalarının bir çeşidi olan Dokümantasyon Panolarını kullanmanın yararlarını incelemişlerdir. Bu panolar, çocukların yaptıkları etkinlikler, etkinliklere ait fotoğraflar, ortaya çıkardıkları ürünler, çalışmaların yer aldığı kitapçıklardan oluşmaktadır. Çalışmada bir dokümantasyon panosunun oluşturulma aşamaları ve aileyle bu panolar aracılıyla nasıl iletişim içinde olunabileceği hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmacılar, çocukların gelişimine ait bilgileri, çocukların okulda yaptığı işleri, sınıf içi deneyimleri, projeleri ve temaları ve uygulanan programı içeren bu panoların, aile-öğretmen işbirliğini arttırdığını bu sayede aile ile öğretmen iletişiminin güçlendiği sonucunu saptamışlardır.

Canpolat (2001) "Öğretmen Aile İşbirliği ile Ailelerin Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi" ile ilgili yaptığı çalışmada, okul yöneticilerinin aileler ile ilişkilerini geliştirerek ailelerin okula katılımının sağlanması, ailelerin eksik olduğu konuların çeşitli çalışmalarla belirlenmesi gerektiği ve bu konularda ailelere yönelik seminerler düzenlenmesi sonucunu belirlemiştir.

Gürşimşek vd. (2002) "Çocuğun Eğitiminde Aile Katılımının Önemi Bir Pilot Çalışma" konulu araştırmada, araştırmacılar alt sosyo ekonomik bölgelerde risk altındaki 5-6 yaş çocuklarının çeşitli alanlardaki gelişiminde ve çocuğun eğitiminde aile katılımının önemini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemi 5-6 yaş grubu 20 çocuk ve annelerinden oluşmuştur. Araştırmada, çocuklar okul öncesi eğitim alırken, anneler haftanın üç günü yapılan toplantılara katılarak çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili konularda 4 haftalık sürede bilgilendirilmiş, ayrıca annelere çalışılan konulara paralel olarak basit ev çalışmaları verilmiştir. Toplantılarda sınıfta çocuklarla çalışılan konular annelere ayrıntılı olarak anlatılmış ve bu konuları ev ortamında nasıl pekiştirecekleri konusunda bilgi verilerek anneler görevlendirilmiştir. Annelerin eğitim öğretim etkinliklerine aktif olarak katılımları sağlanmıştır. Araştırmada üç bölümden oluşan form ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, anne ve çocuklarda olumlu düzeyde davranış değişikliği olduğu, özellikle çocukların öz bakım, temizlik, beslenme, sosyal beceri alanlarında çalışma sonrasında olumlu değişimlerin olduğu, ailenin çocuğun eğitim ve gelişimine ilişkin duyarlılık düzeyinin çeşitli alanlardaki gelişimi hızlandırıldığı, okul öncesi çocukların motivasyonunu, sosyal becerilerini, gelişimini ve ilkokula hazırlık süresini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Aktaş (2002) tarafından yapılan çalışmada Adana'da okul öncesi eğitim kurumlarındaki okul-aile işbirliği çalışmaları ve anne-baba eğitim programı ile ilgili uygulamaların

belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 35 özel okul öncesi eğitim kurumunun yöneticileri ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Özel okul öncesi eğitim kurumundaki yöneticilerden elde edilen veriler değerlendirilerek, sonuçlar yüzde dağılımlar şeklinde verilmiştir. Araştırma sonucunda, yöneticilerin %97,1 'ine göre okul-aile işbirliği çalışmalarının gerekli olduğu, %91,4 'ünün okullarında okul-aile işbirliğine yönelik çeşitli etkinlikler yürüttükleri ve %97,1 'inin okulda uygulanan eğitim programı hakkında ebeveynleri bilgilendirdikleri görülmüştür.

Çeviş (2002), Denizli ili merkez ilköğretim okullarındaki okul aile işbirliğini, yönetici, öğretmen ve veli tarafından ideal ve pratik düzeyde değerlendirilmesini incelemiştir. Araştırmada yönetici, öğretmen ve veli için örneklem sayıları 180 kişi olarak belirlenmiştir. Veri toplamada anket kullanılmıştır. Bulgulara göre, okul aile işbirliğinin okullarda var olduğu fakat olması gereken yani ideal olan okul aile işbirliği ve iletişimi düzeyine ulaşılamamış olduğu belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin okul aile işbirliğinde fazla rol aldıklarından, okul aile işbirliğine daha olumlu yaklaştıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte velilerin okul aile işbirliğine olumlu bakmadıkları, okul aile işbirliği iletişiminin geleceğinden de beklentilerinin olumsuz olduğu görülmüştür. Yöneticilerin ise okul aile iletişimine olumlu baktıkları gözlenmiştir.

Reglin (2002), Florida'da yaptığı araştırmada ev ziyaretleri sonucunda yüksek risk altındaki ailelerin okuldaki aile katılım durumlarını incelemiştir. Yüksek risk altındaki 80 aile ile çalışma yürütülmüştür. Çalışma sonucunda aile katılımı ile ailelerin çocuklarının eğitiminde daha çok yer alma fırsatı bularak çocuklarını destekledikleri, ev ziyaretlerinin çocuklar ve aileler üzerinde olumlu etkileri olduğunu ve öğretmenlerin ev ziyareti yaparak kendilerini daha etkili hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ailelerin evlerine yapılan ziyaretler için öğretmelere daha fazla zaman, eğitim ve motivasyon sağlanması gerektiği bulunmuştur.

Wright (2002), çalışmasında "Aile Eğitim Programlarının" aile üzerindeki etkisini incelemiştir. 4 aile ile çalışılmıştır. Veri toplama yöntemi olarak gözlem ve görüşme metodu kullanılmıştır. Araştırmaya katılan ailelere eğitim programı uygulamış uygulama sonuçlarını değerlendirmek için gözlem ve görüşme metodu kullanmıştır. Çalışma sonucunda ailelerin bilgi ve becerilerinin arttığı, çocukları ve çocuklarının öğretmeni ile daha iyi iletişim kurdukları ve uygulanan "Aile Eğitim Programı"nın aileler üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arabacı (2003), okul öncesi eğitim kurumlarında sınıf içi etkinliklere katılan ve katılmayan annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerinin incelenmesiyle ilgili yaptığı çalışmada, anaokulu öğrencilerinin anneleri deney grubu (25) ve kontrol grubu (25) olmak üzere toplam 50 anne ile çalışmıştır. Araştırmada veriler anket yoluyla toplanmıştır. Deney grubundaki annelere aile katılımı çalışmaları uygulanmış kontrol grubu annelere yönelik bir çalışma yapılmamıştır. Bulgulara göre, deney grubunun okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu ve uygulanan katılım programının, annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilendirmelerine katkı sağladığı bulunmuştur.

Yang (2005), Tayvan' da "Ebeveyn ve Öğretmenlerin Erken Çocukluk Eğitiminde Ebeveyn Katılımcılığında Roler, Etkinlik ve Engeller Konusundaki Anlayışları" ile ilgili yaptığı çalışmada, tesadüfi örnekleme tekniği kullanılarak 41 özel okul-öncesi eğitim kurumu ve kreşten 857 ebeveyn ve 177 öğretmen ile çalışmıştır. Ebeveynler ve öğretmenler aynı soru formlarını yanıtlamışlardır. Çalışmanın sonucunda, ebeveynlerin ve öğretmenlerin aile katılım çalışmalarını tercih ettikleri, öğretmenlerin ebeveynlerin çalışmalarda yer almaları konusunda yardımcı oldukları ve aynı zamanda, öğretmenlerin ebeveynlerin katılımcılıkları konusunda düşündüklerinden daha fazla engelle karşılaştıkları saptanmıştır.

Yazıcı vd. (2005) Antalya ilindeki özel ve resmi okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmaları ile ilgili görüşlerini ve yapılan çalışmalara yönelik beklentilerini incelemişlerdir. Araştırma 125 anne, 50 baba olmak üzere toplam 175 ebeveyn üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket yoluyla toplanan verilerden elde edilen bulgulara göre, anne babanın okul öncesi kurumlarda yapılan aile katılım çalışmalarında yer almak istediklerini ve en çok bireysel görüşmeleri tercih ettikleri, sınıf içi çalışmalarda yer almak istedikleri, düzenli olarak haberleşme mektuplarının gönderilmesini istedikleri ve öğretmenlerin ev ortamlarını ziyaret etmelerini istedikleri belirlenmiştir.

Waanders ve Downer (2005) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitimde ailelerin katılımı ile ilgili etkenler incelenmiştir ve bu konuda anne baba görüşleri alınmıştır. Araştırmaya 154 aile katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre ekonomik baskı ve sosyal düzensizlik gibi etkenlerin aile katılımını olumsuz etkilediği görülmüştür.

Vural (2006) tarafından yapılan çalışmada, "Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programı"nın çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi incelenmiştir. İzmir ilinde 6 yaş grubu 40 öğrenci ve ebeveynlerine sekiz hafta süresince toplam 43 aktiviteden oluşan ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilen "Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi" uygulanmıştır. Araştırmaya alınan çocuklar için "Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği" ve "Okul Öncesi Çocuklar İçin Psikolojik Gözlem Formu", çocukların ailelerine ise "Aile Katılım Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır. Yapılan deneysel çalışmanın sonucunda elde edilen veriler SPSS paket programında parametrik olmayan (non-parametrik test) testler uygulanarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda "Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programı"nın ailelerin aile katılım düzeylerinde anlamlı ölçüde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Programa katılan çocuklar ile böyle bir programa katılmayan çocukların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı derecede fark olduğu bulunmuştur.

Güzel (2006) tarafından gerçekleştirilen "Dört Altı Yaş Grubu Çocuğa Sahip Annelerin Aile Eğitimine Yönelik İhtiyaç Duydukları Konuların Belirlenmesi" konulu araştırmada; araştırmacı annelere yönelik eğitim programlarının geliştirilmesinde kullanılmak üzere annelerin ihtiyaç duydukları konuları belirleyerek, çocuk yetiştirme konusunda ebeveynlere ihtiyaçları doğrultusunda yardımcı olmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda; anne babanın çocuğun gittiği/gideceği yuva ile ne kadar yakın bir ilişkisinin olması gerektiği konusunda annelerin çalışma durumlarına göre anlamlı bir fark olduğu, çalışan annelerin %65.0 'inin, çalışmayan annelerin %39.8 'inin yakın ilişki içinde olmak istediklerini belirttikleri saptanmıştır.

Meyer ve Mann (2006) yaptıkları çalışmada erken öğretim döneminde yapılan ev ziyaretlerinin yararları konusunda öğretmenlerin düşüncelerini incelemişlerdir. Ayrıca bu dönemde yapılan ev ziyaretlerinin, çocukların okul öncesinden ikinci sınıfa kadarki başarıları üstündeki etkilerini de belirlemeyi amaçlamışlardır. Orta Batıdaki kırsal alanda görev yapan 26 erken öğretim (K-2) öğretmenine, sene başında ve sonunda yapılan toplam 363 ev ziyareti sonrasında bir anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ev ziyaretlerinin okul-aile işbirliğini güçlendirdiği tespit edilmişdir. Ayrıca öğretmenler ev ziyaretleri sonucunda çocuklar ve aileleriyle aralarında daha olumlu bir etkileşim olduğunu belirtmişlerdir. Bu iletişim şeklinin ayrıca, ev ziyareti yapılmayan daha önceki yıllarla kıyaslandığında, çocukların performansı ve başarısı üstünde de pozitif bir etkiye sahip olmada etkili olduğu belirtilmişlerdir.

Kuzu (2006) okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katalım çalışmalarının anne davranışları üzerindeki ve annelerin okul öncesi eğitime yönelik görüşlerine ilişkin etkisini incelemiştir. Örneklem olarak Ankara il merkezinde anasınıfına devam eden 45 çocuk ve annesi deney grubu 45 çocuk ve annesi de kontrol grubu olarak seçilmiştir. Çalışmada "Annelerin Çocuklarının Devam ettiği Kurum ve Çocuklarına İlişkin Anket Formu", "Kişisel Bilgi Formu" ve "Hamel Anne Tutum Testi" uygulanmıştır. Araştırmada annelerin okul öncesi eğitime yönelik görüşlerinin deney grubu ön test-son test arasında frekans ve yüzde dağılımlarında aile katılım çalışmaları uygulandıktan sonra deney grubu son testte olumlu gelişmelerin, olduğu, annelerin anaokulundaki program hakkında bilgilerinin arttığı, çocuklarını daha iyi tanıdıkları ve çocuklarına ilişkin daha iyi bilgi verdikleri saptanmıştır. Hamel Anne Tutum Testi, deney ve kontrol guruplarının son test sonuçlarına göre, otoriter, demokratik ve tutarsız tutum boyutlarında anlamlı bir farklılığın olduğu; deney grubu ön test ve son test sonuçlarına göre, otoriter, demokratik, aşırı koruyucu ve tutarsız tutum boyutlarında anlamlı bir fark olduğunu saptamıştır.

Kuday (2007) tarafından yapılan çalışmada, "Aile Destekli Okul Öncesi Eğitim Programları" nın okul öncesi çocukların gelişimine etkisi incelenmiştir. Araştırma Gaziantep ilinde 3-6 yaşında ve herhangi bir kurumdan okul öncesi eğitim almayan çocuklarla (56), Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi bir anaokuluna devam eden (58) ve aile destekli okul öncesi eğitimi alan (59), toplam 173 çocuk üzerinde yapılmıştır. Çocukların bilişsel gelişimleri "Marmara Gelişim Envanteri" ile karşılaştırılmıştır. İki yıl süren bu çalışma sonucunda aile destekli eğitimin çocukların bilişsel gelişimlerine katkı sağladığı görülmüştür.

Connelly (2007) okul öncesi öğretmenleri ve aileler arasındaki ilişkilerde iletişim ve rol algıları ile ilgili yaptığı çalışmada 20 öğretmen ve 5 aile ile çalışmıştır. Çalışmada görüşme ve gözlem teknikleri kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda aileler ve öğretmenler arasındaki iletişim sık olduğu sürece ailelerin eğitimde daha etkin hale geldikleri saptanmıştır.

Akkaya (2007) okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı etkinlikleri konusunda öğretmen ve veli görüşlerinin saptanmasını amaçladığı araştırmasında Eskişehir il merkezindeki bağımsız anaokullarında görev yapan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ve çocukları bu okullarda öğrenim gören velilerin görüşlerine dayalı olarak gerçekleştirmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmış, 25 okul öncesi eğitim öğretmeni ve 25 veli ile çalışılmıştır. Araştırma verileri, nitel veri toplama yöntemlerinden

yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; öğretmenlerin aile katılımı çalışmaları ile ilgili olarak, öncelikle, gereksinim belirleme formu uyguladıkları ve bu formdan elde edilen sonuçlara göre çalışmaları belirledikleri ve uyguladıkları her bireyin aile katılımı çalışmalarının içerisinde olmaktan mutlu olduğunu ifade ettiklerini, bu duruma aile katılım çalışmalarının aile ihtiyaçlarına yönelik hazırlanmasının etki ettiği ve ailelerin çalışmalara katılımlarının ve memnuniyetlerinin arttığı sonucu saptamıştır.

Abbak (2008)" Okul Öncesi Eğitim Programındaki Aile Katılımı Etkinliklerinin Anasınıfı Öğretmenleri ve Veli Görüşleri Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında Adana' da 4 bağımsız anaokulu ve 16 ilköğretim okulu olmak üzere 20 okuldan 288 veli ve 61 öğretmen ile görüşülmüştür. Çalışmada anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin yıllık planda en çok ev etkinliklerine yer verdiği fakat ev ziyaretleri ve telefon görüşmelerine yer vermediği sonucu bulunmuştur.

Arnold vd. (2008) aile katılımının ön okuryazarlık becerilerinin gelişimiyle ilgisini ölçmek amacıyla yaptıkları çalışmada, 163 okul öncesi dönem çocuğu ve 157 anne, 4 baba ve 2 büyükanne ile çalışılmıştır. Çalışmada, ailelere mektup gönderilerek çocuk gelişimi konularında çalışmaya katılmaları talep edilmiştir. Öğretmenler, "Ebeveyn-Öğretmen Katılım Anketi"ni doldurmuştur. Bu ankette ebeveynlerin okulla ve çocuklarının eğitimleriyle ne ölçüde ilgili olduklarıyla ilgili sorular bulunmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; ebeveyn katılımı yükseldikçe ön okuryazarlık becerisinin arttığı, sosyoekonomik düzey arttıkça ebeveyn katılımının da arttığı, ayrıca tek ebeveynlerin bu çalışmalara daha az katıldığı saptanmıştır.

Eğmez Köksal (2008) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarında ailelerin eğitime katılımının ne ölçüde gerçekleştirilebildiğini ölçmek amaçlanmıştır. Kocaeli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 5 anaokulunda çalışan 25 öğretmen ve 250 çocuğun ailesinin görüşleri alınmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen "Okulöncesi Eğitimi Aile Anket Formu" ve " Okulöncesi Eğitimi Öğretmen Anket Formu" ile toplanan veriler SPSS 10 paket programı ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı etkinliklerinin tam anlamıyla gerçekleştirilemediği öğretmen ve ailelerin konu ile ilgili açıklamalarında farklılık olduğu belirlenmiştir.

Connelly (2007) okul öncesi öğretmenleri ve aileler arasındaki ilişkilerde iletişim ve rol algıları ile ilgili yaptığı çalışmada 20 öğretmen ve 5 aile ile çalışmıştır. Çalışmada görüşme ve gözlem teknikleri kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, ailelere uygulanan çalışmaların, ailelerin öğretmen ile görüşme sıklıklarını ve iletişimlerini arttırdığını ve aileler ile öğretmenlerin karşılıklı olarak, çocuklarının eğitimde daha işbirlikçi davranışlarda bulunup, verilen eğitiminde daha etkin hale geldiği saptanmıştır.

Atabey (2008) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarındaki yönetici öğretmenler ile aileler arasındaki iletişim ve işbirliği yönetici öğretmen aile bakış açısına göre incelenmiştir. Araştırma Ankara'nın merkez ilçelerinde alt ve üst SED 'de bulunan ilköğretim okullarına bağlı anasınıflarında görev yapan yöneticiler, anasınıfı öğretmenleri ve anasınıfına çocuğu devam eden aileleri kapsamaktadır. Yöneticilerin aileler ile olan ilişkilerine bakış açıların da; yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olduğu, öğretmenlerin aileler ile olan ilişkilerine bakış açılarının yaş gruplarına, öğrenim durumlarına, mesleki kıdemlerine, anne baba eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına, okul öncesi eğitim kurumunun bulunduğu yerin sosyo ekonomik düzeyine (SED) göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olduğu saptanmıştır. Ailelerin öğretmenlerle olan ilişkilerine bakış açılarının; çalışma durumlarına, mesleklerine, okul aile işbirliği çalışmalarından memnun olma durumlarına, okul öncesi eğitim kurumunun bulunduğu bölgenin SED 'ine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Kızıltaş (2009), yaptığı çalışmada okul öncesi eğitimde uygulanan aile katılım çalışmalarının 5–6 yaş grubu çocukların dil becerilerinin gelişimine etkisini incelemiştir. Çalışmada ön-test ve son-test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma, Sabancı İlköğretim Okulu anasınıfında öğrenim gören 40 öğrenci ve deney grubundaki 20 öğrencinin ailesi üzerinde yapılmıştır. Araştırmada verilerin elde edilmesinde "Dil Beceri Gözlem Formu", "Sistematik Gözlem Formu" ve "Aile Katılımı Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Deney grubundaki ailelerin aile katılım çalışmalarına ilişkin değerlendirmelerinin olumlu olduğu ve aile katılımının çocukların dil becerilerinin gelişimine olumlu etkisi olduğu saptanmıştır.

Sabancı (2009), Türkiye'de veli katılımına ilişkin ilköğretim okulu yöneticilerinin, öğretmenlerinin ve öğrenci velilerinin görüşlerini incelediği çalışmada Antalya ili merkez ilçelerinde bulunan 35 ilköğretim okulu yöneticileri, 277 öğretmen, 840 öğrencinin velisi ile çalışmıştır. Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan ölçek kullanılmıştır. Ölçek, yöneticilere ve öğretmenlere, velilere uygulanmak üzere hazırlanmış iki formdan

oluşmaktadır. Ölçek; iletişim, gönüllü katılım, evde öğrenme, destekleyici ev ortamı, işbirliği ve karar verme olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Sonuç olarak, yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin etkili okul aile işbirliğine ilişkin olumlu tutuma sahip olduklarını, ancak yöneticilerin diğer gruplara göre daha yüksek puanlar aldıklarını bulmuştur. Yöneticilerin görüşleri arasında cinsiyete, kıdeme, eğitim durumuna ve branşa göre bir farklılık saptanmamıştır. Ailelerin okulla etkili işbirliği yapmasına ilişkin yönetici, öğretmen ve velilerin tutumları genel olarak olumlu olmakla birlikte, kendi içlerinde farklılıklar gösterdiği saptanmıştır.

Ünüvar (2010) aile katılım çalışmalarına yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşlerini incelediği araştırmada Burdur ili okul öncesi eğitim kurumlarında yürütülen aile katılımı çalışmaları konusunda ebeveyn ve öğretmen görüşlerini karşılaştırmıştır. Çalışma grubunu üç bağımsız anaokulu ve sekiz ilköğretim okulu anasınıfına çocuğu devam eden ebeveynlerden çalışmaya katılmayı kabul eden 114 ebeveyn ve 30 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda öğretmen ve ebeveynlerin aile katılımına yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulmuştur. Ebeveynler, öğretmenlerin ebeveyn katılımını sağlamaya yönelik olarak "Çocuğumuzu okula bırakırken veya alırken bizlerle görüşüyor" ,"Ailelerle bireysel görüşmeler yapıyor" maddelerine çoğunlukla 'evet' dedikleri ve ebeveynlerin yarıdan fazlasının öğretmenlerin ailelerle telefon görüşmeleri yaptığı, haber mektupları gönderdiği, okulda yapılan çalışmaların fotoğraflarını ailelerin görmesi için sergilediği, ailelerin günlük (okuldaki etkinliklere) programlara katılımını sağladığı ve aileler için bilgilendirme toplantıları (konferanslar) düzenlendiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin tamamının ailelerle bireysel görüşmeler ve telefon görüşmeleri yaptığını belirttiği; öğretmenlerin tamamına yakını, çocukların okula bırakılıp alınması sırasında ebeveynlerle görüştüklerini ve okulda yapılan çalışmalara ait fotoğrafları ailelerin görmesi için sergilediklerini belirttiklerini saptamıştır. Öğretmenlerin yarıdan fazlası ise, ailelere haber mektupları gönderdiğini, bilgilendirici kitapçıklar ve panolar hazırladığını, sergi ve çay düzenlediğini, okulda yapılan çalışmaların fotoğraflarını CD' ye aktararak gönderdiğini ve aileler için bilgilendirme toplantıları (konferanslar) düzenlendiğini belirtmiştir. Ayrıca okullarda yapılan aile katılım çalışmalarının amaçlanan düzeyi karşılamadığı, çabaların ya kağıt üzerinde, ya dosyalarda kalmakta olduğunu ve ebeveyne fark ettirilmediği sonucu saptanmıştır.

Özgan ve Aydın (2010) okul-aile iletişimi konusunda yönetici ve öğretmen görüşleri doğrultusunda mevcut durumu betimlemek ve okul-aile işbirliğinin sağlanmasına yönelik

çözüm önerileri geliştirmek amacıyla Şanlıurfa ili Halfeti ilçesinde görev yapan 120 öğretmen ve 20 yönetici ile çalışmışlardır. Veri toplama aracı olarak Çelik (2005) tarafından geliştirilen "Öğretmen Anketi" ve araştırmacılar tarafından geliştirilen "Görüşme Formu" kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda yönetici ve öğretmenlerin genel olarak okul-aile işbirliğine ilişkin olumsuz düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Yönetici ve öğretmenlerin okul-aile işbirliğine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet, yaş, statü, branş, kıdem ve sınıf mevcudu değişkenleri bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.Yönetici, öğretmen ve velilerle yapılan görüşmelerde sorunların çözümlerine yönelik birçok ortak görüşlerin bulunduğu ancak işlevsel hale getirilmesinde her iki tarafında yönlendirme beklediği bu yüzden sorunların devam ettiği tespit edilmiştir.

Arabacı (2011) tarafından 48-72 aylık çocuğa sahip anne-babaların çocukları ile iletişimlerini değerlendirmek amacıyla "Anne-Baba Çocuk İletişimini Değerlendirme Aracı (ABÇİDA)" uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini, anaokullarına devam eden, basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 48-72 aylık çocuğa sahip 801 anne-baba oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, düşük sosyo-ekonomik düzeydeki, çok sayıda çocuğa sahip ve genç anne-babalara yönelik, iletişim becerilerini destekleyici eğitim programlarının hazırlanmasının ve anne-babaların bu programlara katılımlarının sağlanmasının anne-baba çocuk iletişiminin iyileşmesi bakımından yararlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Nurkan (2012) , " Okumaz Yazmaz Annelerin Çocuklarının Eğitimine Katılımları" isimli çalışmasında okuma yazması olmayan annelerin çocuklarının eğitim sürecine katılmalarını ne ölçüde etkilediğini araştırmıştır. Araştırma, okuma yazma bilmeyen ve halk eğitim merkezinde okuma yazma eğitimi alan ve okul çağında çocuğu olan 10 aileye, nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Katılımcılara uygulanan yarı yapılandırılmış görüşmelerle ailelerin ebeveynlik, iletişim, gönüllülük ve evde öğrenme gibi 4 farklı aile katılım faaliyetlerine ne ölçüde katıldıkları tespit edilmiştir. Okuma yazması olmayan annelerin bu faaliyetlere katılmaları önünde engel teşkil eden bazı faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler: ebeveyn rolü, eğitim beklentileri, kişisel yeterlik ve çocuklarının okul yaşamlarının içinde olma bilgisini içeren kişisel ya da psikolojik faktörler; okul ortamı, sosyal desteklenme ve öne çıkan engelleri içeren bağlamsal faktörler ve okumaz yazmaz annelerin demografik farklılaşmalarını içeren sosyokültürel faktörler olmak üzere 3 başlık altında toplanmıştır. Araştırma sonucunda, okuma yazma bilmeseler bile anneler, aile katılımın öneminin ve çocuklarının eğitimindeki rollerinin ve sorumluluklarının farkında

oldukları saptanmıştır. Annelerin, çocuklarının öğreniminde daha etkili olmak için okuma yazma öğrenmeye ihtiyaçları olduğunu düşündükleri ve bu amaçla okuma yazma kursuna katıldıkları belirlenmiştir. Ayrıca anneler çocuklarının akademik başarılarını önemsedikleri için, onlarla alakalı eğitim faaliyetlerinde daha etkin rol almak istemektedirler.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının aile - öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde, araşrırmanın modeli, evren ve örneklemi, veri toplama araçları, veri toplama yöntemi ve toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemlere yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma, deneysel nitelik taşımaktadır. Araştırma modeli ön ve son test kontrol gruplu deneysel desenle yapılmıştır. Desende bağımlı değişken, çocuğu anaokuluna devam eden annelerin öğretmenleri ile arasındaki iletişim ve işbirliğinin incelenmesi üzerine etkisi, incelenen bağımsız değişken ise "Anne Katılım Programı"dır. Çalışmada deney grubundaki annelere hazırlanan "Anne Katılım Programı" uygulanırken kontrol grubundaki anneler doğal süreçlerine bırakılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Ankara merkez ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okulları bünyesinde bulunan anasınıflarına devam eden çocukların anneleri oluşturmaktadır. Çalışma grubunun seçimi için Ankara Milli Eğitim Müdürlüğünden Ankara ili merkez ilçelerine bağlı anasınıflarının listesi alınmıştır. Tesadüfi örnekleme yöntemi ile iki anasınıfı belirlenmiştir. Çalışma grubu belirlenirken anasınıfları ziyaret edilmiş ve aile katılımı çalışmalarına sınırlı olarak yer veren iki okul öncesi eğitim kurumu belirlenmiştir. Çankaya ilçesi ilköğretim bünyesinde bulunan bir anasınıfından 30 anne deney grubu ve bir anasınıfından 30 anne kontrol grubu olmak üzere toplam 60 anne

çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubunda yer alan annelerin demografik özellikleri tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 1. Deney Ve Kontrol Grubu Annelerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

		DENEY/KONTROL					
		Deney		Kontrol		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Yaş	34 ve altı	13	43.3	19	63.3	32	53.3
	35 ve üzeri	17	56.7	11	36.7	28	46.7
	Toplam	30	100.0	30	100.0	60	100.0
Öğrenim Durumu	Ortaokul ve altı	10	33.3	14	46.7	24	40.0
	Lise	12	40.0	10	33.3	22	36.7
	Üniversite ve üzeri	8	26.7	6	20.0	14	23.3
	Toplam	30	100.0	30	100.0	60	100.0
Çalışma Durumu	Çalışıyor	18	60.0	18	60.0	36	60.0
	Çalışmıyor	12	40.0	12	40.0	24	40.0
	Toplam	30	100.0	30	100.0	60	100.0
Aylık Gelir	500-1000	7	23.3	7	23.3	14	23.3
	1001-2000	12	40.0	14	46.7	26	43.3
	2001-3000	11	36.7	9	30.0	20	33.3
	Toplam	30	100.0	30	100.0	60	100.0

Tablo 2 incelendiğinde, deney grubundaki annelerin % 43,4'nün 34 ve altı yaş grubunda, %56,7'sinin 35 ve üzeri yaş grubunda olduğu, kontrol grubu annelerin ise %63,3'ünün 34 ve altı yaş grubunda %36,7'sinin 35 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Deney grubuna alınan annelerin %33,3'ünün ortaokul ve altı, %40'ının lise ve %26,7' sinin üniversite ve üzeri mezunu olduğu, kontrol grubu annelerin ise %46,7'sinin ortaokul ve altı, %33,3'nün lise ve %20,0'sinin üniversite ve üzeri mezunu olduğu görülmektedir.

Deney grubuna alınan annelerin %60'ının çalıştığı, %40'ının çalışmadığı, kontrol grubu annelerin ise %60 'ının çalıştığı, %40 'ının çalışmadığı görülmektedir.

Deney grubuna alınan annelerin toplam aylık gelirlerinin %23,3'ünün 500-1000 TL arasında, %40 'ının 1001-2000 TL arasında, %36,7'sinin 2001-3000 TL arasında olduğu, kontrol grubuna alınan annelerin toplam aylık gelirlerinin ise %23,3'ünün 500-1000 TL arasında, %46,7 'sinin 1001-2000 TL arasında, %30'unun 2001-3000 TL arasında olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak demografik bilgilere ait soruların yer aldığı "Kişisel Bilgi Formu" ve ailelerin öğretmenler ile olan iletişim ve işbirliğini belirlemek amacıyla Atabey ve Tezel Şahin tarafından (2008) geliştirilen "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" kullanılmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda, çalışma grubunda yer alan annelerin yaşları, öğrenim durumları, çalışma durumları ve aylık gelir durumları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.3.2. Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği

Atabey ve Tezel Şahin tarafından (2008) geliştirilen "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" ailelerin öğretmenlerle olan ilişkilerine bakış açılarını ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek "Her zaman", "Çoğunlukla", "Ara sıra", Nadiren", "Hiçbir zaman" maddelerini içeren 5'li likert tipi derecelendirme ölçeği şeklindedir. "İletişim", "Beklenti", "İşbirliği", "Aile Katılımı" olmak üzere 4 alt boyut altında toplanarak, "İletişim" ile ilgili 12 madde, "Beklenti" ile ilgili 7 madde, "İşbirliği" ile ilgili 21 madde ve " Aile Katılımı" ile ilgili 22 madde olmak üzere toplam 62 maddeden oluşmuştur. Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeğinin İletişim alt boyutunun güvenilirlik katsayısı 0,908, Beklenti alt boyutunun güvenilirlik katsayısı 0,703, İşbirliği alt boyutunun güvenilirlik katsayısı 0,932, Aile katılımı alt boyutunun güvenilirlik katsayısı 0,91 ve ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı 0,982 'dir. Ölçek çocuğu anasınıfına devam eden ailelere, ailelerden bilgi alınarak (formu doldurmaları yolu ile) uygulanmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu bölümde "Anne Katılım Programı"nın hazırlanması, ön testlerin uygulanması, "Anne Katılım Programı"nın uygulanması ve son testlerin uygulanmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.4.1. Anne Katılım Programının Hazırlanması

Aile katılım çalışmaları, anne ve öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğini desteklemek ve anne babalara çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilendirmek amacıyla uygulanan anne-babaların ve diğer aile üyelerinin katılımını sağlayan planlı bir süreçtir.

Aile, çocuk, program ve programı uygulayan öğretmen bu sürecin parçalarıdır. Bu sürecin ilk aşamasını anne-babaların ihtiyaçlarını belirlemek oluşturmaktadır. Çünkü aile katılım çalışmaları ailelerin ihtiyaçları doğrultusunda hazırlandığında belirlenen hedeflere ulaşabilmek kolaylaşır. Bu nedenle "Anne Katılım Programı hazırlanmadan önce deney grubunda yer alan annelere ihtiyaç belirleme formu hazırlanmıştır. Eğitim-öğretim yılının birinci döneminde annelerin ihtiyaçları belirlenmiş ve annelerin ihtiyaçları doğrultusunda "Anne Katlım Programı" hazırlanmıştır.

Annelere ihtiyaç belirleme formunu uygulamak için veli toplantısı yapılmıştır. Veli toplantısına katılan annelerle tanışılarak II. dönem boyunca okulda yapılacak olan etkinliklerle ilgili bilgi verilmiştir. Annelere 15 gün ara ile dönem boyunca haber mektupları gönderileceği, ihtiyaç belirleme formu ile belirlenen konularla ilgili iki defa grup toplantısı, bireysel görüşme yapılacağı, iki farklı ihtiyaca yönelik broşür ve iki farklı konuda eğitici pano hazırlanacağı, çocuklarının sınıf içerisindeki yaptığı çalışmalara, katıldığı etkinliklere ait fotoğrafların, okulun web sayfasın da her Cuma aileler ile paylaşılacağı ve yıl sonu sergisi yapılacağı bilgisi verilmiştir. Annelere yapılacak aile katılım çalışmalarına katılmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Tüm annelerin katılmak istediklerini belirtmeleri üzerine annelere "İhtiyaç Belirleme Formu" (Tezel Şahin ve Özyürek 2010) uygulanmıştır. Formda annelerin çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili olarak en çok bilgi sahibi olmak istedikleri 10 konuyu belirtmeleri istenmiştir. Annelerin bilgi sahibi olmak istedikleri konular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 2. İhtiyaç Belirleme Formuna Göre Annelerin Bilgi Sahibi Olmak İstedikleri Konular

	Konular	N	%
1	Anne-Baba Çocuk İletişimi	30	100,0
2	Çocuk ve Kitap	28	93,3
3	İlköğretime Hazırlık	26	86,7
4	Çocuk ve Oyun	23	76,7
5	Çocuk ve Oyuncak	22	73,3
6	Çocuklarla Konuşmak ve Çocuğu Dinlemek	20	66,7
7	Çocuk ve Beslenme	18	60,0
8	Çocuk için Nasıl Bir Disiplin	14	46,7
9	Çocuk ve Cinsellik	11	36,7
10	Çocuğun Hayatında Televizyonun Yeri	9	30,0

Tablo 1 incelendiğinde uygulamaya katılan annelerin tamamının öncelikli olarak bilgi sahibi olmak istedikleri konunun anne-baba-çocuk iletişimi olduğu görülmektedir. Annelerin % 93,3 'ü çocuk ve kitap konusunu seçerken % 86,7 'si İlköğretime hazırlık çalışmalarını bilgi sahibi olmak istedikleri konular olarak belirtmişlerdir.

Anne Katılım Programı, çocukları okul öncesi eğitim alan annelerin, öğretmenleri ile arasındaki iletişim ve işbirliği ve çocuklarının eğitimine katkıda bulunmalarını sağlayacak şekilde okul etkinliklerine katılmalarına frsat tanıyan bir aile katılım programıdır. Anne katılım programı ile annelerin;

- ✓ Öğretmen ile olan ilişkilerini güçlendirmek,
- ✓ Okul ve öğretmen ile işbirliği içerisinde olmalarını sağlamak,
- ✓ Okulda uygulanan eğitim hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak,
- ✓ Öğretmen ile geçirdikleri zamanın süresini ve kalitesini arttırmak,
- ✓ Çocukları ile olan ilişkilerini güçlendirmek,
- ✓ Çocuklarının eğitimi ve gelişimi hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak amaçlanmıştır.

"Anne Katılım Programı"nın hazırlanması için aile katılımı ile ilgili literatür incelenmiştir. Annelerin uygulamalara katılmak için uygun oldukları zaman ve uygulanan ihtiyaç belirleme formunda en çok bilgi sahibi olmak istedikleri konular göz önüne alınarak "Anne Katılım Programı"nda; aile katılım çalışmalarından, veli toplantısı, haber mektubu, grup toplantısı, bireysel görüşme, eğitim panosu, broşür, fotoğraf, internet ve yıl sonu sergisi çalışmalarına yer verilmesi planlanmıştır.

Veli Toplantısı

Okullarda uygulanan programların daha etkili olabilmesi için veli toplantıları önemli bir yere sahiptir. Veli toplantıları ile ailelere okulun sistemi, programın işleyişi hakkında bilgi verirken, merak ettikleri konularda da bilgi almaları sağlanmaktadır. Toplantılar planlanırken belli bir süre dikkate alınmalı ve bu süreye uyulmalıdır. Anne babalardan çocukları ile ilgili duygu ve düşünceleri ve okuldan beklentileri ve okul dışı ortamlarıyla ilgili de bilgiler edinerek ve bu bilgiler öğretmen tarafından not edilerek çocukların biyografileri oluşturulabilir.

Çalışmada, öncelikle veli toplantısının zamanı için annelere uygun oldukları gün ve saati belirtmeleri istenen bir yazışma yapılmıştır. 30 anneden 28 'i gönderilen zaman çizelgesinde Cuma öğleden sonra 2 anne ise cumartesi öğleden sonrayı belirtmiştir. Buna göre 28 anne %94 'lük dilimi oluşturduğundan veli toplantısının Cuma günü yapılmasına karar verilmiştir. Annelerin görüşleri alınarak dönem içerisinde düzenli aralıklarla iki veli toplantısı planlanmıştır.

Haber mektupları

Anneleri okulda uygulanan eğitim programından, etkinliklerden haberdar etmek, öğretmen ve ev arasındaki iletişimi sağlamak, annelerin öğretmen ile işbirliğini arttırmak ve anneleri desteklemek amacıyla haber mektupları hazırlanmıştır. Haber mektuplarının samimi olmasına, kullanılan dilin sade ve teknik terimler içermeyecek nitelikte olmasına dikkat edilmiştir. Annelere 15 gün aralıklarla haber mektupları gönderilmesi planlanmıştır.

Fotoğraf ve İnternet

Annelere çocuklarının programdaki etkinliklerin uygulanması, çocuklarının oyun merkezlerinde oynarken meydana getirdikleri ürünler, yapılan geziler sırasında çekilen vb fotoğrafların her hafta Cuma günü okulun web sayfasında anasınıfına ayrılan bölüme konulması planlanmıştır. Çarşamba ve Perşembe günleri konulan fotoğraflar web sayfasından kaldırılarak sayfa iki gün boş bırakılıp annelerin dikkatinin yeni konulacak resimlere çekilmesi amaçlanmıştır.

Grup Toplantıları

Uygulanan İhtiyaç Belirleme Formu doğrultusunda, annelerin en çok bilgi sahibi olmak istedikleri konulardan olan " Çocukla İletişim" ve "Çocuk ve Kitap" konularında iki grup toplantısı planlanmıştır.

Çocukla iletişim konulu toplantı için ilgili literatür taraması yapılmış ve "Etkili ve Doğru İletişim Nasıl Kurulur?" başlıklı bir grup toplantısı hazırlanmıştır. Hazırlanan toplantı konusu uzman görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenerek bilgisayar ortamında eğitim sunusu haline getirilmiştir. Sunuda yazı ve resim arasındaki uyuma dikkat edilerek görsel resimlerle desteklenmiş, ilgi çekici hale getirilmiştir. Toplantı sonunda konuyu pekiştirmek ve özetlemek amacıyla soru cevap kartları ve durum kartları hazırlanmıştır.

Çocuk ve kitap konusunda ilgili literatür taraması yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda "Çocuk ve Kitap" başlıklı ikinci grup toplantısı hazırlanmıştır. Hazırlanan toplantı konusu uzman görüşleri doğrultusunda yeniden gözden geçirilerek bilgisayar ortamında eğitim sunusu haline getirilmiştir. Sunu yazı ve resim arasındaki uyuma dikkat edilerek verilen mesajlara uygun resimler seçilmiş, ilgi çekici hale getirilmiştir. Sunudan önce konuyla ilgili annelerin görüşlerini belirlemek amacıyla çocuğunuza en çok okuduğunuz kitaplar ve çocuğun sevdiği kitaplar başlıklı tartışma planlanmıştır. Toplantı sonunda annelere incelemeleri için örnek olarak gösterilecek kitap örnekleri ve 5-6 yaş çocuklarına uygun, anne ve çocuğun birlikte alabileceği kitap listesi hazırlanmıştır.

Broşür

Annelere uygulanan ihtiyaç belirleme formu doğrultusunda, annelerin ihtiyaç duydukları konulara paralel olarak broşürler hazırlanmıştır. Broşürler hazırlanırken ilgili konularda literatür taraması yapılmış ve konuya uygun resimler araştırılmıştır. Broşür hazırlama unsurları göz önüne alınarak dikkat çekici bir başlık ve başlığı destekleyen resim kullanılmıştır. Broşürün içeriğinde kısa, basit, sade bir dil kullanılmış, verilmek istenen mesajlar resim ile desteklenmiştir. Dönem içerisinde gönderilmek üzere "Çocuğumla Nasıl Konuşmalıyım ve Dinlemeliyim?" ve "İlköğretime Hazırlık" konularında 2 farklı broşür hazırlanmıştır.

Eğitim Panosu

İhtiyaç Belirleme Formu doğrultusunda, annelerin ihtiyaç duyduğu "Çocuk ve Oyun", "Çocuk ve Oyuncak" konularında eğitim panosu hazırlanmıştır. Eğitim panosu hazırlanırken ilgili konularda litertür taraması yapılmış ve konuya uygun görseller araştırılmıştır. Eğitim panosu hazırlama unsurları göz önüne alınarak dikkat çekici bir başlık ve görseller kullanılmıştır. Eğitim panosu verilen bilgilerde kullanılan dilin sade ve yazılan yazının okunaklı olmasına dikkat edilmiştir. Verilmek istenen mesajlar bir

bütünlük oluşturacak şekilde resimlerle desteklenerek daha dikkat çekici, akılda kalıcı ve anlaşılır hale getirilmiştir.

Bireysel Görüşme

İhtiyaç belirleme formu uygulamak üzere yapılan veli toplantısında, annelere uygulanacak olan bireysel görüşmeler konusunda bilgi verilmiştir. Bireysel görüşmelerin Nisan-Mayıs ayları içerisinde bir kez yapılması planlanmıştır. Annelerin uygun oldukları zamanlar belirlenerek her anne ile yapılacak olan bireysel görüşmelerin gün ve saatini gösteren bir çizelge hazırlanmış ve sınıf panosuna asılmıştır.

Bireysel görüşmelerde anne ile iletişim ve işbirliğini güçlendirmek için sıcak ve samimi bir ortamda okulun rehberlik servisi odasında çocukların gelişimi ve eğitimi, annenin istek ve önerileri, ayrıca annenin sormak istediği soruların konuşulacağı bireysel görüşme planlanmıştır. Ayrıca planlanan bireysel görüşme dışında annelerden görüşme talebi geldiğinde de bireysel görüşme yapılması planlanmıştır.

Yıl Sonu Sergisi

Çocukların yıl içinde yaptıkları resimler, proje çalışmaları, programda yer alan etkinliklere ait ürünlerin sergilenmesi ve sergi kapsamı içinde annelere küçük ikramların yapılması planlanmıştır.

3.4.2. Anne Katılım Programının Uygulanması

Eğitim öğretimin birinci döneminde hazırlanan "Anne Katılım Programı" ikinci dönemde 18 hafta süresince uygulanmıştır.

Veli Toplantısı ve Ön Testlerin Uygulanması

Deney grubu anneler ile önceden planladığı gün ve saatte veli toplantısı yapılmıştır. Toplantıya katılan annelere çay ikram edilerek uygulanacak, "Anne Katılım Programı" hakkında tekrar kısa bir bilgi verilmiştir. Annelerin sormak istedikleri sorulara cevap verilmiş, istek ve ihtiyaçları dinlenmiştir. Anneler uygulanacak çalışma için heyecanlı ve istekli olduklarını belirtmişlerdir.

Annelerin kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", annelerin öğretmen ile olan iletişim ve işbirliğini tespit etmek amacıyla "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" ön test olarak uygulanmıştır. Öncelikle "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır. Çay ve kurabiye ikramı yapılmıştır, bu esnada annelerle kendileri ile ilgili sohbet edilmiştir. "Kaç yaşında oldukları, hangi okullardan mezun oldukları, hobileri vb."

annelerle gerçekleştirilen bu sohbet ortamı ile samimi, sıcak ve güvenli bir ortam sağlanmıştır. Daha sonra annelere "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" uygulanmıştır. Ön testlerin uygulanması tamamlandıktan sonra yapılacak olan grup toplantısı ve konusu hakkında bilgi verilerek ilk grup toplantısının günü ve saati anneler ile birlikte kararlaştırılmıştır. Kontrol grubu annelere de veli toplantısı yapılarak deney grubundaki annelere uygulanan süreç dikkate alınarak aynı düzen içerisinde "Kişisel Bilgi Formu" ve "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" ön test olarak uygulanmıştır.

Haber mektupları

Anneleri okuldaki gelişmeler, planlanan etkinlikler ve yapılan aktiviteler hakkında bilgilendirmek amacıyla haber mektupları hazırlanmıştır. Haber mektupları samimi, sade ve teknik terimler içermeyen anlaşılır bir dil kullanılarak hazırlanmıştır. Hazırlanan mektupları rekli kâğıtlara basılıp kaybolmamaları ve dikkat çekmeleri için renkli zarflara konularak 15 gün aralıklarla toplam 8 adet olmak üzere Cuma günlerinde çocuklar ile birlikte annelere gönderilmiştir. Haber mektuplarında okulda yapılan çalışmalar, planlanan ve gerçekleştirilen etkinlikler yazılırken, iki haber mektup arkasına aile-öğretmen iletişiminin önemini anlatan makaleler eklenerek annelere gönderilmiştir.

Fotoğraf ve İnternet

Annelere çocuklarının sınıfta gerçekleşen önemli olaylar, çocuklarının oyun merkezlerinde oynarken meydana getirdikleri ürünler, programdaki etkinliklerin uygulanması, yapılan geziler sırasında çekilen fotoğrafları her hafta Cuma günü okulun web sayfasında anasınıfına ayrılan bölüme koyulmuştur. Çarşamba ve Perşembe günleri konulan fotoğrafların çıkartılarak sayfa iki gün boş bırakılarak bu sayede annelerin yeni gelecek fotoğraflara merak uyandırılarak dikkatleri çekilmiştir. Fotoğraf ve internet kullanımı sayesinde annelerin okul dışındaki zamanlarda da öğretmeni ve okulla iletişimi sağlanmıştır.

Grup Toplantısı

Annelerin en çok bilgi sahibi olmak istedikleri konu olan "Anne Baba Çocuk İletişimi" ve "Çocuk ve Kitap" konularında grup toplantıları yapılmıştır. İlk grup toplantısı okulun teknoloji sınıfında anneler ile belirlenen gün ve saatte "Anne-Baba Çocuk İletişimi" konusunda yapılmıştır.

Grup Toplantısında soru-cevap, tartışma teknikleri kullanılarak annelerin sohbete etkin bir şekilde katılımları sağlanmıştır. Eğitim materyali olarak bilgisayar ortamında hazırlanan powerpoint sunusu kullanılmıştır. Açık, anlaşılır, sade bir dil kullanılmış ve anlamlı görsellerle sunu ilgi çekici ve anlaşılır hale getirilmiştir. Toplantının süresi etkin bir şekilde kullanılarak annelere eşit söz hakkı verilmiş, çekingen davranan annelerde desteklenerek konuşmaya ve çalışmaya katılmaya teşvik edilmiştir.

Anneler ile genel olarak iletişim nedir? Etkili iletişim nedir? İletişim neden önemlidir? İletişim engelleri nelerdir? Çocuğumla nasıl iletişim kurmalıyım? Çocuğumu nasıl dinlemeliyim ve konuşmalıyım? Sen dili nedir? Ben dili nedir? Konularında sohbet edilmiştir. Annelerin kendi çocuklarıyla yaşadıkları olayları paylaşmalarına izin verilmiştir. Annelerden gelen cevaplar öğretmen kontrolünde grup içerisinde tartışılmıştır. Annelere sen dili ben dilinin anlatıldığı resimli örnek olay kartları dağıtılmış ve kartlardaki olaylar incelenerek hep birlikte tartışılmıştır. Annelere sen dili mesajlarının yazılı olduğu örnek olay kartları dağıtılıp sen dili mesajlarının yerine ben dili mesajları yazmaları istenmiş, yazılan cevaplar hep birlikte tartışılmıştır. Son olarak soru-cevap kart tekniği ile çocukla iletişim konusu özetlenmiştir. Toplantı sonunda ikinci grup toplantısının günü ve saati anneler ile birlikte kararlaştırılmıştır. Ayrıca bir sonraki grup toplantısının "Çocuk ve Kitap" konusunda olacağı belirtilmiştir.

Annelerin en çok bilgi sahibi olmak istedikleri konu olan "Çocuk ve Kitap" konulu grup toplantısı planlanan gün ve saatte yapılmıştır. Eğitim materyali olarak hazırlanan powerpoint sunusu kullanılmıştır. Diğer grup toplantısında olduğu gibi bu grup toplantısında da annelere eşit söz hakkı tanınmış, anneler konuşmaya ve tartışmaya katılmaları için teşvik edilmiştir. Anlaşılır, sade bir dil ve ses tonuyla sunum yapılmış anlatımda annelerin anlamakta zorlanacağı bilimsel kelimelerden uzak durulmuştur. Konu ile ilgili annelere çok sayıda örnek kitaplar getirilmiş ve incelenmiştir. Annelerle iletişim ve işbirliğini güçlendirmek adına öğretmenin kendine ait olan bu kitapları sene sonuna kadar annelerin birbirleri ile dönüşümlü olarak paylaşarak evlerine götürebileceği, inceleyip çocuklarına okuyabilecekleri belirtilmiştir. Sunumun sonunda önceden hazırlanan o yaş grubuna uygun kitap listesi ve kitapları bulabilecekleri yayın evlerinin yazılı olduğu liste dağıtılmıştır. Sunumun sonunda eğitimci rehberliğinde anneler ile birlikte konu özetlenerek, pekiştirilmiştir.

Broşür

Eğitim dönemi içerisinde "Çocuğumla Nasıl Konuşmalıyım ve Dinlemeliyim?" "İlk Öğretime Hazırlık" konularında hazırlanan iki broşür annelere ulaştırılmıştır. Broşür de ilgi çekici bir başlık kullanılmıştır ve broşürün üç bölümden oluşarak yazılan bilgiler sıralı gelebilecek şekilde katlanmıştır. Sade, anlaşılır ve akılda kalıcı bir dil kullanılmıştır.Broşür bütün velilere ulaştırılmıştır.

Eğitim Panosu

Annelere uygulanan ihtiyaç belirleme formu ile belirlenen "Çocuk ve Oyun" "Çocuk ve Oyuncak" konularında dönem içerisinde iki eğitim panosu hazırlanmıştır. Hazırlanan eğitim panosu için sınıf kapısının yanında bulunan okul koridorundaki yer seçilmiş, bu sayede okula çocuğunu bırakmaya ve almaya gelen annelerin kolaylıkla görmesi sağlanmıştır. Eğitim panosunda dikkat çekici bir başlık, uyarıcı yazılar ve yazıları destekleyen resimlere yer verilmiştir. Annelerin çocuklarını okula bırakmaya ve almaya geldiği zamanlarda dikkatleri çekilmiş ve hazırlanan eğitim panosunda yer alan mesajlar ve resimler ile ilgili sohbet edilmiştir.

Bireysel Görüşme

Bireysel görüşmeler dönem içerisinde Nisan-Mayıs aylarında annelerin görüşleri alınarak belirlenen gün ve saatlerde okulun rehberlik servisindeki sınıf kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Annelere 3 gün önce telefon görüşmesi yapılarak ziyaretin gün ve saati hatırlatılmıştır.

Bireysel görüşmelerde annelere öncelikle çocuklarının gelişim alanlarıyla ilgili bilgi verilmiştir. Her bir gelişim alanı ile ilgili öncelikle olumlu özelliklerinden bahsedilmiş, daha sonra aile tarafından da desteklenilmesi istenen durumlar ile ilgili bilgiler paylaşılmıştır. Annelerin sormak istedikleri sorularına yanıt verilmiş ve anne ile baş başa sıcak ve samimi bir ortamda yapılan bu görüşmelerle daha yakın bir ilişki kurularak öğretmeni ile arasındaki işbirliği daha güçlü hale getirilmiştir. Ayrıca bireysel görüşme talebinde bulunan anneler ile de tekrar görüşme yapılmıştır.

Yıl Sonu Sergisi

Çocukların yıl içinde yaptıkları resimler, proje çalışmaları, programda yer alan etkinliklere ait ürünler yılsonunda sergilenmek üzere hazırlanmıştır, serginin hazırlanma aşamasında anneler okula davet edilip işbirliği kurularak yardım alınmıştır. Sergide her çocuğa ait

ürünlerin eşit sayıda yer alması sağlanmıştır. Sergiye katılan annelere ve ziyaretçilere küçük ikramlar hazırlanmıştır.

Veli Toplantısı ve Son Testlerin Uygulanması

Anne Katılım Programının 18 hafta süren uygulama süreci tamamlandığında son hafta cuma günü annelerle son veli toplantısı gerçekleştirilmiştir. Anneler ile programın etkililiği, program sürecinde öğretmenleri ile kurdukları iletişim, programda uygulanan eğitim programının çocukları ve kendileri üzerindeki etkiler, yapılan çalışmaların kazandırmış olduğu davranışlar ve beceriler hakkında sohbet edilmiştir. Toplantı sonunda annelere programa katılımları ve destekleri için teşekkür edilip onların dilek ve görüşleri alınmıştır. Daha sonra "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" son test olarak uygulanmıştır. Kontrol grubunda yer alan annelere de veli toplantısı yapılarak son test uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

"Kişisel Bilgi Formu" ve "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" aracılığıyla toplanan veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak uygun istatistik yöntemleri ile değerlendirilmiştir.

- Anne-Öğretmen iletişim ve işbirliğinin hangi düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla deney ve kontrol grubu annelerine ait ön test puanları Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır.
- "Anne Katılım Programı"nın aile öğretmen iletişim ve işbirliği üzerine etkisini belirlemek amacıyla ölçülen "Aile -Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin deney ve kontrol grubu annelere ait son test puanları Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır.
- "Anne Katılım Programı" nın aile öğretmen iletişim ve işbirliği üzerine etkisini belirlemek amacıyla ölçülen " Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" nin deney grubu annelere ait ön test- son test puanları Wilcoxon İşaret Testi ile karşılaştırılmıştır.
- "Anne Katılım Programı" nın aile öğretmen iletişim ve işbirliği üzerine etkisini belirlemek amacıyla ölçülen "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" nin kontrol grubu annelere ait ön test - son test puanları Wilcoxon İşaret Testi ile karşılaştırılmıştır.

- Deney ve kontrol grubundaki annelerin yaş, öğrenim durumu ve çalışma durumlarına göre aile öğretmen iletişim ve işbirliği arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Mann Whitney U ve Kruskall Wallis-H testi ile test edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

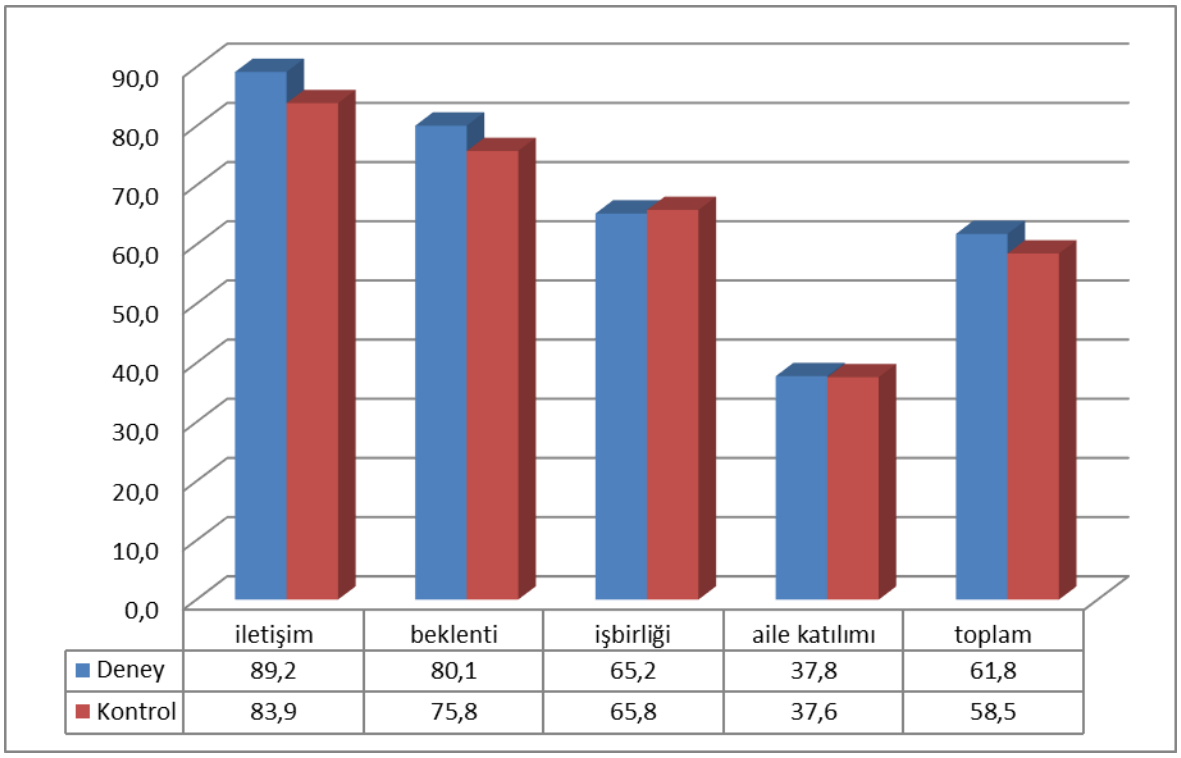
Araştırmanın bu bölümünde okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının aile-öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisini incelemek amacıyla yapılan araştırmada elde edilen bulgular;

- "Anne Katılım Programı"nın aile-öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisine ilişkin bulgular tablo 3-6'da verilmiştir.
- Deney ve kontrol grubundaki annelerin yaş, öğrenim ve çalışma durumlarına göre aile-öğretmen iletişim ve işbirliği arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin bulgular tablo 7-18'de verilmiştir.

Tablo 3. Deney Ve Kontrol Grubu Annelerin "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön Test Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

								Mann-Whitney U testi		
		N	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra Ort.	z	P
İletişim	Deney	30	89.2	90.0	55.0	100.0	9.1	34.6		
	Kontrol	30	83.9	88.3	55.0	100.0	12.3	26.5	-1.8	0.072
	Toplam	60	86.5	88.3	55.0	100.0	11.0			
Beklenti	Deney	30	80.1	77.1	54.3	100.0	11.0	34.8		
	Kontrol	30	75.8	71.4	54.3	100.0	13.0	26.2	-1.92	0.054
	Toplam	60	78.0	77.1	54.3	100.0	12.1			
İşbirliği	Deney	30	65.2	62.4	40.0	89.5	13.3	30.9		
	Kontrol	30	65.8	68.1	45.7	89.5	15.2	30.2	-0.15	0.877
	Toplam	60	65.5	62.9	40.0	89.5	14.2			
Aile Katılımı	Deney	30	37.8	32.7	23.6	67.3	11.0	34.8		
	Kontrol	30	37.6	31.4	23.6	67.3	13.2	26.2	-1.92	0.054
	Toplam	60	37.7	31.8	23.6	67.3	12.0			
Toplam	Deney	30	61.8	58.9	46.1	81.3	9.1	34.1		
	Kontrol	30	58.5	54.0	44.5	81.3	14.7	27.0	-1.57	0.115
	Toplam	60	60.1	57.9	44.5	81.3	12.2			

Tablo 3 incelendiğinde, iletişim alt boyutunda deney grubu annelerin ($\bar{x}$ =89,2) kontrol grubu annelerin ($\bar{x}$= 83,9), beklenti alt boyutunda deney grubu annelerin ($\bar{x}$=80,1) ve kontrol grubu annelerin ($\bar{x}$=75,8) , işbirliği alt boyutunda deney grubu annelerin ($\bar{x}$=65,2) ve kontrol grubu annelerin ($\bar{x}$=65,8), aile katılımı alt boyutunda deney grubu annelerin ($\bar{x}$=37,8) ve kontrol grubu annelerin ($\bar{x}$=37,6) ve toplamda ise deney grubu annelerin ($\bar{x}$= 61,8) ve kontrol grubu annelerin ($\bar{x}$=58,5) puan aldıkları görülmektedir.

	iletişim	beklenti	işbirliği	aile katılımı	toplam
Deney	89,2	80,1	65,2	37,8	61,8
Kontrol	83,9	75,8	65,8	37,6	58,5

Şekil 1. Deney ve kontrol grubu annelerin "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeğine" ait ön test puanları

Tablo 3 ve şekil 1 incelendiğinde, istatistiksel olarak deney ve kontrol grubundaki annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin alt boyutları ve toplam puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır (p>0,05).

Buna göre "Anne Katılım Programı" uygulama öncesinde ölçülen "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin iletişim, işbirliği, beklenti ve aile katılım alt boyutlarından elde edilen ön test ölçek puanlarının, deney ve kontrol gruplarına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Bu durum deney ve kontrol grubu olarak seçilen okullarda uygulama öncesinde aile katılım programı çalışmalarının ve ailelerin öğretmenleri ile olan ilişkilerinin benzer özellikler

göstermesi ile açıklanabilir ve araştırmada elde edilen bulgular ve sonuç açısından büyük önem taşımaktadır.

Kuşin (1991) anaokulu eğitimcilerinin ve velilerinin okul-aile arasındaki işbirliğine nasıl baktıkları konusunda bir pilot çalışma yapmıştır. Çalışma, İstanbul Kadıköy ilçesinde 18 anaokulunda çalışan 50 öğretmen ve bu anaokuluna çocukları devam eden 50 veli üzerinde gerçekleştirilmiştir. Anne babalara çalışma ile ilgili bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin çoğunluğu ailenin okuldaki eğitim konusunda bilgilendirilmesini "çok önemli" bulduklarını belirtmiştir. Ailelerin anaokulu ile karşılıklı olarak yakın destek ve işbirliği içinde olmak istedikleri, ayrıca, ailelerin uygulanan okul öncesi eğitim programının içinde yer almak hatta bunun bir parçası olmak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Gultz (1997) çalışmasında, aile ile öğretmen arasındaki olumsuz ilişkinin nedenleri, bunlara çözüm olabilecek çalışmalar ve aile ile okul arasında güvenli bir iletişim sağlayacak yöntemleri incelemiştir. Sonuç da, aile katılımını arttırıcı birçok faktör üzerin de durmuştur. Bu faktörler "Aile Katılım Programı" içeriği ve önemi hakkında ailelere bilgi vermek, ailelerle toplantılar yapmak, aileleri gönüllü oldukları sınıf etkinliklerine katılmalarına fırsat vermek, çocuklarının gelişimleri ile ilgili konularda sık sık ve düzenli görüşmeler planlamak, okulun diğer personeli ile de iletişim içinde olmalarını sağlamak ve farklı kültürlerden ve sosyo – ekonomik düzeyden gelen ailelere ortak bir program hazırlamak olarak belirlenmiştir. Ortaya çıkan bu faktörler gerçekleştiğinde, ailelerin öğretmene ve okula karşı daha pozitif bir algı geliştireceği ve böylece aile ve okul arasındaki iletişim ve işbirliğinin kaçınılmaz olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Knopf ve Swick (2007), yaptıkları çalışmada aileler ve öğretmen arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkiyi etkileyen etmenleri ve sonucunda aile – öğretmen ilişkilerinin aile katılım çalışmalarına etkisini incelemiştir. Sonucunda öğretmenin aileye karşı olan tutumunun, ailelerinde öğretmene ve okula karşı olan tutumlarında çok güçlü bir etkiye sahip olduğu ve aile ile öğretmen arasındaki ilişkiyi olumlu ya da olumsuz yönlerden etkilediği belirlenmiştir. Bu ilişkinin ailelerin okul aracılığıyla yapılan çalışmalara katılım durumlarını da etkilediği görülmüştür.

Savaş (2012) yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitiminde okul – aile işbirliğinin etkili bir sınıf yönetimine ne ölçüde katkısı olduğunu ve ailelerin – öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda istenen bu katkının nasıl olması gerektiğini araştırmıştır. Katılımcılar,

uygun örnekleme yöntemi ile seçilmiş 5 farklı okuldaki 23 çocuğun ailesi ve 28 anasınıfı öğretmeninden oluşmuştur. Araştırma sonucunda hem aileler hem öğretmenler okul – aile işbirliği konusunda problemler yaşandığını ve okul – aile işbirliğini arttırıcı çalışmaların yapılması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır. Ailelerin öğretmenleri ile gerçekleştirecekleri bireysel görüşmeler, katılabilecekleri konferans ve seminerler, düzenli aralıklarla yapılan toplantılar sayesinde aile ve öğretmen arasında etkili bir iletişim ve işbirliği gelişeceği görüşü ortaya çıkmıştır. Bu görüşler sonucunda araştırmacı aile ile öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğini arttırıcı çeşitli "Aile Katılım Programı" önerilerinde bulunmuş ve bu öneriler ışığında hazırlanan ve uygulanan programın aile – öğretmen arasında güçlü bir işbirliği sağlayacağı, oluşan açık, samimi bir iletişim ortamı sonucunda da aralarındaki iletişimin olumlu yönde artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırma sonuçları araştırmada uygulanan "Anne Katılım Programı"nın gerekliliğini destekler niteliktedir.

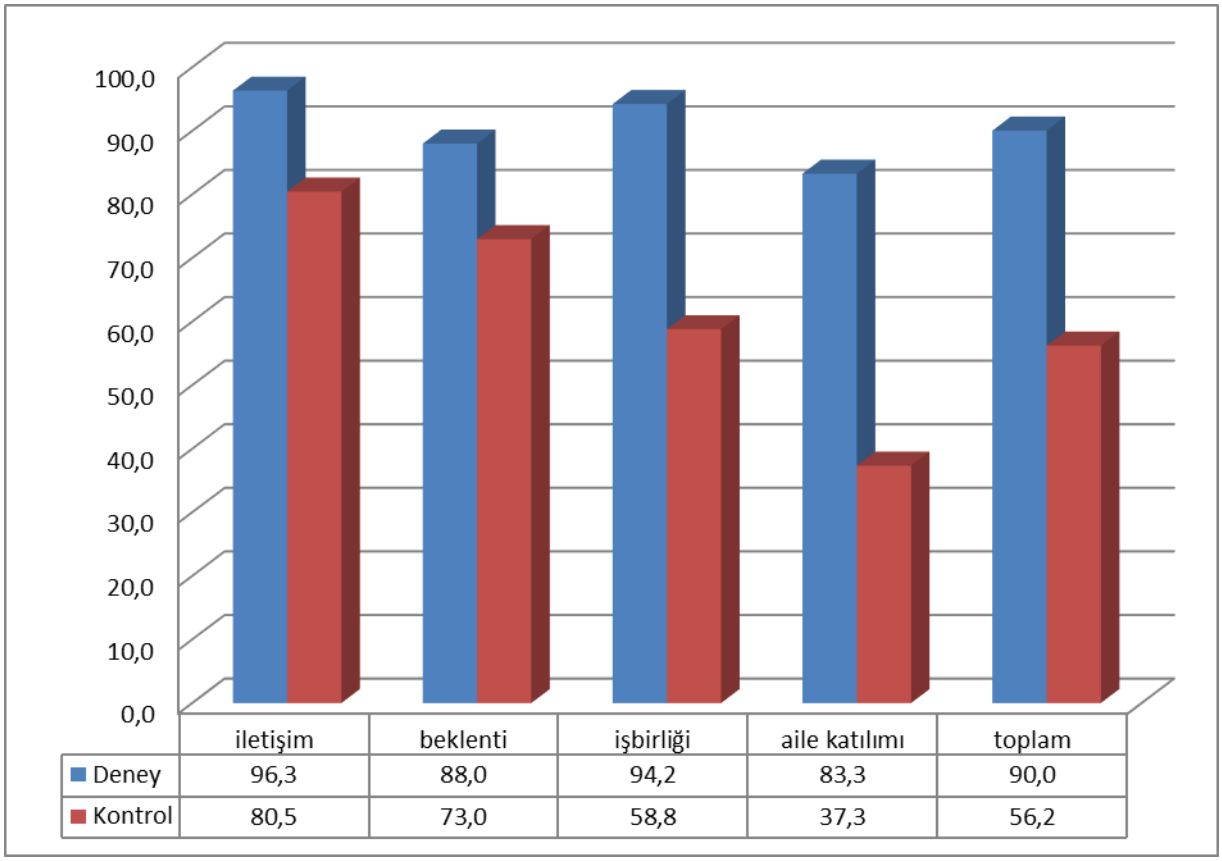
"Anne Katılım Programı" sonrasında ölçülen "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin deney ve kontrol grubuna ait son test puanları tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Deney Ve Kontrol Grubu Annelerin Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeğine Ait Son Test Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

								Mann-Whitney U testi		
		N	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra Ort.	z	p
İletişim	Deney	30	96.3	98.3	90.0	100.0	3.7	43.8		
	Kontrol	30	80.5	86.5	50.0	96.0	12.2	17.2	-5.98	0.0001
	Toplam	60	88.4	90.0	50.0	100.0	12.0			
Beklenti	Deney	30	88.0	85.7	65.7	100.0	8.8	38.8		
	Kontrol	30	73.0	67.5	45.7	98.0	13.9	22.2	-3.69	0.0001
	Toplam	60	80.5	82.9	45.7	100.0	13.8			
İşbirliği	Deney	30	94.2	93.3	88.6	100.0	2.4	45.5		
	Kontrol	30	58.8	53.5	36.2	85.0	15.5	15.5	-6.69	0.0001
	Toplam	60	76.5	86.8	36.2	100.0	21.0			
Aile Katılımı	Deney	30	83.3	82.7	58.2	100.0	6.4	45.4		
	Kontrol	30	37.3	29.1	25.5	68.0	13.7	15.6	-6.65	0.0001
	Toplam	60	60.3	64.5	25.5	100.0	25.5			
Toplam	Deney	30	90.0	89.8	83.5	100.0	3.1	45.5		
	Kontrol	30	56.2	46.6	30.0	82.0	15.8	15.5	-6.66	0.0001
	Toplam	60	73.1	82.8	30.0	100.0	20.4			

Tablo 4 incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki annelerin "Anne Katılım Programı" uygulama sonrası "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin iletişim alt boyutunda

deney grubu annelerin ($\bar{x}$=96,3), kontrol grubu annelerin ($\bar{x}$=80,5), beklenti alt boyutunda deney grubu annelerin ($\bar{x}$=88,0), kontrol grubu annelerin ($\bar{x}$=73,0), işbirliği alt boyutunda deney grubu annelerin ($\bar{x}$=94,2), kontrol grubu annelerin ($\bar{x}$=58,8), aile katılım alt boyutunda deney grubu annelerin ($\bar{x}$=83,3), kontrol grubu annelerin ($\bar{x}$=37,3) puan aldıkları ve toplamda ise deney grubu annelerin ($\bar{x}$=90,0), kontrol grubu annelerin ($\bar{x}$=56,2) puan aldıkları görülmektedir.

	iletişim	beklenti	işbirliği	aile katılımı	toplam
Deney	96,3	88,0	94,2	83,3	90,0
Kontrol	80,5	73,0	58,8	37,3	56,2

Şekil 2. Deney ve kontrol grubu annelerin "Aile -Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait son test puanları

Tablo 4 ve şekil 2 incelendiğinde, istatistiksel olarak deney ve kontrol grubundaki annelerin uygulama sonrası "Aile-Öğretmen iletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin iletişim, beklenti, işbirliği ve aile katılım alt boyutlarından aldıkları puanlar istatistiksel olarak anlamlı farlılık göstermektedir ($p<0,05$). Bu fark deney grubu lehinedir.

"Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyutlar son test puanlarına göre deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark deney grubuna uygulanan "Anne Katılım Programı"nın hazırlık ve uygulama aşamalarında anneler ile iletişime geçilerek işbirliği içerisinde olunması, programın annelerin ilgi ve ihtiyaçlarını belirleyip bu doğrultuda hazırlanması, annelerin programa katılımlarını onların uygun

oldukları zaman dilimine göre planlanması, kontrol grubu annelerine ise Milli Eğitim müfretının içinde yer alan çalışmalar dışında her hangi bir aile katılımı programının uygulanmaması ile açıklamak mümkündür.

Deney grubu annelerin katıldıkları "Anne Katılım Programı" içerisinde uygulanan veli toplantıları, gönderilen haber mektupları, bilgi sahibi olmak istedikleri konularda hazırlanan sunumların yapıldığı grup toplantıları, çocuklarını okula bırakıp aldıkları zaman faydalanabildikleri eğitim panoları, annelerle okulda olmadıkları zamanlarda da iletişim içinde olmayı sağlayan broşür, fotoğraf ve internet kullanımı, çocuklarının gelişimi ve eğitimi hakkında bilgi sahibi oldukları bireysel görüşmeler ve sene sonunda hazırlanan yıl sonu sergisi sonucunda deney grubu anneler ile öğretmenler arasındaki iletişim ve işbirliğinin olumlu yönde etkilendiği saptanmıştır.

"Anne Katılım Programı" uygulaması sonrası, deney grubu annelerden elde edilen sonuç ile uygulama yapılmayan kontrol grubu annelerden elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında deney grubu annelerin, aile ve öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğindeki artış "Aile Katılım Çalışmaları"nın iletişim ve işbirliği üzerinde olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin "Anne Katılım Programı" ile annelerle olumlu ilişkiler kurabildiği, annelerin okula ve öğretmene karşı tutumlarının daha olumlu olduğu ve öğretmeni ile işbirliğine daha istekli davrandıkları söylenebilir.

Programın annelerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanması sonucu annelerin öğretmenleri ile geçirdikleri kaliteli zamanın artması, annelerin öğretmeni ile daha yakından tanımasına, bunun sonucunda da karşılıklı saygı ve güven duygusu geliştirip daha pozitif ilişkiler içinde oldukları düşünülebilir.

Bu bulgular dikkate alınıp, bir program uygulanmayan ve kısıtlı zamanlarda öğretmeni ile görüşen anneler ile program dâhilinde öğretmenleri ile daha sık görüşen anneler karşılaştırıldığında, öğretmen ile geçirilen zamanın sıklığının, iletişimi ve işbirliğini güçlendirdiği, kısıtlı zamanlarla sınırlı olan görüşmelerin ise anneler ile öğretmen arasındaki iletişimde herhangi bir değişiklik göstermediği görülmektedir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, anneler eğitim programıyla desteklendiği zaman öğretmeni ile görüşme sıklığının ve programa katılımlarının arttığı, bu durumunda aile öğretmen iletişim ve işbirliğini olumlu etkilediği söylenebilir.

Blakes ve Greenway (1994), İspanyol aileler ile İspanyol olmayan okul personeli arasındaki iletişimi güçlendirecek etkinlikler sunarak, anasınıfı programlarında aile

katılımı çalışmalarının arttırılacağını belirtmiştir. Bu doğrultuda okul programına dâhil 20 çocuğun ailesiyle görüşülüp, okuldaki etkinliklere katılımını etkileyen faktörler saptanmıştır. Ailelerin belirttikleri ihtiyaçlar dikkate alınarak ailelerin faaliyetlere katılımını engelleyen faktörlerin ortadan kaldırılması hedeflenmiştir. Çalışma sonucunda, ailelerin aile katılım çalışmalarına katılımları artmış ve bunun sonucunda da kendilerini okula daha yakın hissettikleri, çalışmalarda görev almak konusunda daha istekli ve işbirlikçi davranış geliştirdikleri görülmüştür. Yapılan uygulama sayesinde aile ve okul çalışanları birbirlerini daha iyi tanımış böylece aile ve okul arasındaki etkileşimin arttığı, iletişimin güçlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Maital ve Gabrieli (1996), araştırmalarında aile katılım çalışmalarının aile – öğretmen iletişimi ve işbirliğine etkisini incelemişlerdir. İsrail'deki anaokullarında aile ve öğretmenlere uygulanmak üzere devlet destekli "Aile Katılım Programı" hazırlanmıştır. Araştırma kapsamına alınan aileler ve öğretmenler "Aile Katılım Programı" uygulanan ve uygulanmayan olarak deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Programın uygulandığı deney grubunu oluşturan aile ve öğretmenler yılda 8 defa bir araya gelmiş, bu doğrultuda 6 farklı anaokulundan katılan 14 aile ve 12 öğretmene anket yoluyla uygulama yapılmıştır. Anket yolu ile elde edilen bulgular sonucunda programın uygulandığı aileler ve öğretmenler arasında yakın ilişkiler kurulduğu, kaliteli bir iletişim geliştiği, işbirliğinin arttığı saptanmıştır. Uygulanmaya alınmayan kontrol grubundaki aile ve öğretmenler arasındaki ilişkide ise herhangi bir değişiklik olmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırma ile araştırmacılar "Aile Katılım Çalışmaları"nın öğretmen – aile iletişim ve işbirliği üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğu ve aile katılım çalışmaları yapılmayan grupta yer alan ailelerin ise öğretmeni ile kaliteli bir iletişimin olmadığı sonucunu ortaya koymuşlardır.

Moles (1997) çalışmasında, aile katılım çalışmalarıyla, aile-okul işbirliğini arttırılmasını incelemiştir. Çalışma da, A.B.D'de, aile-okul işbirliğini arttıracak faaliyetler düzenleyerek, iletişim ve işbirliğini sağlamak amacıyla 194 aile ile çalışılmıştır. Bu amaçla ailelere yönelik, veli toplantısı, broşür, bülten, kaynak kitaplar hazırlanmıştır. Araştırmanın sonunda, çalışma grubuna dâhil edilen bütün ailelere ulaşıldığı ve aileler ile okul arasında işbirliğine dayalı okul-aile ortaklı bir eğitim sürecinin yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aeby ve diğerleri (1999), yaptıkları çalışmada 95 kişinin yer aldığı kontrol grubu olan ailelere, aile katılım programının yer almadığı okul programı; 120 kişinin yer aldığı deney grubundaki ailelere de aile katılımının yer aldığı okul programı uygulayarak aile katılımının önemini incelemişlerdir. Aile katılımı uygulanan grubun eğitimden memnun

kaldığı, aile katılımının çocukların okul performansını yükselttiği, ailelerin beklentilerini karşıladığı, programı uygulayan öğretmen ile daha fazla iletişim içinde olduğu saptanmıştır.

Williams ve Ferguson (1999) çalışmalarında, programında aile katılım çalışmalarına yer veren anasınıfı öğretmeninin uyguladığı aile katılım çalışmalarını ve bunların etkilerini incelemişlerdir. Okul – aile işbirliğini arttırıcı bir aile katılım programı uygulayan ve bu doğrultuda etkinlikler düzenleyen öğretmen ile aile arasında güçlü bir bağ oluştuğu ve ortak çalışmalarının arttığı, uygulanan aile katılım çalışmalarının iletişime olumlu etkileri olduğu ve ailelerin okul hakkındaki endişelerinin giderildiği saptanmıştır.

Sevinç ve Evirgen (2003) çalışmalarında küçükçekmece okul öncesi eğitim merkezinde verilen okul destekli anne eğitim programının anneler üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Çalışma grubunu anasınıfına devam eden çocukların annelerinden 37 anne deney grubu, 37 anne kontrol grubu olmak üzere toplam 74 anne oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, anne eğitim programına katılan deney grubu annelerinin tutumları ile eğitim verilmeyen kontrol grubu annelerin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu, "Anne Eğitim Programı"nın uygulandığı deney grubu annelerin öğretmene ve okula karşı tutumlarının olumlu etkilendiği, kontrol grubundaki annelerin tutumlarında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur.

Worf (2007) öğretmen, aile ve çocuklar arasındaki ilişkiler ile ilgili yaptığı çalışmasında, 14 öğretmen ve 10 aile ile çalışmıştır. Ailelere aile katılım çalışmalarından ev ziyaretleri, telefon görüşmeleri, bireysel görüşme uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda, ailelerle öğretmenler arasında iyi ve nitelikli bir ilişkinin oluştuğu, oluşan bu olumlu ilişkiyi uygulanan aile katılım çalışmalarının etkilediği sonucu bulunmuştur.

Zygmunt ve Fillwalk (2011), aile katılım uygulamaları aracılığıyla aileler ile kurulacak iletişim ve işbirliğinin önemini incelemişlerdir. Araştırmaya 21 deney grubu ve 39 kontrol grubu olmak üzere 60 aile alınmıştır. Programda; veli toplantıları, broşürler, ev ziyaretleri, telefon görüşmeleri, haber mektupları, internet kullanımı ve öğretmen ile baş başa yapılan bireysel görüşme tekniklerine yer verilmiştir. Araştırma sonucunda, uygulanan aile katılım çalışmalarına katılan deney grubu ailelerde, aile – öğretmen işbirliği gerçekleşerek, iletişimin ve ortak çalışmaların arttığı, çalışmalara dahil edilmeyen kontrol grubu ailelerde ise öğretmeni ile arasındaki iletişim ve işbirliğinde bir değişikliğin olmadığı saptanmıştır.

Kristoffersson ve diğerleri (2013) iki farklı ülkede Çin ve İsveç'te yürüttükleri çalışmada, aile – okul işbirliğini ve aile katılım çalışmalarını incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, her iki ülkedeki öğretmenlerin aileleri problem olarak görmek yerine, çocuklarının eğitimlerindeki etkilerini göz önünde bulundurarak, aileler ile aralarındaki iletişimi aile katılım çalışmaları uygulayarak arttırmaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Uygulanan aile katılım çalışmaları sayesinde ailelerin kendi aralarında oluşan güç, etnik ve sınıfsal farkların ortadan kalkmasına yardımcı olarak ailelerin birbirleriyle ve öğretmenleri ile güçlü bir bağ oluşmasına ve iletişimin artmasını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bulgular ve araştırma sonuçları incelendiğinde, aileler aile katılım çalışmaları ile desteklendiğin de aile ve öğretmen arasında olumlu bir iletişim ve işbirliği sağlandığı söylenebilir. Bu araştırmalar "Anne Katılım Programı"nın iletişim ve işbirliğini arttırdığı sonucu ile paralellik göstermektedir.

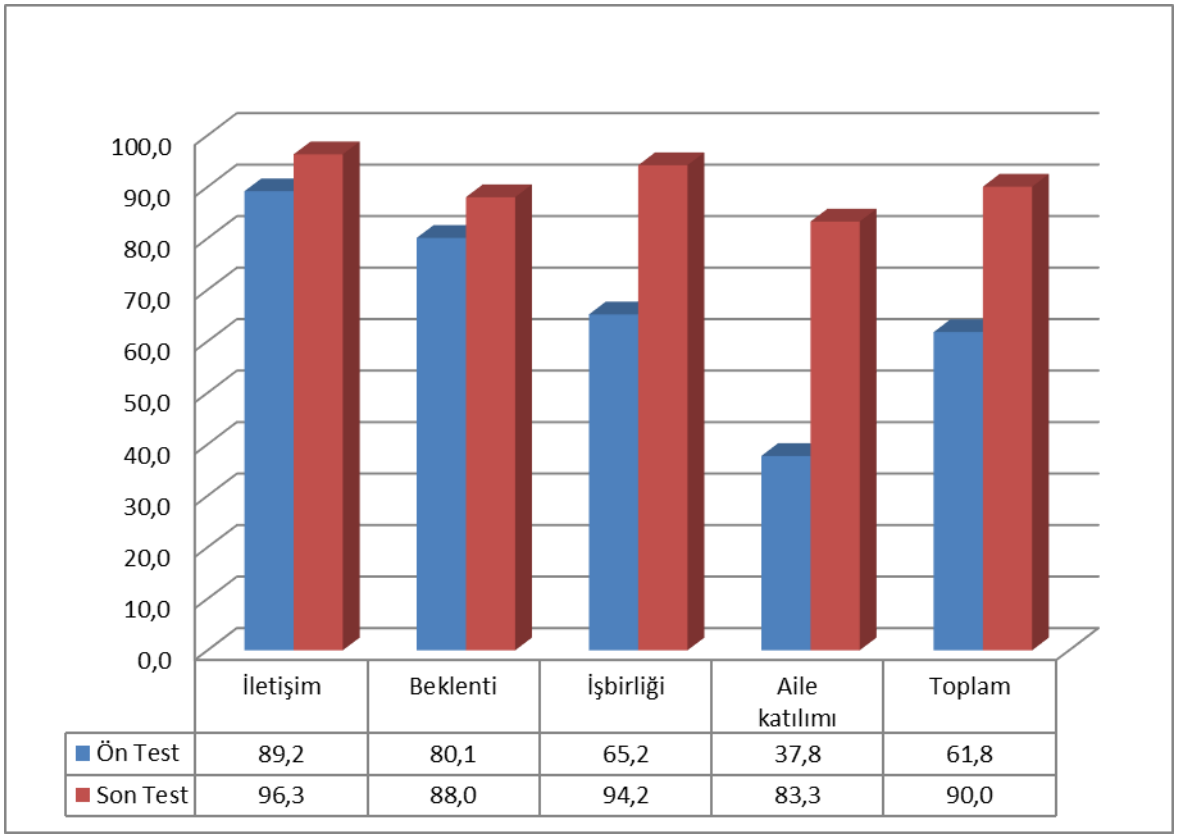
Uygulanan "Anne Katılım Programı" öncesi ve sonrası ölçülen "Aile- Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" nin deney grubuna ait ön test, son test puanları tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Deney Grubu Annelerin "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Ön-Son Test Puanlarının Wilcoxen İşaret Testi Sonuçları

	Deney						Wilcoxen işaret testi	
	N	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	z	P
Ön İletişim	30	89.2	90.0	55.0	100.0	9.1	-3.5	0.0001
Son İletişim	30	96.3	98.3	90.0	100.0	3.7		
Ön Beklenti	30	80.1	77.1	54.3	100.0	11.0	-2.9	0.003
Son Beklenti	30	88.0	85.7	65.7	100.0	8.8		
Ön İşbirliği	30	65.2	62.4	40.0	89.5	13.3	-4.7	0.0001
Son İşbirliği	30	94.2	93.3	88.6	100.0	2.4		
Ön Aile Katılımı	30	37.8	32.7	23.6	67.3	11.0	-4.7	0.0001
Son Aile Katılımı	30	83.3	82.7	58.2	100.0	6.4		
Ön Toplam	30	61.8	58.9	46.1	81.3	9.1	-4.7	0.0001
Son Toplam	30	90.0	89.8	83.5	100.0	3.1		

Tablo 5 incelendiğinde deney grubu annelere uygulanan "Anne Katılım Programı" öncesi ve sonrası ölçülen "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" nin alt boyut ve toplam puanlarından annelerin, iletişim alt boyutu ön testinden ($\bar{x}$=89,2), son testinden ($\bar{x}$=96,3), beklenti alt boyutu ön testinden ($\bar{x}$=80,1), son testinden ($\bar{x}$=88,0), işbirliği alt boyutu ön testinden ($\bar{x}$=65,2), son testinden ($\bar{x}$=94,2), aile katılım alt boyutu ön testinden ($\bar{x}$=37,8),

son testinden ($\bar{x}$=83,3), ön test toplam ($\bar{x}$=61,8) son test toplam ($\bar{x}$=90,0) puan aldıkları görülmektedir.

	İletişim	Beklenti	İşbirliği	Aile katılımı	Toplam
Ön Test	89,2	80,1	65,2	37,8	61,8
Son Test	96,3	88,0	94,2	83,3	90,0

Şekil 3. Deney grubu annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeğine" ait ön-son test puanları

Tablo 5 ve şekil 3'te görüldüğü gibi, istatistiksel olarak deney grubu annelerin "Anne Katılım Programı" öncesi ve sonrası ölçülen "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur($p < 0,05$). Bu fark son test puanları lehinedir. Deney grubu annelere uygulanan "Anne Katılım Programı"nın aile ve öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğinde etkili olduğu söylenebilir.

"Anne Katılım Programı" nın annelerin ihtiyaçlarına göre hazırlanması ve programın annelerin uygun oldukları zaman dilimine göre planlanması annelerin uygulamalara düzenli ve istekli katılımını sağlamıştır. "Anne Katılım Programı"n da veli toplantıları, grup toplantıları, eğitim panosu, bireysel görüşme, haber mektupları, broşür, fotoğraf, internet ve yıl sonu sergisi çalışmalarına yer verilmiştir. Bu çalışmalar yoluyla, annelerin öğretmen ve okul ile olumlu bir iletişim içine girdikleri, okulda yapılan çalışmalara daha istekli katıldıkları, okulda uygulanan programdan daha fazla bilgi sahibi oldukları,

çocuklarının gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Annelere yönelik hazırlanan bu çalışmalar aracılığı ile de aile ve öğretmen arasında olumlu bir iletişim ve işbirliği sağlandığı düşünülmektedir.

Deney grubundaki annelerin, "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin iletişim, beklenti, işbirliği ve aile katılım alt boyutlarından aldıkları puanların, uygulanan "Anne Katılım Programı" çalışmaları sonrasındaki olumlu artışı, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarının gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktadır.

Reazor (1994), işbirliğine dayalı eğitim aracılığıyla aile ve öğretmen arasındaki iletişimi güçlendirmek için bir çalışma yapmıştır. Bu amaç doğrultusunda aileler ve öğretmenler arasında olumlu ve etkili bir iletişim geliştirmek adına bir program hazırlamıştır. Aile ve öğretmen arasındaki bilgi ve deneyim eksikliğinden kaynaklı zayıf iletişimi gidermek adına 8 aylık bir program uygulanmıştır. Çalışmanın içeriğinde okul personeli ve öğretmen ile yapılan toplantılar, aile öğretmen işbirliğini içeren grup toplantıları, aylık haber bültenleri ve ailelerin sınıf içindeki etkinliklere katılımı gibi çalışmalara yer verilmiştir. Uygulama sırasında gözleme dayalı ve uygulama sonrasındaki anket sonuçlarına göre elde edilen bulgulara göre, uygulanan program aile – öğretmen ilişkisine ve önemine yönelik ailelerin bilgi ve deneyimlerinin arttığı, aile – öğretmen arasındaki iletişimin güçlenerek, işbirliğine dayalı bir eğitim süreci oluştuğu tespit edilmiştir.

Decker ve Majerezyk (2000) çalışmaların da aile ile öğretmen arasında iletişimin sağlanması, aile katılım uygulamalarının arttırılması ve yaşanan sorunların tespit edilip en az seviyeye getirilmesi için program hazırlamayı ve hazırlanan programın aile ile öğretmen arasındaki ilişkiye etkisini araştırmayı amaçlamışlardır. Program uygulama öncesinde, ailelerin öğretmenleri ile arasında güvensiz ilişki, açık olmayan tavırların sebep olduğu negatif algılar ve ailelerin öğretmeni ile görüşmek için zaman bulamama gibi iletişim engelleri olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularına dayanarak aile – öğretmen ilişkisini geliştirmek ve güçlendirmek için "Aile Katılım Programı" planlanmış ve uygulanmıştır. Bu programda aileler çocukların sınıf içi çalışmalarına ve etkinliklerine dâhil edilmiş, çeşitli konularda bültenler hazırlanmış, aile ve öğretmen arasındaki etkileşimi arttırmak için aile geceleri ve toplantılar düzenlenmiş ve uygulanmıştır. Çalışma sonunda, çalışma grubuna dâhil edilen aile ve öğretmen arasında olumlu yönde artış gösteren pozitif bir iletişim geliştiği, ailelerin sınıf içi etkinliklere katılımlarının ve işbirliklerinin arttığı, okulda olup bitenlerden daha çok haberdar olduğu ve böylece aile ve öğretmen arasında çift yönlü ve güvenilir bir iletişim ve ilişki geliştiği saptanmıştır.

Arslan ve Nural (2004) tarafından gerçekleştirilen " Okul Öncesi Eğitimde Okul Aile İşbirliğinin Önemi" konulu araştırmada; araştırmacılar, okul-aile işbirliğini geliştirmek ve ailelere bu konuda rehberlik yapması amacıyla planlanan programın yararlılık düzeyini incelemişlerdir. Evde eğitim konusunda ailelere yardımcı olmak, aile ve okul arasında çeşitli araç ve yollarla bilginin paylaşılmasını sağlamak, aileye eğitimsel rehberlik yapmak ve okul aile ilişkilerini daha da kuvvetlendirmek amacıyla "Aileler İçin Etkinlik Takvimi" adı altında bir program hazırlamışlardır. Araştırma sonucunda; annelere uygulanan bu programın ailelere rehberlik ettiği ve aile-öğretmen işbirliğini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Arabacı ve Aksoy (2005) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi eğitimde annelere uygulanan katılım programının, annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonunda, uygulanan aile katılımı programının, annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerini arttırdığı ve bu sayede okul ve öğretmene karşı olumlu ve işbirlikçi bir tutum geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Bu araştırma bulguları uygulanan "Anne Katılım Programı"nın aile- öğretmen iletişim ve işbirliğini arttırdığı sonucu ile paralellik göstermektedir.

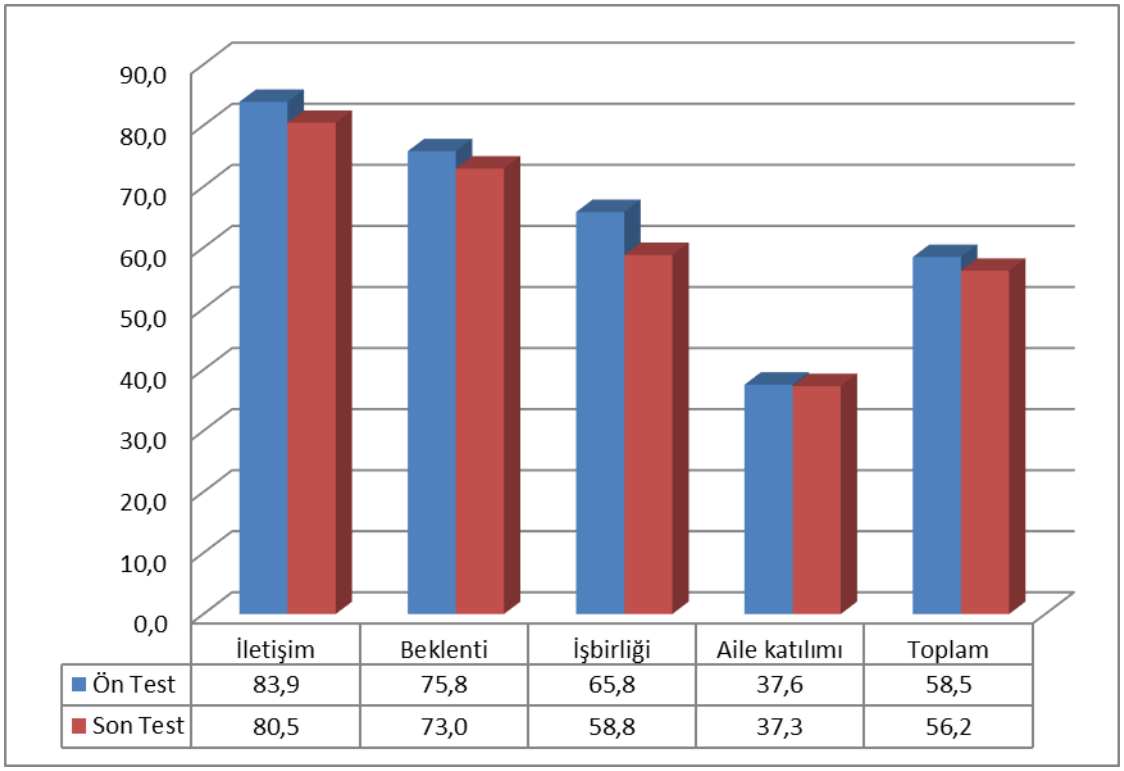
Uygulanan "Anne Katılım Programı" öncesi ve sonrası ölçülen "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin kontrol grubuna ait ön test-son test puanları tablo 6 da verilmiştir.

Tablo 6. Kontrol Grubu Annelerin "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön-Son Test Puanlarının Wilcoxen İşaret Testi Sonuçları

	Kontrol						Wilcoxen işaret testi	
	n	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	z	p
Ön İletişim	30	83.9	88.3	55.0	100.0	12.3	-1.6	0,091
Son İletişim	30	80.5	86.5	50.0	96.0	12.2		
Ön Beklenti	30	75.8	71.4	54.3	100.0	13.0	-0.69	0.491
Son Beklenti	30	73.0	67.5	45.7	98.0	13.9		
Ön İşbirliği	30	65.8	68.1	45.7	89.5	15.2	-0.72	0.471
Son İşbirliği	30	58.8	53.5	36.2	85.0	15.5		
Ön Aile Katılımı	30	37.6	31.4	23.6	67.3	13.2	-0.25	0.797
Son Aile Katılımı	30	37.3	29.1	25.5	68.0	13.7		
Ön Toplam	30	58.5	54.0	44.5	81.3	14.7	-1.48	0.138
Son Toplam	30	56.2	46.6	30.0	82.0	15.8		

Tablo 6 incelendiğinde , kontrol grubu annelerin ön test-son test "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin iletişim alt boyutu ön testinden ($\bar{x}$=83,9), son testinden ($\bar{x}$=80,5),

beklenti alt boyutu ön testinden ($\bar{x}$=75,8), son testinden ($\bar{x}$=73,0), işbirliği alt boyutu ön testinden ($\bar{x}$=65,8) son testinden ($\bar{x}$=58,8), aile katılım alt boyutu ön testinden ($\bar{x}$37,6), son testinden ($\bar{x}$=37,3), ve toplamda ön testten ($\bar{x}$=58,5), son testten ($\bar{x}$=56,2) puan aldıkları görülmektedir.

	İletişim	Beklenti	İşbirliği	Aile katılımı	Toplam
Ön Test	83,9	75,8	65,8	37,6	58,5
Son Test	80,5	73,0	58,8	37,3	56,2

Şekil 4. Kontrol grubu annelerin " Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği "ne ait ön-son test puanları

Tablo 6 ve şekil 4'te görüldüğü gibi, istatistiksel olarak kontrol grubu annelerin "Anne Katılım Programı" öncesi ve sonrası ölçülen "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0,05). Buna göre, anneler ile öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğinde herhangi bir değişme olmadığı söylenebilir. Bu durum, kontrol grubunu oluşturan annelere Milli Eğitim Programı içerisinde yer alan uygulamalar dışında, herhangi bir "Aile Katılım Programı"çalışması uygulanmadığı zaman, ailelerin öğretmenleri ile arasında iletişim, beklenti, işbirliği ve aile katılım durumlarında bir değişikliğin olmadığı ile açıklanabilir.

Doğan (1995)tarafından gerçekleştirilen "Ankara Merkez İlköğretim Okullarında Okul Aile İletişim Engelleri" konulu araştırmada araştırmacı okul ve aileler arasındaki iletişim engellerini incelemiştir. Araştırma sonucunda karşılaşılan engellerin; okul ve öğrenci ile ilgili bilgilerin ailelere yeterince iletilmemesi, okulda uygulanan etkinliklere ailelerin dâhil

edilmemesi, öğretmenle rahat bir iletişim kurabileceği ortamların olmaması, aile ve öğretmenin yeterince görüşememesi olduğu saptanmıştır. Bu iletişim engellerinin aile ve öğretmen arasında olumlu bir iletişim kurulmasını ve işbirliği oluşmasını etkilediği sonucu saptanmıştır.

Kaya (2002) ailelerin okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara karşı ilgi ve katılımları ile okul öncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısını anne-baba görüşlerine dayalı olarak belirlemiştir. Araştırma 24 anne-baba ile yürütülmüş ve verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, anne babaların okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara karşı ilgi ve işbirliğine açık oldukları ancak, okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımına yönelik çalışmaların yeterli yapılmadığı saptanmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarında, aile katılım çalışmalarının yeterince yapılmaması öğretmenlerin aileler ile kuracağı ilişkiyi ve işbirliğini olumsuz olarak etkilediği ve ailelerinde bu durumdan olumsuz olarak etkilendiği görülmüştür.

Işık (2007) okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile işbirliği çalışmalarının anne baba görüşlerine dayalı olarak incelenmesi adlı çalışmasında 403 anne baba ile çalışmıştır. Çalışmanın sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarında veli toplantısı dışında herhangi bir aile katılım çalışması yapılmadığı ve bu durumun okul aile arasındaki iletişim ve işbirliğini etkilediği sonucu bulunmuştur.

Abbak (2008) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi eğitim programlarında aile katılımı etkinliklerinin öğretmen ve veli görüşleri açısından incelenmiştir. Çalışmada 288 veli ve 61 anasınıfı öğretmenine araştırmacı tarafından geliştirilen anket formları ve yarı yapılandırılmış görüşme formları uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin yıllık planda en sık yer verdikleri aile katılım etkinliklerinin, veli toplantısı ve eve gönderilen etkinliklerle sınırlı olduğu görülmüştür. Uygulamalarında hiç yer verilmeyen aile katılım etkinliklerinin ise ev ziyaretleri, eğitim panoları, telefon görüşmeleri, teyp kayıtları, toplu dosyalar, grup toplantıları olduğu belirlenmiştir. Aile katılım çalışmalarını uygulamayan öğretmen ve bu anasınıflarına çocuğu devam eden velilerin belirtiği görüşler sonucunda bu durumun aile ile öğretmen arasındaki iletişimde etkili olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarında da görüldüğü gibi, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarına yeterli olarak yer verilmediği ve bunun da aile ile öğretmen ve okul arasındaki iletişimde etkili olduğu söylenebilir. Bu durum çalışma bulgularındaki kontrol

grunbu annelerin ön-son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmaması sonucunu destekler niteliktedir.

Deney grubundaki annelerin yaşlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait ön test puanları tablo 7 de verilmiştir.

Tablo 7. Deney Grubu Annelerin Yaşlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön Test Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		Deney						Mann-Whitney U testi		
	Yaş Grubu	n	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra Ort.	z	p
İletişim	34 ve altı	13	88.1	90.0	55.0	100.0	12.4	15.2		
	35 ve üzeri	17	90.0	90.0	75.0	96.7	5.7	15.7	-0.147	0.883
	Toplam	30	89.2	90.0	55.0	100.0	9.1			
Beklenti	34 ve altı	13	84.6	82.9	54.3	100.0	13.6	19.6		
	35 ve üzeri	17	76.6	77.1	68.6	97.1	7.2	12.4	-2.258	0.052
	Toplam	30	80.1	77.1	54.3	100.0	11.0			
İşbirliği	34 ve altı	13	69.7	69.5	50.5	89.5	13.4	18.4		
	35 ve üzeri	17	61.8	59.0	40.0	85.7	12.5	13.3	-1.571	0.508
	Toplam	30	65.2	62.4	40.0	89.5	13.3			
Aile Katılımı	34 ve altı	13	43.7	32.7	30.0	67.3	14.2	17.3		
	35 ve üzeri	17	33.2	32.7	23.6	40.9	3.9	14.1	-0.991	0.341
	Toplam	30	37.8	32.7	23.6	67.3	11.0			
Toplam	34 ve altı	13	65.7	60.0	53.9	81.3	10.9	18.3		
	35 ve üzeri	17	58.8	58.1	46.1	71.0	6.1	13.4	-1.528	0.849
	Toplam	30	61.8	58.9	46.1	81.3	9.1			

Tablo 7 incelendiğinde deney grubundaki annelerin "Anne Katılım Programı" uygulama öncesinde"Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait iletişim alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=88,1), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=90,0), beklenti alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=84,6), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=76,6), işbirliği alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=69,7), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=61,8), aile katılım alt boyunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=43,7), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=33,2) toplam puanda ise 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=65,7), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=58,8) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak deney grubundaki annelerin yaşlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır(p>0,005).

Buna göre annelerin yaşlarınıın aile-öğretmen iletişim ve işbirliği üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

Deney grubu annelerin yaşlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait Son Test Mann-Whitney U Testi sonuçları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Deney Grubu Annelerin Yaşlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Son Test Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		Deney						Mann-Whitney U testi	
	Yaş Grubu	n	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra Ort.	z	p
İletişim	34 ve altı	13	96.5	98.3	90.0	100.0	3.8	16.0		
	35 ve üzeri	17	96.2	98.3	90.0	100.0	3.8	15.1	-0.286	0.775
	Toplam	30	96.3	98.3	90.0	100.0	3.7			
Beklenti	34 ve altı	13	86.6	85.7	65.7	100.0	8.6	14.1		
	35 ve üzeri	17	89.1	94.3	65.7	100.0	9.0	16.6	-0.807	0.116
	Toplam	30	88.0	85.7	65.7	100.0	8.8			
İşbirliği	34 ve altı	13	93.8	93.3	88.6	96.2	2.4	14.3		
	35 ve üzeri	17	94.6	93.3	90.5	100.0	2.5	16.4	-0.662	0.322
	Toplam	30	94.2	93.3	88.6	100.0	2.4			
Aile Katılımı	34 ve altı	13	82.8	82.7	81.8	85.5	1.1	13.8		
	35 ve üzeri	17	83.6	82.7	58.2	100.0	8.5	16.8	-0.952	0.127
	Toplam	30	83.3	82.7	58.2	100.0	6.4			
Toplam	34 ve altı	13	89.6	90.0	85.8	93.5	1.7	15.2		
	35 ve üzeri	17	90.4	89.7	83.5	100.0	3.9	15.8	-0.191	
	Toplam	30	90.0	89.8	83.5	100.0	3.1			

Tablo 8 incelendiğinde deney grubundaki annelerin "Anne Katılım Programı" uygulama sonrasında "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait iletişim alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=96,5), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=96,2), beklenti alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=86,6), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=89,1), işbirliği alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$ =93,8), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$ =94,2) aile katılım alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=82,8), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=83,3), toplam puanda ise 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=89,6), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=90,0) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak deney grubundaki annelerin yaşlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır($p>0,005$).

Tablo 7 ve 8'de görüldüğü gibi "Anne Katılım Programı" uygulama öncesi ve sonrasında anne yaşının aile-öğretmen iletişim ve işbirliğine etkisinin olmadığı söylenebilir.Bu durum aile katılım etkinliklerinin tüm yaş grubu annelere uygun olarak hazırlanması ve tüm yaş

grubu annelere hitap etmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Anne Katılım Programı tüm yaş grubu annelerin rahatlıkla katılabileceği etkinliklerden oluşmakta ve annelerin yaşları katılımlarını etkilememektedir.

Doğru(2005) tarafından gerçekleştirilen "Okul-Öğretmen–Aile İşbirliğinin Sınıf Yönetimine Etkisi" konulu araştırmada; araştırmacı, okul öğretmen ve aile işbirliğinin sınıf yönetimine olan etkilerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, yaş açısından velilerin okulla iletişim konusundaki görüşlerinde anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.Araştımacı bu sonuca göre yaşın okulla iletişim konusunda etkili olmadığını belirtmiştir.

Bu bulgular, deney grubundaki annelerin yaşlarının "Anne Katılım Programı"nda yer alan iletişim, işbirliği, beklenti ve aile katılımına etkili olmadığı sonucuyla paralellik göstermektedir.

Kontrol grubundaki annelerin yaşlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait ön test Mann-Whitney U Testi sonuçları Tablo 9 da verilmiştir.

Tablo 9. Kontrol Grubu Annelerin Yaşlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön Test Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		Kontrol						Mann-Whitney U testi		
	Yaş Grubu	N	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra Ort.	z	p
İletişim	34 ve altı	19	83.4	88.3	55.0	100.0	12.6	15.0		
	35 ve üzeri	11	84.7	88.3	61.7	96.7	12.2	16.4	-0.411	0.681
	Toplam	30	83.9	88.3	55.0	100.0	12.3			
Beklenti	34 ve altı	19	78.8	74.3	54.3	100.0	14.8	17.4		
	35 ve üzeri	11	70.6	65.7	65.7	82.9	7.0	12.2	-1.592	0.111
	Toplam	30	75.8	71.4	54.3	100.0	13.0			
İşbirliği	34 ve altı	19	69.6	72.4	45.7	89.5	14.3	17.9		
	35 ve üzeri	11	59.3	52.4	45.7	84.8	15.2	11.4	-1.965	0.054
	Toplam	30	65.8	68.1	45.7	89.5	15.2			
Aile Katılımı	34 ve altı	19	40.7	31.8	27.3	67.3	14.1	17.1		
	35 ve üzeri	11	32.1	30.0	23.6	60.0	9.5	12.8	-1.303	0.192
	Toplam	30	37.6	31.4	23.6	67.3	13.2			
Toplam	34 ve altı	19	58.3	54.8	44.5	81.3	15.0	15.6		
	35 ve üzeri	11	58.7	53.2	44.8	81.3	14.9	15.3	-0.108	0.914
	Toplam	30	58.5	54.0	44.5	81.3	14.7			

Tablo 9'da kontrol grubundaki annelerin yaşlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbiriliği Ölçeği"nin ön test puanları incelendiğinde, iletişim alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=83,4), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=84,7), beklenti alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=78,8), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=70,6), işbirliği alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=69,6) , 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=59,3), aile katılımı alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin

($\bar{x}$=40,7), 35 üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=32,1), toplamda puanda ise 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=58,3), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=58,7) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak kontrol grubundaki annelerin yaşlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında yaşlara göre anlamlı bir fark bulunmamıştır(p>0,005).

Kontrol grubundaki annelerin yaşlarına göre "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait son test puanları Mann-Whitney U Testi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Kontrol Grubu Annelerin Yaşlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Son Test Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		Kontrol						Mann-Whitney U testi		
	Yaş Grubu	n	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra Ort.	z	p
İletişim	34 ve altı	19	82.0	87.0	63.3	96.0	10.3	16.2		
	35 ve üzeri	11	77.8	85.0	50.0	95.0	15.0	14.4	-0.539	0.591
	Toplam	30	80.5	86.5	50.0	96.0	12.2			
Beklenti	34 ve altı	19	74.1	72.0	45.7	98.0	16.8	15.9		
	35 ve üzeri	11	70.9	66.0	65.7	83.0	7.1	14.8	-0.326	0.744
	Toplam	30	73.0	67.5	45.7	98.0	13.9			
İşbirliği	34 ve altı	19	58.3	54.0	36.2	85.0	16.0	14.9		
	35 ve üzeri	11	59.6	53.0	44.8	85.0	15.2	16.6	-0.518	0.604
	Toplam	30	58.8	53.5	36.2	85.0	15.5			
Aile Katılımı	34 ve altı	19	40.6	32.0	25.5	68.0	14.8	17.2		
	35 ve üzeri	11	31.7	28.2	27.3	61.0	9.8	12.5	-1.458	0.145
	Toplam	30	37.3	29.1	25.5	68.0	13.7			
Toplam	34 ve altı	19	54.8	46.5	30.0	82.0	16.2	14.4		
	35 ve üzeri	11	58.6	46.8	45.5	82.0	15.5	17.4	-0.884	0.376
	Toplam	30	56.2	46.6	30.0	82.0	15.8			

Tablo 10'da kontrol grubundaki annelerin yaşlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbiriliği Ölçeği"nin son test puanları incelendiğinde, iletişim alt boyutunda, 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=82,0), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=77,8), beklenti alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=74,1), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=70,9), işbirliği alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=58,3), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=59,6), aile katılımı alt boyutunda 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=40,6), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=31,7), toplam da ise 34 ve altı yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=54,8), 35 ve üzeri yaş grubu annelerin ($\bar{x}$=58,6) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak kontrol grubundaki annelerin yaşlarına göre "Aile-

Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır(p>0,005).

Gürşimşek(2003) tarafından gerçekleştirilen "Okul Öncesi Eğitime Aile Katılımı ve Psikososyal Gelişim" konulu araştırmada, ailenin eğitim sürecine katılım düzeyi ile ilişkili olabileceği düşünülen çeşitli değişkenlerin analiz edilmesini ve ailenin eğitime katılma düzeylerinin çocuklarının psiko-sosyal gelişimleri açısından bir farklılaşma yaratıp yaratmadığını incelemiştir.Araştırma sonucunda, ailenin yaş değişkeninde, eğitim sürecine katılımını etkilemediği sonucu saptanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığının, okul öncesi eğitim programı içerisinde yer alan ve anasınıfı öğretmenlerinin ailelere uyguladığı aile katılım çalışmaları uygulamaları üzerinde anne yaşının etkili olmadığı söylenebilir.

Deney grubundaki annelerin öğrenim durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait ön test puanları Kruskal-Wallis H Testi ile test edilmiş sonuçları Tablo 11 de verilmiştir.

Tablo 11. Deney Grubu Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Ön Test Puanlarının Kruskall-Wallis H Testi Sonuçları

		Deney						Kruskall-Wallis H testi		
	Öğrenim Durumu	n	Mean	Med	Min	Max	ss	Sıra Ort.	Ki-Kare	P
İletişim	Ortaokul ve altı	10	92.0	93.3	75.0	100.0	7.6	18.7	1.98	0.372
	Lise	12	87.4	89.2	55.0	100.0	11.6	14.3		
	Üniversite ve üzeri	8	88.3	87.5	76.7	95.0	6.2	13.4		
	Toplam	30	89.2	90.0	55.0	100.0	9.1			
Beklenti	Ortaokul ve altı	10	84.0	80.0	68.6	100.0	12.0	18.1	1.44	0.485
	Lise	12	79.0	78.6	54.3	100.0	12.6	14.9		
	Üniversite ve üzeri	8	76.8	77.1	68.6	85.7	5.6	13.3		
	Toplam	30	80.1	77.1	54.3	100.0	11.0			
İşbirliği	Ortaokul ve altı	10	67.3	68.1	40.0	89.5	17.3	16.4	0.571	0.752
	Lise	12	66.4	61.0	50.5	85.7	13.1	16.1		
	Üniversite ve üzeri	8	60.8	60.5	53.3	72.4	6.6	13.5		
	Toplam	30	65.2	62.4	40.0	89.5	13.3			
Aile Katılımı	Ortaokul ve altı	10	38.7	33.6	23.6	57.3	11.8	14.8	1.57	0.454
	Lise	12	40.2	33.2	31.8	67.3	13.1	17.8		
	Üniversite ve üzeri	8	33.0	32.7	29.1	39.1	3.1	12.9		
	Toplam	30	37.8	32.7	23.6	67.3	11.0			
Toplam	Ortaokul ve altı	10	63.8	61.8	46.1	81.3	12.1	16.6	4.39	0.754
	Lise	12	62.6	58.7	53.9	79.0	8.9	15.9		
	Üniversite ve üzeri	8	58.1	58.1	55.2	60.6	2.0	13.6		
	Toplam	30	61.8	58.9	46.1	81.3	9.1			

Tablo 11 incelendiğinde deney grubundaki annelerin "Anne Katılım Programı" uygulama öncesinde öğrenim durumuna göre " Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliğ Ölçeği"ne ait iletişim alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=92,0), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=87,4), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=88,3), beklenti alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=84,0), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=79,0), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=76,8), işbirliği alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=67,3), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=66,4), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=60,8), aile katılımı alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=38,7), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=40,2), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=33,0), toplamda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=63,8), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=62,6), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=58,1) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak deney grubundaki annelerin eğitim durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır(p>0,005).

Deney grubundaki annelerin öğrenim durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait son test puanları Kruskal-Wallis H Testi ile test edilmiş sonuçları Tablo 12 de verilmiştir.

Tablo 12. Deney Grubu Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Son Test Puanlarının Kruskall-Wallis H Testi Sonuçları

		Deney						Kruskall-Wallis H testi		
	Öğrenim Durumu	n	Mean	Median	Min	Max	ss	Sıra Ort	Ki-Kare	p
İletişim	Ortaokul ve altı	10	95.8	98.3	90.0	98.3	4.0	14.2	1.91	0.385
	Lise	12	97.1	98.3	90.0	100.0	3.6	17.9		
	Üniversite ve üzeri	8	95.8	98.3	90.0	98.3	3.8	13.6		
	Toplam	30	96.3	98.3	90.0	100.0	3.7			
Beklenti	Ortaokul ve altı	10	86.0	84.3	65.7	94.3	9.0	13.7	1.71	0.426
	Lise	12	90.0	92.9	65.7	100.0	10.4	18.0		
	Üniversite ve üzeri	8	87.5	84.3	82.9	94.3	5.7	14.1		
	Toplam	30	88.0	85.7	65.7	100.0	8.8			
İşbirliği	Ortaokul ve altı	10	93.1	93.3	90.5	98.1	2.0	11.1	4.44	0.108
	Lise	12	94.9	95.2	88.6	100.0	2.9	18.4		
	Üniversite ve üzeri	8	94.5	94.8	91.4	96.2	1.9	16.8		
	Toplam	30	94.2	93.3	88.6	100.0	2.4			
Aile Katılımı	Ortaokul ve altı	10	80.8	83.2	58.2	85.5	8.1	15.2	0.56	0.551
	Lise	12	85.8	82.7	81.8	100.0	6.4	17.3		
	Üniversite ve üzeri	8	82.5	82.7	81.8	82.7	0.4	13.1		
	Toplam	30	83.3	82.7	58.2	100.0	6.4			
Toplam	Ortaokul ve altı	10	88.5	88.9	83.5	90.3	2.1	10.9		0.111
	Lise	12	91.6	90.2	85.8	100.0	4.1	18.5		
	Üniversite ve üzeri	8	89.7	90.0	88.4	90.6	0.8	16.7		
	Toplam	30	90.0	89.8	83.5	100.0	3.1			

Tablo 12 incelendiğinde deney grubundaki annelerin "Anne Katılım Programı" uygulama sonrasında "Aile İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin öğrenim durumuna göre iletişim alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=95,8), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=97,1), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=95,8), beklenti alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=86,0), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=90,0), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=87,5), işbirliği alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=93,1), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=94,9), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=94,5), aile katılımı alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=80,8), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=85,8), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=82,5), toplam puanda ise ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=88,5), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=91,6), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=89,7) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak deney grubundaki annelerin eğitim durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır($p>0,005$).

Tablo 11-12 'de görüldüğü gibi istatistiksel olarak deney grubu annelerin öğrenim durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Annelerin öğrenim durumları ne olursa olsun anne katılım programına katılmaya istekli oldukları ve öğretmenler ile iletişim ve işbirliği içinde olmalarına öğrenim durumlarının engel olmadığı düşünülebilir.

Üstünova (1998) tarafından gerçekleştirilen " Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Annelerin Eğitim Seviyelerine Göre Beklentileri" konulu araştırmada; araştırmacı resmi ilköğretim bünyesindeki anaokullarına devam eden çocukların annelerinin, eğitim seviyelerine göre beklentilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda; anaokullarına devam eden çocukların annelerinin eğitim seviyelerine göre beklentileri, sınıfta çocuk sayısının önemi ve başkalarından alınan olumlu referanslar konuları dışında bir bağlantı olmadığı saptanmıştır.

Arabacı (2003) tarafından gerçekleştirilen "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sınıf İçi Etkinliklere Katılan Ve Katılmayan Annelerin Okul Öncesi Eğitim Hakkındaki Bilgilerinin İncelenmesi" konulu araştırmada; araştırmacı, sınıf içi etkinliklere katılım programının, annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda deney ve kontrol gruplarında bulunan annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgilerinin öğrenim durumlarına göre farklılaşmadığını saptanmıştır. Araştırmacı annelerin

öğrenim düzeyleri ne olursa olsun eğitim aldıkları konuda bilgilendirilebileceklerini ve bu eğitiminin onlar üzerinde bir etki yaratabileceğini belirtmiştir.

Bu bulgular, deney grubundaki annelerin öğrenim durumlarının "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" de yer alan iletişim, işbirliği, beklenti ve aile katılımı üzerinde etkili olmadığı sonucuyla paralellik göstermektedir.

Kontrol grubundaki annelerin öğrenim durumlarına göre "Aile- Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait ön test puanları Kruskal-Wallis H Testi ile test edilmiş sonuçları Tablo 13 de verilmiştir.

Tablo 13. Kontrol Grubu Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Ön Test Puanlarının Kruskall-Wallis H Testi Sonuçları

		Kontrol						Kruskall-Wallis H testi		
	Öğrenim Durumu	n	Mean	Median	Min	Max	ss	Sıra Ort	Ki-Kare	p
İletişim	Ortaokul ve altı	14	76.9	73.3	55.0	100.0	13.6	11.2	5.558	0.052
	Lise	10	89.5	89.2	81.7	96.7	5.1	18.9		
	Üniversite ve üzeri	6	90.8	90.8	76.7	100.0	9.2	19.9		
	Toplam	30	83.9	88.3	55.0	100.0	12.3			
Beklenti	Ortaokul ve altı	14	77.3	74.3	65.7	100.0	13.4	16.8	1.153	0.562
	Lise	10	76.3	77.1	54.3	100.0	13.9	15.6		
	Üniversite ve üzeri	6	71.4	65.7	65.7	94.3	11.4	12.3		
	Toplam	30	75.8	71.4	54.3	100.0	13.0			
İşbirliği	Ortaokul ve altı	14	69.4	69.5	49.5	89.5	13.2	18.0	4.231	0.121
	Lise	10	58.4	52.9	45.7	84.8	14.2	10.9		
	Üniversite ve üzeri	6	70.0	79.0	45.7	84.8	19.0	17.4		
	Toplam	30	65.8	68.1	45.7	89.5	15.2			
Aile Katılımı	Ortaokul ve altı	14	36.0	28.2	27.3	60.0	13.1	11.9	4.85	0.087
	Lise	10	37.3	31.8	23.6	60.0	12.1	17.6		
	Üniversite ve üzeri	6	41.7	31.8	30.0	67.3	16.3	20.4		
	Toplam	30	37.6	31.4	23.6	67.3	13.2			
Toplam	Ortaokul ve altı	14	52.6	46.1	44.8	81.3	12.8	12.0	5.35	0.069
	Lise	10	69.2	78.4	44.5	81.3	15.5	20.4		
	Üniversite ve üzeri	6	54.5	55.6	46.0	63.5	7.2	15.5		
	Toplam	30	58.5	54.0	44.5	81.3	14.7			

Tablo 13'de kontrol grubundaki annelerin öğrenim durumuna göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbiriliği Ölçeği"nin ön test puanları incelendiğinde, iletişim alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=76,9), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=89,5), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=90,8), beklenti alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=77,3), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=76,3), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=71,4), işbirliği alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=69,4), lise mezunu annelerin

($\bar{x}$=58,4), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=70,0), aile katılımı alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=36,0), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=37,3), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=41,7), toplam puanda ise ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=52,6), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=69,2), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=54,5) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak kontrol grubundaki annelerin öğrenim durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0,005).

Kontrol grubundaki annelerin öğrenim durumlarına göre "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait son test puanları Kruskal-Wallis H Testi ile test edilmiş sonuçları Tablo 14 de verilmiştir.

Tablo 14. Kontrol Grubu Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği"ne Ait Son Test Puanlarının Kruskall-Wallis H Testi Sonuçları

		Kontrol						Kruskall-Wallis H testi		
	Öğrenim Durumu	n	Mean	Median	Min	Max	ss	Sıra Ort	Ki-Kare	p
İletişim	Ortaokul ve altı	14	76.1	69.5	63.3	96.0	11.4	12.4	3.48	0.175
	Lise	10	82.6	88.5	50.0	95.0	14.5	17.3		
	Üniversite ve üzeri	6	87.0	89.0	77.0	92.0	5.4	19.7		
	Toplam	30	80.5	86.5	50.0	96.0	12.2			
Beklenti	Ortaokul ve altı	14	75.8	75.0	45.7	98.0	14.9	17.6	1.547	0.461
	Lise	10	69.7	66.0	45.7	95.0	14.3	13.9		
	Üniversite ve üzeri	6	71.7	66.0	65.7	95.0	11.7	13.3		
	Toplam	30	73.0	67.5	45.7	98.0	13.9			
İşbirliği	Ortaokul ve altı	14	66.7	68.5	44.8	85.0	14.9	19.9	5.61	0.057
	Lise	10	55.3	53.0	36.2	85.0	15.4	13.8		
	Üniversite ve üzeri	6	46.3	46.2	45.7	47.6	0.8	8.1		
	Toplam	30	58.8	53.5	36.2	85.0	15.5			
Aile Katılımı	Ortaokul ve altı	14	36.1	28.2	25.5	61.0	13.5	13.6	1.45	0.484
	Lise	10	37.2	32.0	27.3	61.0	12.5	16.6		
	Üniversite ve üzeri	6	40.4	30.0	28.2	68.0	17.8	18.2		
	Toplam	30	37.3	29.1	25.5	68.0	13.7			
Toplam	Ortaokul ve altı	14	47.6	45.8	30.0	80.0	11.6	10.5	5.83	0.051
	Lise	10	69.0	79.0	45.0	82.0	16.8	20.9		
	Üniversite ve üzeri	6	55.0	56.0	46.5	64.0	7.2	18.3		
	Toplam	30	56.2	46.6	30.0	82.0	15.8			

Tablo 14' de kontrol grubundaki annelerin öğrenim durumuna göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbiriliği Ölçeği"nin son test puanları incelendiğinde, iletişim alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=76,1), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=82,6), üniversite ve

üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=87,0), beklenti alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=75,8), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=69,7), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=71,7), işbirliği alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin($\bar{x}$=66,7), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=55,3), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=46,3), aile katılımı alt boyutunda ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=36,1), lise mezunu annelerin($\bar{x}$=37,2), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=40,4), toplam puanda ise ortaokul ve altı mezunu annelerin ($\bar{x}$=47,6), lise mezunu annelerin ($\bar{x}$=69,0), üniversite ve üzeri mezunu annelerin ($\bar{x}$=55,0) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak kontrol grubundaki annelerin öğrenim durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır($p>0,005$).

Tablo 13 ve 14 'te görüldüğü gibi istatistiksel olarak kontrol grubu annelerin öğrenim durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyutlarından elde edilen puanlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Yasa (1996) anasınıfındaki aile katılım çalışmalarına karşı annelerin tutumu üstüne yaptığı çalışmasında, annelerin aile katılımı çalışmalarına katılımı durumunu, eğitim seviyeleri ve yaşlarının etkileyip etkilemediğini incelemiştir Araştırma, farklı sosyoekonomik düzeydeki anaokullarına devam eden, 3-6 yaş grubundaki 94 çocuğun ailesi üstünde yapılmıştır. Araştırma sonucunda annelerin aile katılım çalışmalarına katılımı üzerinde annenin eğitim durumunun, yaşının ve sosyoekonomik durumunun etkili olmadığı görülmüştür.

Milli Eğitim Bakanlığının, okul öncesi eğitim programı içerisinde yer alan ve anasınıfı öğretmenlerinin ailelere uyguladığı aile katılım çalışmaları uygulamaları üzerinde anne öğrenim durumunun etkili olmadığı söylenebilir.

Deney grubundaki annelerin çalışma durumlarına göre "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait ön test puanları Mann- Whitney U Testi ile test edilmiş sonuçları Tablo 15 de verilmiştir.

Tablo 15. Deney Grubu Annelerin Çalışma Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Çalışma Durumu	Deney						Mann-Whitney U testi		
		n	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra Ort.	z	p
İletişim	Çalışıyor	18	88.1	88.3	55.0	100.0	10.3	14.6		
	Çalışmıyor	12	90.7	93.3	75.0	100.0	6.9	16.8	-0.659	0.511
	Toplam	30	89.2	90.0	55.0	100.0	9.1			
Beklenti	Çalışıyor	18	79.7	77.1	54.3	100.0	11.7	15.4		
	Çalışmıyor	12	80.7	77.1	68.6	100.0	10.3	15.6	-0.04	0.966
	Toplam	30	80.1	77.1	54.3	100.0	11.0			
İşbirliği	Çalışıyor	18	66.1	62.9	50.5	86.7	12.7	16.0		
	Çalışmıyor	12	64.0	61.0	40.0	89.5	14.6	14.8	-0.381	0.703
	Toplam	30	65.2	62.4	40.0	89.5	13.3			
Aile Katılımı	Çalışıyor	18	40.0	33.2	29.1	67.3	12.1	17.2		
	Çalışmıyor	12	34.4	32.3	23.6	57.3	8.3	12.9	-1.32	0.186
	Toplam	30	37.8	32.7	23.6	67.3	11.0			
Toplam	Çalışıyor	18	62.6	58.9	53.9	79.0	9.2	16.0		
	Çalışmıyor	12	60.5	58.7	46.1	81.3	9.1	14.7	-0.402	0.687
	Toplam	30	61.8	58.9	46.1	81.3	9.1			

Tablo 15 incelendiğinde deney grubundaki annelerin "Anne Katılım Programı" uygulama öncesinde çalışma durumuna göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin iletişim alt boyutunda, çalışan annelerin ($\bar{x}$=88,1), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=90,7), beklenti alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=79,7), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=80,7), işbirliği alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=40,0), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=34,4), aile katılımı alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=66,1), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=64,0), toplam puanda ise çalışan annelerin ($\bar{x}$=62,6) , çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=60,5) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak deney grubundaki annelerin çalışma durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır($p>0,005$).

Kan (2008), erken çocukluk eğitiminde bazı değişkenlerin aile katılıma etkisini incelemiştir. 57 anne ile yaptığı çalışmasında aile katılımının yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özellikle "Aile Katılım Ölçeğinin"nin okul temelli katılım ve okul aile işbirliği temelli katılım alt boyutlarında katılımın çok az olduğunu belirtmiştir. Ayrıca aile katılımında, yaş, öğrenim ve çalışma durumu vb. gibi demografik özelliklerin etkili olmadığı sonucunu ortaya koymuştur.

Deney grubundaki annelerin çalışma durumlarına göre "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait son test puanları Mann- Whitney U Testi ile test edilmiş sonuçları Tablo 16 de verilmiştir.

Tablo 16. Deney Grubu Annelerin Çalışma Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Çalışma Durumu	Deney						Mann-Whitney U testi		
		n	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra Ort.	z	p
İletişim	Çalışıyor	18	97.0	98.3	90.0	100.0	3.4	17.3		
	Çalışmıyor	12	95.3	98.3	90.0	98.3	4.0	12.8	-1.54	0.123
	Toplam	30	96.3	98.3	90.0	100.0	3.7			
Beklenti	Çalışıyor	18	87.9	88.6	65.7	100.0	10.6	15.8		
	Çalışmıyor	12	88.1	85.7	82.9	94.3	5.6	15.0	-0.265	0.791
	Toplam	30	88.0	85.7	65.7	100.0	8.8			
İşbirliği	Çalışıyor	18	94.4	93.8	88.6	100.0	2.8	16.5		
	Çalışmıyor	12	93.9	93.3	91.4	98.1	2.0	14.0	-0.826	0.409
	Toplam	30	94.2	93.3	88.6	100.0	2.4			
Aile Katılımı	Çalışıyor	18	84.8	82.7	81.8	100.0	5.4	16.7		
	Çalışmıyor	12	81.0	82.3	58.2	85.5	7.3	13.7	-0.963	0.336
	Toplam	30	83.3	82.7	58.2	100.0	6.4			
Toplam	Çalışıyor	18	90.8	90.3	85.8	100.0	3.6	17.6		
	Çalışmıyor	12	88.9	89.0	83.5	90.6	1.8	12.4	-1.6	0.109
	Toplam	30	90.0	89.8	83.5	100.0	3.1			

Tablo 16 incelendiğinde deney grubundaki annelerin "Anne Katılım Programı" uygulama sonrasında çalışma durumuna göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin iletişim alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=97,0), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=95,3), beklenti alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=87,9), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=88,1), işbirliği alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=94,4), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=93,9), aile katılımı alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=84,8), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=81,0), toplam puanda ise çalışan annelerin ($\bar{x}$=90,8), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=88,9) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak deney grubundaki annelerin çalışma durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır($p>0,005$).

Çalışmada "Anne Katılım Programı", annelerin çalışma durumları göz önünde bulundurulup uygun oldukları gün ve saatlerde uygulandığı, program annelerin ihtiyaçlarını karşılayacağı için ilgi ve katılımlarının arttığı, çalışma durumlarının da buna engel olmadığı düşünülebilir. Anne çalışma durumunun annelerin okul öncesi eğitim

kurumlarında uygulanan çalışmalara katılımı konusunda ve aile öğretmen iletişiminde (tablo15-16) etkili olmadığı söylenebilir.

İşmen ve Yıldız (1996), yaptıkları araştırmada, anne-babaların uygulanan "Aile Katılım Programı"na dâhil olduklarında "Çocuğumla yeterince ilgilenemiyorum" şeklindeki suçluluk duygusunun azaldığını ve çalışma durumlarının uygulanan aile katılım programında yer almalarına engel olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bu bulgular, deney grubundaki annelerin çalışma durumlarının "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" de yer alan iletişim, işbirliği, beklenti ve aile katılımı üzerinde etkili olmadığı sonucuyla paralellik göstermektedir.

Kontrol grubundaki annelerin çalışma durumlarına göre "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait ön test puanları Mann- Whitney U Testi ile test edilmiş sonuçları Tablo 17 de verilmiştir.

Tablo 17. Kontrol Grubu Annelerin Çalışma Durumlarına Göre "Aile-Öğretmen İletişim Ve İşbirliği Ölçeği" ne Ait Ön Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Çalışma Durumu	Kontrol							Mann-Whitney U testi	
		n	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra Ort.	z	p
İletişim	Çalışıyor	18	88.1	88.3	65.0	100.0	9.2	18.0	-1.93	0.053
	Çalışmıyor	12	77.6	77.5	55.0	96.7	14.0	11.7		
	Toplam	30	83.9	88.3	55.0	100.0	12.3			
Beklenti	Çalışıyor	18	75.6	71.4	65.7	100.0	12.3	15.5	-0.02	0.983
	Çalışmıyor	12	76.2	72.9	54.3	100.0	14.4	15.5		
	Toplam	30	75.8	71.4	54.3	100.0	13.0			
İşbirliği	Çalışıyor	18	65.5	66.2	45.7	89.5	16.5	15.1	-0.341	0.734
	Çalışmıyor	12	66.3	68.1	49.5	86.7	13.6	16.2		
	Toplam	30	65.8	68.1	45.7	89.5	15.2			
Aile Katılımı	Çalışıyor	18	38.7	31.8	27.3	67.3	13.7	17.5	-1.538	0.124
	Çalışmıyor	12	35.9	28.2	23.6	57.3	12.7	12.5		
	Toplam	30	37.6	31.4	23.6	67.3	13.2			
Toplam	Çalışıyor	18	60.3	57.9	44.8	81.3	14.0	16.8	-0.956	0.339
	Çalışmıyor	12	55.7	46.1	44.5	81.3	16.0	13.6		
	Toplam	30	58.5	54.0	44.5	81.3	14.7			

Tablo 17' de kontrol grubundaki annelerin çalışma durumuna göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbiriliği Ölçeği"nin ön test puanları incelendiğinde, iletişim alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=88,1), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=77,6), beklenti alt boyutunda çalışan

annelerin ($\bar{x}$=75,6), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=76,2), işbirliği alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=65,5), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=66,3), aile katılımı alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=38,7), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=35,9), toplam puanda ise çalışan annelerin ($\bar{x}$=60,3), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=55,7) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak kontrol grubundaki annelerin çalışma durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır(p>0,005).

Kontrol grubundaki annelerin çalışma durumlarına göre "Aile Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"ne ait son test puanları Mann- Whitney U Testi ile test edilmiş sonuçları Tablo 18 de verilmiştir.

Tablo 18. Kontrol Grubu Annelerin Çalışma Durumlarına Göre Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeğine Ait Son Test Puanlarının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Çalışma Durumu	Kontrol							Mann-Whitney U testi	
		n	Mean	Median	Minimum	Maximum	ss	Sıra Ort.	z	p
İletişim	Çalışıyor	18	83.4	88.2	50.0	96.0	12.1	17.9		
	Çalışmıyor	12	76.1	69.5	63.0	95.0	11.4	11.8	-1.86	0.062
	Toplam	30	80.5	86.5	50.0	96.0	12.2			
Beklenti	Çalışıyor	18	73.1	69.0	45.7	98.0	13.0	15.3		
	Çalışmıyor	12	72.8	67.5	45.7	98.0	15.8	15.8	-0.171	0.864
	Toplam	30	73.0	67.5	45.7	98.0	13.9			
İşbirliği	Çalışıyor	18	56.1	47.1	44.8	85.0	14.6	13.6		
	Çalışmıyor	12	62.9	60.5	36.2	85.0	16.6	18.3	-1.423	0.155
	Toplam	30	58.8	53.5	36.2	85.0	15.5			
Aile Katılımı	Çalışıyor	18	38.2	30.0	27.3	68.0	14.5	16.9		
	Çalışmıyor	12	36.1	28.2	25.5	58.0	12.9	13.4	-1.086	0.277
	Toplam	30	37.3	29.1	25.5	68.0	13.7			
Toplam	Çalışıyor	18	58.3	56.0	30.0	82.0	16.6	16.8		
	Çalışmıyor	12	53.0	46.1	38.7	82.0	14.5	13.6	-0.976	0.329
	Toplam	30	56.2	46.6	30.0	82.0	15.8			

Tablo 18' de kontrol grubundaki annelerin çalışma durumuna göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbiriliği Ölçeği"nin son test puanları incelendiğinde, iletişim alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=83,4), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=77,1), beklenti alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=73,1),çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=72,8), işbirliği alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=56,1), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=62,9), aile katılımı alt boyutunda çalışan annelerin ($\bar{x}$=38,2), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=36,1), toplamda çalışan annelerin ($\bar{x}$=58,3), çalışmayan annelerin ($\bar{x}$=53,0) puan aldıkları görülmektedir. İstatistiksel olarak kontrol

grubundaki annelerin çalışma durumlarına göre "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,005$).

Milli Eğitim Bakanlığının, okul öncesi eğitim programı içerisinde yer alan ve anasınıfı öğretmenlerinin ailelere uyguladığı aile katılım çalışmaları uygulamaları üzerinde anne çalışma durumunun etkili olmadığı söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının aile-öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisini incelemek amacıyla Ankara'da yapılmıştır.

Çalışma grubunu Ankara Çankaya merkez ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı İlköğretim okulu bünyesinde bulunan anasınıflarına çocukları devam eden 30 anne deney grubu, 30 anne kontrol grubu olmak üzere toplam 60 anne oluşturmuştur.

Araştırma deneysel nitelik taşımaktadır. Araştırma modeli, ön ve son test, kontrol gruplu deneysel desenle yapılmıştır. Araştırmada, aileler hakkında bilgi almak amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", uygulanan "Anne Katılım Programının" anneler ile öğretmenler arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisini ölçmek amacıyla "Öğretmen Aile İletişim ve İşbirliği Ölçeği" kullanılmıştır. "İhtiyaç Belirleme Formu" ile deney grubu annelerin ihtiyaçları belirlenmiş bu doğrultuda , "Anne Katılım Programı" hazırlanmıştır. Hazırlanan program deney grubu annelere 18 hafta uygulanmış, kontrol grubu annelere ise herhangi bir program uygulanmamıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler, Mann-Whitney U Testi, Wilcoxen İşaret Testi ve Kruskall-Wallis H Testi ile test edilmiştir. Gruplar arasındaki farklılık incelenirken, anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmış olup $p<0,05$ olması durumunda gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu, $p>0,05$ olması durumunda ise gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

Bu bölümde çalışmanın sonuçları ve bu doğrultudaki önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının aile-öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisini belirlemek amacıyla, "Anne Katılım Programı" uygulama öncesi ve sonrasında elde edilen verilere göre; deney ve kontrol grubu annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyutlarından ve toplam da elde edilen ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Deney ve kontrol grubu annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyutlarından ve toplamda elde edilen son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Deney grubu annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" puanları kontrol grubu annelerin puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir.

Deney grubu annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyutlarından ve toplamda elde edilen ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Deney grubu annelerin "Anne Katılım Programı" sonrası "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği" puanları anlamlı düzeyde yüksektir.

Kontrol grubu annelerin "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyutlarından ve toplamda elde edilen ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Deney ve kontrol grubu annelerin yaş, öğrenim durumu ve çalışma durumlarının "Aile-Öğretmen İletişim ve İşbirliği Ölçeği"nin tüm alt boyutlarından ve toplamda elde edilen ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Deney ve kontrol grubu annelerin yaş, öğrenim ve çalışma durumlarının aile-öğretmen arasındaki ilişki ve işbirliği üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak; annelere uygulanan "Anne Katılım Programı" nın annelerin uygun oldukları gün ve saatte, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlandığı zaman, anne katılımının maksimum düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. "Anne Katılım Programı" içeriğinde yer alan veli toplantısı, grup toplantısı, bireysel görüşme, eğitim panosu, haber mektupları, broşür, fotoğraf, internet, yıl sonu sergisi çalışmalarının anne ile öğretmen arasındaki ilişkiyi güçlendirdiği, anne-öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Herhangi bir program uygulanmayan kontrol grubunda ise anne-öğretmen iletişim ve işbirliğinde bir değişiklik olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca anne yaş,

öğrenim durumu ve çalışma durumunun anneler ile öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğinde etkili olmadığı saptanmıştır.

5.2. Öneriler

Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının aile-öğretmen arasındaki iletişim ve işbirliğine etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, şu öneriler getirilebilir.

- Özel okul öncesi eğitim kurumları ve ilköğretime bağlı anasınıflarındaki öğretmen-aile iletişim ve işbirliğine aile katılım çalışmalarının etkisi, öğretmenlerin bakış açısına göre incelenebilir ve aile öğretmen görüşleri karşılaştırılabilir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında görev alan öğretmen ve aileler arasındaki iletişim ve işbirliğini etkileyen faktörler araştırılabilir.
- Çocuğu okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden aileler için farklı aile katılım çalışmaları uygulanarak, çalışmanın aile, öğretmen ve çocuklar üzerine etkisi incelenebilir.
- Çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden babalara "Baba Katılım Programı" uygulanarak programın baba-öğretmen iletişim ve işbirliğine etkisi incelenebilir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere yönelik "aile katılımı çalışmaları" konulu hizmet içi eğitim kursları düzenlenerek öğretmenlerin katılımı sağlanabilir.
- Öğretmenler aile katılımı çalışmalarına anne ve babaların katılımını arttırmak için, çevre faktörlerini, kültürel özelliklerini, ilgi, istek ve ihtiyaçlarını, uygun oldukları zaman dilimini dikkate alarak çalışmaları hazırlayabilirler.
- Öğretmenler çalıştıkları kurumun ve çevrenin özelliklerini dikkate alarak, aile katılım çalışmalarından biri olan ev ziyaretlerini planlayabilir ve aile ile daha yakın ve sağlıklı bir iletişim kurabilirler.
- Öğretmenler aileleri bilgilendirmek amacıyla ailelere yönelik "Çocuk Gelişimi ve Eğitimi" , "Anne-Baba Eğitimi" , "Aile Katılımı", "İletişim" ve "İşbirliği" ile ilgili seminerler, paneller, konferanslar düzenleyebilir.

- Öğretmen okul aile işbirliğini sağlamak, aileleri daha yakından tanımak ve ilişkileri güçlendirmek için sosyal toplantılar, özel gün kutlamaları, geziler ve kermesler düzenleyebilir.
- Öğretmen ailelere okul aile ilişkisini ve işbirliğini güçlendirmek amacıyla sınıf içi ve sınıf dışı çalışmalarda ve çeşitli etkinliklerde sorumluluklar verebilir.
- Anne babaların okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan aile katılım çalışmalarına düzenli olarak katılmaları önerilebilir.

KAYNAKLAR

Abbak, B.S. (2008). *Okulöncesi Eğitimi Anabilim Dalı Okulöncesi Eğitim Programındaki Aile Katılımı Etkinliklerinin Anasınıfı Öğretmenleri ve Veli Görüşleri Açısından incelenmesi.* Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Aeby, V.G., Manning, B.H., Thyer, B.A. & Carpenter-Acby T. (1999). *Comparing Outcomes of an Alternative School Program Offered With and Without İntensive Family İnvolvement The School Community Journal,* 9(1), Spring/Summer.

Akbaba, S. & Samancı, O. (2004). *İlköğretimde Veli- Öğretmen Görüşmelerinin Değerlendirilmesi.* Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü 12. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Ankara Cilt 2: 1431-1442.

Akkaya, M. (2007). *Öğretmenlerin ve Velilerin Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarına İlişkin Görüşleri* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Aktaş, A. Y. (2002). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul-Aile İşbirliği Çalışmaları ile Anne-Baba Eğitim Programı Uygulamaları. *Çukurova Üniversitesi Eğtim Fakültesi Dergisi,* 2(22), 31-41.

Alıcıgüzel, İ. (1998). Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim Sistem yayınları İstanbul.

Arabacı, N. & Aksoy, A.B. (2005). Okul öncesi Eğitime Katılım Programının Annelerin Bilgi Düzeylerine Etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* (29), 18-26.

Arabacı, N. (2011). *Anne-Baba Çocuk İletişimini Değerlendirme Aracı'nın (Abçida) Geliştirilmesi ve Anne-Baba Çocuk İletişiminin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi.* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aral, N., Kandır, A., Can-Yaşar, M. (2000) *Okul Öncesi Eğitim Ve Anasınıfı Programları* İstanbul: YA-PA .

Arnold. D. H., Zelijo, A. & Doctoroff, G.L. (2008). Parent Involvement in Preschool: *Predictors Ant The Relation Of Involvement To Preliteracy Development School Psychology Review*, 37(1), 74-90.

Arslan, Ü. & Nural, E. (2004). *Okul Öncesi Eğitiminde Okul-Aile İşbirliğinin Önemi Milli Eğitim Dergisi* (162), 99-108.

Atabey, D. (2008). *Yönetici Öğretmen Aile İletişim ve İşbirliği Aracı Geçerlik Güvenirlik Çalışması ve Okulöncesi Eğitim Kurumlarındaki Yönetici, Öğretmenler İle Aileler Arasındaki İletişim Ve İşbirliğinin Yönetici, Öğretmen, Aile Bakış Açısına Göre İncelenmesi:* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Avcı, N., Turla, A. & Tezel-Şahin, F. (2000) Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yönetim, Denetim ve Kurum İçindeki Personel İle İlgili Sorunlarının Bazı Değişikliklere Göre İncelenmesi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi* (3), 52-62.

Barrepa, J.M. & Warner, L.(2006). Involving Families in Scholl Events, *Kapa Delta Pi Recort,* 42 (2), 72-75.

Bergman, F. (1990). *Okul Öncesi Eğitimde Aile*, Yaşadıkça Eğitim 12-13.

Biber, K. (2000). *İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ailelerinin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Öğretmen –Aile İletişimi Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* (35), 360-373.

Brown, J., Dupaul. T.K. & Segatti, L. (2001). Using Documentation Panels to Communicate With Families, *Childhood Education,* 77(4), 209-213.

Canpolat, T. (2001). *Öğretmen-Aile İşbirliği İle Ailelerin Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi. Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Chow, V. (2004). *Parenting and Family Support.* Ucla Center Families and Communities. 19 Mart 2014 tarihinde www. Healtychild ucla.edu sayfasından erişilmiştir.

Cimert, D. & Güleç, H. (2004). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi. *Aile-Öğretmen-Çocuk ve Kurum AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi,* 4 (1).

Coleman, M. & Churchill, S. (1997). Challenges to Family Involvement: *Childhood Education;* Research Library Core pg. (73), 144.

Connelly, S. (2007). *Role Perceptions and Communication in Partnerships Between Preschool Teachers and Families.* A. Dissertation Submitted to the Faculty of The Graduate School at The University of North Carolina at Greensboro in Partial Fulfillment of the Pequirements fort he Degree Doctor of Philosophy.

Cömert, D. & Güleç, H. (2004). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi: Aile-Öğretmen-Çocuk ve Kurum, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.* 6 (1), 131-145.

Cürebal, F. (2003), *Kadıköy İlçesi Resmi Ve Özel Okul Öncesi İlk ve Ortaöğretim Kurumları Okul Müdürleri Konulu Yapılan araştırma Sonuçları Milli Eğitim Dergisi* 157.

Çelenk, S. (2003). Okul Aile İşbirliği İle Okuduğunu Anlama Başarısı Arasındaki İlişki *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* (24), 33-39.

Çeviş, M. (2002). *Denizli Merkez İlköğretim Okullarındaki Okul-Aile İşbirliğinin Yönetici, Öğretmen Ve Veli tarafondan İdeal Ve Pratik Düzeyde Değerlendirilmesi* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Davis-Keon, P.E. (2005). The Influence of Parent Education and Family Income on Child Achievement: The İndirect Role of Parental Expactations and the Home Enviroment *Journal of Family Pcychology,* 19(2), 294-304.

Decker, A. C. & John, R. D. (1988). Planning and Administering Early Chitdhood Programs. *Fourth edition. Ohio.* Merril Publishing Company.

Dikmen, B. (1991). *Okul-Aile Etkileşimi,* Okul Öncesi Eğitimciler İçin El Kitabı, İstanbul YA_PA.

Doğan, E. (1995). *Ankara Merkez ilçelerindeki ilköğretim Okullarında Okul-Aile İletişiminin Engelleri* (Keçiören ilçesi Örneği) Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Hacettepe üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doris, B. G. (1994*). Increasing Parental Involvement in the Preschool Program by Offering Alternative Comunication Strategies betwen Parents and School Staff.* Ed. D. Practicum Report, Nova Southern University.

Eğmez-Köksal, C.F. (2008*). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Katılımı*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Epstein, J.L. (1995). Scholl/Family/Community partnership: Cring For The Children We Share, *Phi Delta Kappan,* (9), 701-712

Essa, E. L. (2003). *İntroduction To Early Childhood Education.*

Fantuzzo, J., Tıghe, E. & Chılds, S. (2000). Family Involvement Questionaire:A Multivariate Assesment of Family Participation in Early Childhood Education. *Journal of Educational Psychology,* 2(92), 367-376.

Fillwalk, E. Z. (2011). Copyright, National Association of Early Childhood Teacher Educators. Building Family Partnerships*: The Journey From Preservice Preparation to Classroom Practice*. (32), 84-96.

Gelfer, J. I. (1994). Teacher-Parent partnerships-Enhancing Communications. *Childhood Education,* 67(3), 164-167.

Gomby, D.S. (2005). *Home Visitation in Outocomes for Children and Porent.* 19 Şubat 2014 tarihinde http://www.ced.org/docs/report/_ivk sayfasından erişilmiştir.

Gordon. T. (1993) *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (Çev. Emel Aksay; Birsen Özkan) . YA-PA, İstanbul : 216.

Gökçe, E. (1998*).* İlköğretimde Okul Aile İşbirliğinin Geliştirilmesi 4. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* Özel Sayı, Denizli.

Green, S. (2002). Parent İnvolvement in Child Care. Does it Realy Matter? *Child Care Centers Conections*. (11), 2.

Grolnick, W.S., Benjet, C., Kurowsk, C.O. İ. & Apostoleris, N.H. (1997). *Predictors of Parent Involvement in Children's Scholling Journal of Enducational Psychology* 89(3), 538-548 Clark University.

Gultz, M. (1997). *Here We Are Together... Together At School.* Reporst Research.

Gündoğdu, K., Turan, S., Kızıltaş. E., Çimen, N. & Kayserili, T. (2008). *2002 ve 2006 Okul öncesi Öğretim Programlarında Yer Alan Değişikliklerin Öğretmen Algılarına Göre Karşılaştırılması*. KKEFD, 17.

Gürşemşek, I., Girgen, G., Harmanlı, Z., Ekinci, D. (2002). *Çocuğun Eğitiminde Aile Katılımının Önemi (Bir Pilot Çalışma).* Erkan Çocukluk Gelişimi Ve Eğitmi sempozyumu. Ankara: Kök., 262-274.

Gürşimşek, I. (2002). *Etkin Örenme Ve Aile Katılımı*. Dokuz Eylül Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı İstanbul : YA-PA.

Güzel, Ş. (2006*). Dört Altı Yaş Grubu Çocuğu Sahip Annelerin Aile Eğitimine Yönelik İhtiyaç Duydukları Konuların Belirlemesi* Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Hall, R.C. M. (1994*). Improving Parent/Staff Communication through Cooperative Preschool Workshops.* Ed. D. Practicum Report, Nova University.

Hamamcı, Z. (2005). Üç-Altı Yaşlarında Çocukları Olan Anne ve Babaların Aile Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi, *Çağdaş Eğitim Dergisi* 319: 28-36.

Herman T. K. and Kevin J. S. (2006). How Parents Feel About Their Child's Teacher/School: Implications for Early Cheldhood Professionals. *Early Childhood Education Journal,* 34(4), February.

Hohmann, M., Weikart, D.P. (2000). *Küçük Çocukların Eğitimi,* İstanbul: Hisar Eğitim Vakfı.

Hoover-Dempsey, K., Bassler, O.C. & Brıssie, J. S. (1992). E*xplorations in Parent School Realitons Journal of Enducational Research* (85)5.

Hornoby, G. (1990). The Organization of Parent İnvolvement, School Organization, Anne-Çocuk Eğitimi Vakfı. 10 (2), 3. 16 Nisan 2014 tarihinde http:www.acev.org. sayfasından erişilmiştir.

16 Nisan 2014 tarihinde
http://project2061.aaas.org/newsinfo/earlychild/fostering/veiss.htm. sayfasından erişilmiştir.

Işık, H. (2007). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Gerçekleştirilen Okul-Aile İşbirliği Çalışmalarının Anne-Baba Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi.* Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

İşmen, E. ve başk. (1996), *Okul Öncesi Dönemde Aile-Okul İşbirliği ve Ebeveynin Eğitime Katılımı.* Yaşadıkça Eğitim, 44. 30-32.

Jackman, H.L. (2005) Child Connection To The World *Early Education Curriculum A.* (Third Edition).

James A. M. & Mann M. B. (2006). Teachers Perceptions of the Benefits of Home Visits for Early Elementary Children. *Early Childhood Education Journal,* 34(1), Ağustos.

Janet, W. & Ferguson, D. L. (1999). Family Involvement in Education. Basım Yeri: OSSC Bulletin. Oregon Schol Study Council, Eugene. *Department of Education*, 43(1), Fall Washington, DC.

Jenny, D. & Dian, M. (2000). Increasıng parent Involvement Through Efaaectıve Home/Schoolcommunıcatıon. Basım Yeri: Saint Xavier University & IRI/Skylight. Field-Based Masters Program, Chicago. Illinois January.

Kan, D. Ü. (2008). İmpact Of Some Variables On Family İnvolvement At Early Childhood Education. *Pakistan Journal Of Social Sciences* 5 (1), 17-22.

Kandır, A. (2001) . Çocuk Gelişiminde Okul öncesi Eğitim Kurumlarının Yeri ve Önemi, *Milli Eğitim Dergisi.* (151), 102-104.

Karakaş. U.U. (2002). *Okul Öncesi Öğretmenlerin Yeterlikleri,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaya, Ö.M. (2002). *Okul öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlara Ailelerin İlgi Ve Katılımları İle Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Aile Eğitimine Katkısı Konusunda Anne Baba Görüşleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Kazak, E. (1998). *Okul-Aile İşbirliği ve sorumları,* Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Kıncal. R. (1991.) *Okul-Aile Birliğinin Fonksiyonunu Gerçekleştirme Düzeyi*, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi.

Kızıltaş, E. (2009). *Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarının 5-6 Yaş Grubu Çocukların Dil Becerilerinin Gelişimine Etkisi,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk üniversitesi, Sosyal Bilimlir Enstitüsü, Erzurum.

Koç, G. (1996). *Anne-Babaların Okul öncesi Eğitim Kurumu Seçimini Etkileyen Etkenler* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kohl, G., Lengua, L.J. & Mcmahon, R.J. (2000). Parent Involvement In School Conceptualizing Multiple Dimensions And Retations With Family And Demographic Risk Factors. *Journal Of School Psychology*, (38), 501-523.

Kristoffersson, M., Gu, L. & Zheng, Y. (2013). Home-School Collaboration in Sweden and China. *US-China Education Review* 3(3), 188-201.

Kuday, F.S. (2007). *Aile Destekli Kurum Merkezli Eğitim Alan ve Hiç Okul Öncesi Eğitim Almayan 3-6 Yaş Çocukların Bişsel Gelişimlerinin Karşılaştırılması.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kuşin, İ. (1991). *Okul öncesi Eğitimde Okul Aile İşbirliği* Okul Öncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: YA_PA, (7), 199 .

Kuzu, N. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarının Anne Davranışları Üzerindeki ve Annelerin Okul Öncesi Eğitime Yönelik Görüşlerine İlişkin Etkisinin incelenmesi*, Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Laloumu-Vidali, E. (1997). Professional Views on Parents Involvement at the Partnership Level in Preschool Eucation. *International Journal of Early Childhood,* 29 (1), 19-25.

M.E.B. (1993). *İlkokul Programları,* M.E.B. Yayınları.

Maital, S.L. & Gabrieli, Y. (1996). *How Does the Parent- Preschool Pertnership Work?* Reports Research/ Teachnical (143). Specher/Conference Papers (150).

Metin, N. (2003). Aile Danışmanlığı ve Rehberliği, *Hacettepe Üinversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Ders Notları,* Ankara.

Moles, O. C. (1997). Reaching All Families: The Federal Initiative in Family-School Partnerships. *Annual Meeting of the American Educational Research Association* (Chicago, IL, March 28).

Morgon, L. E. (1990). Ana-Baba- Öğretmen İletişimi ve Teknikleri (Çev. Hamdi Erkurt). *Yaşadıkça Eğitim Dergisi.* (12), Aralık.

Myers, R. (1996). *Hayatta Kalan Oniki. Erken Çocukluk Gelişimi Programlarının Güçlendirilmesi.* 1. Ankara AÇEV.

Nurkan, A. (2012). *Involvement Of Illıterate Mothers In Theır Chıldren's Educatıon,* Yüksek Lisans Tezi, Boğaziiçi Üniversitesi.

Oğuzkan, Ş. & Oral, G. (1997*). Okulöncesi Eğitimi,* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Oktay, A. (2004). *Türkiye' de erken çocukluk eğitiminin dünü, bugünü, geleceği kültürlerin buluşması; Erken çocukluk gelişimi ve eğitimine yansımaları*. OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferans'ında sunulan bildiri, 5-11 Ekim 2003 Bildiri Kitabı-İstanbul: YA_PA.

Oktay, A. (2005); *Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması Ve Önemi*, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular, Morpa Yayınları İstanbul.

Oktay, A. (1999). *Yaşamın Sihirli Yılları*. 1. Baskı İstanbul Epsilon.

Ömeroğlu, E. (1992): Okul Öncesi Çağı Çocuğunun Anne ve Babasının Eğitime Katılımı. *Okul Öncesi Eğitim Dergisi (*44), 5-9.

Ömeroğlu, E., Yazıcı Z. ve Dere, H. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ebeveynin Eğitime Katılımı. Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*, İstanbul, Morpa Kültür.

Ömeroğlu, E. ve Can-Yaşar, M. (2005). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi* 62: 12 Kasım 2014 tarihinde (http://yayim. meb.gov.tr/dergiler/sayi62/ömeroğlu). sayfasından erişilmiştir.

Özgan, H. & Aydın, Z. (2010). Okul-Aile İşbirliğine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşleri, *9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* 20-22 Mayıs, Elazığ, 802-8111.

Poyraz, H. & Dere, H. (201), *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*, Ankara; Anı.

Reglin, G. (2002). Project Reading and Writing (R. A. W): Home Visitations and The School Incolvement of High-Risk *Famillies Education*, (123),153-161.

Rounds, T.J. (1996). *Evaluation of a community-based home visiting program for low income families,* Colorado in partial fulfilment of the reguirements for the degree of Doctor of Philosophy, Minnesota university.

Sabancı, (2009). Views of Primary School Administrators, *Teachers and Parents on parent Involvement in Turkey Eurasian Journal Of Educational Rescarch,* Issue, Summer (36), 245-262.

Savaş, A. C. (2012) Educational Consultancy and Research Center. *Educational Sciences: Theory & Practice – Special Issue, Autumn,* 3099-3110 www. Edam.com.tr/estp

Seçer, Z., Çeliköz, N. & Yaşa, S. (2008). Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Annelerinin Ebeveynliğe Yvnelik Tutmları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (19), 413-428.

Seçkin, N. ve Gürcü, K. (1998). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Program* Yaşadıkça Eğitim, 57, 6-9.

Seplocha, H., (2004). *Partnership For Learning Conferecing With* .

Sevinç, M., Evirgen, Ş. (2003). *Küçükçekmece Okul Öncesi Eğitim Merkezinde Verilen Okul Destekli Anne Eğitim Programının Anneler Üzerindeki Etkileri Omep Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı,* Cilt: 2 Ankara: YA_PA.

Sucuka, N. & Kimment, E. (2003). *Aile Destek Programlarının Okul-Aile İşbirliğindeki Önemi*, Edt. Sevinç, M.Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. İstanbul, Morpa.

Temel, Z.F. (2001); *Okul Öncesi Eğitime Ana-Babanın Katılımı* Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı, İstanbul. YA-PA.

Tezel-Şahin, F. & Özbey, S., (2007). Aile Eğitim Programlarına Niçin Gereksinim Duyulmuştur? Aile Eğitim Programları Neden Önemlidir? *Aile ve Toplum Dergisi Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi* 9(12), 3.

Tezel-Şahin, F. & Özyürek, A. (2010). *Anne Baba Eğitimi ve Okul Öncesinde Aile Katılımı,* Morpa.

Tezel-Şahin, F. & İnal, G. (2007). *Okul Öncesi Eğitime Aile Katılımının Öğretmen Ve Okul Üzerine Etkisi,* Eğitimde Yeni Yönelimler IV Yapılandırmacılık ve Öğretmen 106-110.

Tezel-Şahin, F. & Turla, A. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yapılan Aile Katılım Çalışmalarının İncelenmesi Omep dünyü Konsey Toplahtısı ve Konferansı* Bildiri Kitabı,(1). Ankara: YA-PA.

Ura, E. & Efe, K. (2006). *Aile Sosyal Davranış Denetim Ölçeği*, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi 1. Uluslar arası Okul Öncesi Eğitim Kongresi (3) YA_PA.

Ünüvar, P. (2010). Aile Katılımı Çalışmalarına Yönelik Ebeveyn ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması, *Eylül Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3)719-730.

Ünüvar, P. (2010). Aile katılımı çalışmalarına Yönelik Ebeveyn Ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 18(3), 719-730.

Üstünova, E. (1998). *Okul Öncesi Devam Eden Çocukların Annelerinin Eğitim Seviyelerine Göre Beklentileri* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Vural, D. E. (2006). *Okul Öncesi Programlarındaki Duyuşsal Ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programının Çocuklarda Sosyal Becerilern Gelişimine Etkisi,* Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Waanders, C., Julia, L. M. And Jason, T. D. (2005). Parent Characteristics, Economic Stress And Neighborhood Context As Predictors Of Parent Involvement In Preschool Childerens Education, *Journar Of School Psychology*. 45(6), 619-636, December.

Weıss, H.B., Fostering High Onality Programs:; *Portwerships Among Families, Earty Childhood Educotors, and Communities to Promote early Learning in Science, Mathematics, and Technology, Dialogue on Early Childhood Science, Mathematics, and Technology Education*.

Wolf, A.T. (2007). *Building Realitionship a Study of Families, Children and Teachers presented to the faculty of the Üniversity of Missouri Kansas City in fulfiliment of the requirements fort he degree of doctor*.

Wright, J. A. (2002); Parents' Perspective of a Home Visiting Parent Education Program in partial filtillment of the requirements fort he degree of Master of Arts İn Family and Consumer Science Thesis submitted to the Graduate College of Marshall University.

Yang, S.L. (2005*). Parents And Teachers Perceptions Of Roles, Effectiveness, And Barners Of Parent Involvement In Early Childhood Education İn Taıper Of taıwan* Ph. D Thesis Faculty Of the School Of Education Spalding University.

Yaşar, M.C. (2001). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı* Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı 2001-2002 Ders Yılı Rehber Kitaplar Dizisi, İstanbul: YA-PA.

Yazıcı, Z, Yüksel, B. & Güzeller, C. (2005). Ebeveynlerin Okul öncesi Eğitimde Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarından Beklentileri, *Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Mesleki Eğitim Dergisi,* 7(13), 63-76.

Zembat, R. & Unutkan, Ö.P. (1999). *Okul Öncesi Çocuğunun Sosyal Gelişiminde Aile Katılımının Önemi.* Marmara Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. İstanbul: YA-PA, 151-155.

Zembat, R.: Unutkan, Ö.P. (2001) : *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri*, İstanbul : YA-PA.

GAZİ GELECEKTİR...